

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 724

3. OŽUJKA 2017. CIJENA 50 DINARA

INTERVJU:

MARIN SKENDEROVIĆ

Hrvati u Srbiji i Mađarskoj
– brige nam nisu iste

 **DSHV
POZDRAVLJA OTVARANJE
POGLAVLJA 20 i 26**

 **POKLADE DILJEM
BAČKE I SRIJEMA**

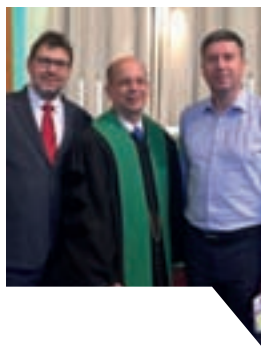
SADRŽAJ:

8-9

Iz povijesti bunjevačkih
i šokačkih Hrvata (XVIII.)

**Banovina Hrvatska
i bački Hrvati (1.)**

10-11

Zapisi iz Sjedinjenih Američkih
Država (V.)

**Američki sustav
demokracije nije
bez mana, ali...**

19

Ruža Studer-Babić, urednica
portala Moja Domovina

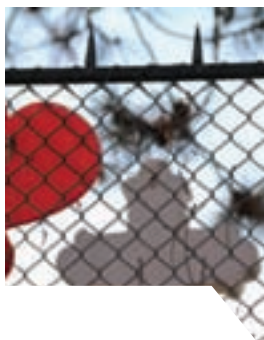
**Kako povezati
Hrvate diljem
svijeta?**

22-23/ 26-27/
30-33

POKLADJE...

**Prela, maskenbali,
mačkare**

34-35

Razgovor o korizmi s
vlč. Draganom Muharemom

**Post – uzdržavati
se od GRIJEHA i jela**

51

Nenad i Nemanja Paštrović,
šahisti iz Sombora

Šah-mat

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav
Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej
Španović, Josip Dumendžić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: desk@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Riječ ostaje ista

Sve veći utjecaj novih medija na one tradicionalne nedvojben je. O tome je napisano mnogo stručnih i znanstvenih radova, o tome se govori na svakom znanstvenom ili strukovnom skupu posvećenom medijima, bili oni na većinskom ili pak na manjinskim jezicima.

Svjesni toga, ma koliko nam tradicionalni pisani mediji (na papiru) bili prirasli k srcu, i u *Hrvatskoj riječi* se već dulje vrijeme radi, a u posljednje vrijeme s još većim zamahom, da se prednosti novih tehnologija iskoriste u širenju hrvatske riječi, kako među samim Hrvatima tako i među svima onima s kojima živimo. A i šire. Jer budući da u najvećoj mjeri obrađujemo teme koje se tiču Hrvata u Srbiji, informacije mogu doći i do onih koji potječu s ovih prostora a otišli su trbuhom za kruhom, mogu doći i do čitatelja u matičnoj domovini. Riječju, vidljivost tih tema postaje mnogo veća a sadržaji pristupačniji svima onima kojima je miliji računalni ekran od tiska.

Tako je u prethodnom razdoblju na internetskoj stranici *Hrvatske riječi*, osim arhive pdf izdanja tjednika, postavljena kompletna arhiva tekstova objavljenih u tjedniku *Hrvatska riječ* s tražilicom. Riječ je o oko 30.000 tekstova. Drugim riječima, svatko zainteresiran za bilo koju temu vezanu uz hrvatsku zajednicu o kojima je *Hrvatska riječ* pisala može pretražiti kompletnu arhivu i pronaći relevantne tekstove. To daje mogućnost individualnog istraživanja svakome koji obrađuje bilo koju temu koja je vezana uz hrvatsku manjinu, općenito uz manjine kao i druge teme o kojima smo pisali nastojeći ih sagledati iz kuta Hrvata u Srbiji. To daje mogućnost i svima onima koje zanima tko su i kako žive Hrvati u Srbiji da to pronađe dokumentirano na jednom mjestu. Ovaj veliki posao urađen je takoreći nevidljivo, kontinuirano se nastavlja raditi postavljanjem novih tekstova, a vjerojatno mnogi niti ne znaju za potencijale korištenja ove arhive.

U sadašnjem trenutku se veća pažnja posvećuje Facebooku, iz prostog razloga što pomoću društvenih mreža svi napisani tekstovi, a napose fotografije brže dolaze do većeg broja čitatelja. Osobito kvalitetne fotografije s različitih događaja u hrvatskoj zajednici, koje zbog ograničenog prostora u tiskanom izdanju ne nalaze mjesta. Galerije fotografija, uz vijest, postavljaju se sada češće i redovitije što se već vidi i po većoj posjećenosti i lajkovima. Tako je na primjer, samo prošloga mjeseca postavljeno desetak galerija s 2.200 fotografija koje je vidjelo oko 32.000 Facebook korisnika. Isto tako, nakon provedenog redizajniranja tjednika priprema se i redizajniranje i nova koncepcija naše internetske stranice.

Ponekad ove promjene jesu i bolne, osobito kada isti ljudi moraju sada raditi paralelno više poslova.

Ali, »samo mijena stalna jest« pa se i novinarstvo mijenja u skladu s novim vremenom.

A riječ ostaje ista, samo se prenosi drugačijim načinima.

J. D.

BRANA CRNČEVIĆ

DOBIO ULICU NA PALIĆU

– nacionalna vijeća i oporba protiv

Vijećnici Skupštine grada Subotice usvojili su 27. veljače, unatoč protivljenju oporbe, odluku da Vikend naselje bb na Paliću dobije ime **Branislav Brana Crnčević**. Odluka je usvojena glasovima vijećnika Srpske napredne stranke (SNS), dok su vijećnici Saveza voždanskih Mađara (SVM) bili uzdržani, a oporba, vijećnici koalicije oko Demokratske stranke (DS) kojoj pripada i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) i Pokreta za građansku Suboticu (PGS) glasovali su protiv, prenio je portal *Magločistač*.

Nacionalna vijeća hrvatske i mađarske nacionalne manjine dali su negativno mišljenje na prijedlog ove odluke.

Vijećnik SNS-a **Gojko Radić** rekao je da je argument za mijenjanje naziva ulice na Paliću da su svi stanari svojim potpisom zahtijevali promjenu naziva ulice.

»Mi smo u duhu dobrog raspoloženja i tolerancije u Subotici već davno donijeli takvu odluku. Tamo gdje stanari izgrade ulicu, da daju i odgovarajući naziv koji njima odgovara«, rekao je Radić.

Predsjednik vijećničke grupe DS-a **Saša Vučinić** rekao je da su vijećnici ove stranke glasovali protiv ove odluke zbog sudjelovanja Crnčevića u kreiranju atmosfere prije 90-tih i kasnije, kada su građani imali priliku čuti veliki broj njegovih izjava u kojima je on bio promoter politike **Slobodana Miloševića** koja je kasnije dovela i do sukoba.

»On je kao intelektualac imao jednu pojačanu odgovornost u to

doba, da sve te ljude koji su bili zabrinuti za svoju budućnost na neki način poziva na miran dijalog a ne da im obećava obranu Srbije, a dio te politike je bio i Brana Crnčević«, kazao je Vučinić. Prema njegovim riječima, u skupštinskom materijalu bilo je navedeno da je »pribavljeno mišljenje mađarskih i hrvatskih nacionalnih vijeća ali nije bilo navedeno da su oba vijeća dala negativno mišljenje«.

»Poslana je jedna loša poruka da je broj vijećnika najvažnija stvar nasuprot vremenima kada smo postigli i neki nivo zaštite manjinskih prava, a to zapravo u ovom momentu nije bitno, ako imamo jednu dovoljno jaku političku volju i većinu kao što je to danas bio slučaj«, rekao je Vučinić.

Vijećnik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** rekao je da je njegova vijećnička grupa odustala od obrazloženja zašto je DSHV glasao protiv ove odluke, jer kada su ranije obrazlagali svoje stavove za skupštinskom govornicom bili su objekti vrijeđanja.

»Kada smo obrazlagali svoje stavove, manjkalo je kulture u komunikaciji. Ova odluka će i dalje biti predmet rasprave kada su u pitanju hrvatsko-srpski odnosi i položaj hrvatske zajednice u Subotici«, kazao je Žigmanov.

On smatra da Subotica nije trebala biti mjesto na kojem će se donositi ovakva odluka vezana za osobu koja je imala i više nego problematičan društveni angažman tijekom 90-tih godina, prenio je *Magločistač*.

BUGARSKI: Odluka je protuzakonita

Prijedlog grada Subotice da **Brana Crnčević** dobije ulicu na Paliću nije u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, izjavio je ranije bivši pokrajinski tajnik za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu i pozvao je nacionalna vijeća da, ukoliko ovakva odluka bude usvojena na Skupštini grada, uđu u proces njenog obaranja. Bugarski je rekao za portal *Magločistač* kako vjeruje da se na Upravnom sudu ovakva odluka može oboriti, odnosno proglasiti protuzakonitom, a da je ovo pitanje i za ombudsmana, prenio je *Magločistač*.

»Ukoliko se ovakva odluka prihvati, nacionalna vijeća moraju ući u proces obaranja te odluke. To može uraditi i bilo koji građanin, a u konzultaciji s pravnicima moguće je privremeno obustaviti primjenjivanje donešene odluke«, kazao je Bugarski.

On je podsjetio da je za ovakvu odluku neophodna i suglasnost Mađarskog i Hrvatskog nacionalnog vijeća kako bi Pokrajinsko tajništvo dalo pozitivno mišljenje.

»Kada tražite od nekoga mišljenje, pretpostavljamo da želite zaštititi njihova prava i nacionalna osjećanja, odnosno da napravite balans u jednoj sredini, da ne može većina u bilo kom smislu preglasavati manjinu«, rekao je Bugarski.

»Ovo je neprihvatljivo tumačenje zakonske regulative jer se u

ovom slučaju to radi na jedan destruktivan način«, kazao je Bugarski i dodao da se mora otvoriti dijalog sa »susjedima« o tome je li ovako nešto za njih prihvatljivo ili nije.

»Samim tim što ste zatražili mišljenje nacionalnih vijeća, ispunili ste smisao zakona, a to što su vam oni rekli da su protiv takve odluke, a da vas to ne obvezuje da se pridržavate toga, to ne može – to nije u skladu s normama u 21. stoljeću, u jednom interkulturalnom društvu gdje susjedi žive jedni s drugima, a ne jedni pokraj drugih«, smatra Bugarski.

U Zakonu o lokalnoj samoupravi navedeno je da ukoliko prijedlozi o nazivima dijelova naseljenih mjesta ne odgovaraju povijesnim ili stvarnim činjenicama, ako se njima povređuju opći i državni interesi, nacionalna i vjerska osjećanja ili vrijeđa javni moral, ministarstvo nadležno za poslove lokalne samouprave odbit će davanje suglasnosti na takav prijedlog.

Pokrajinsko tajništvo za regionalni razvoj, međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu je prethodno, 23. siječnja, dalo suglasnost na prijedlog odluke, prenio je *Magločistač*.

Brana Crnčević je bio srpski književnik, aforističar, novinar, scenarist i političar. Preminuo je u travnju 2011. godine u Beogradu.

DSHV POZDRAVLJA otvaranje poglavlja 20 i 26

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja otvaranje dvaju novih poglavlja u pretpristupnim pregovorima Srbije, jer ovaj čin predstavlja dva velika koraka ka njezinu punopravnom članstvu u velikoj europskoj obitelji. Stoga se kao građani radujemo napretku Srbije u procesu europskih integracija. Istina, dva novootvorena poglavlja imaju ključne razlike po građane hrvatske nacionalnosti, 26 se odnosi na kulturu i obrazovanje, dok se 20 odnosi na poduzetništvo i industrijske politike, no njihova važnost ostaje neupitna.

Za nas, kao pripadnike hrvatske zajednice u Srbiji, uz napredak u poduzetništvu i industrijskim politikama, važno je to što su članice EU prepoznale i napredak načinjen u području kulture i obrazovanja. Kultura i obrazovanje na materinskom jeziku jedno su od temeljnih prava koje države trebaju jamčiti nacionalnim manjinama. Moramo istaknuti da, iako usuglašena mjerila u područjima koje pokriva poglavlje 26 ne postoje, predmnijeva se da njihova zasnovanost bude u skladu s minimumima zaštite manjinskih prava na europskoj razini, koja su ustanovljena kroz europske institucije, najprije kroz djelovanje Vijeća Europe.

Istodobno ukazujemo i na stanoviti oprez, jer u srbijanskom društvu još uvijek ne postoji dovoljno znanja i pozitivnih predodžbi o tome kako upravo kulture manjinskih zajednica mogu pridonijeti sveukupnom kulturnom razvoju društva. Hrvatskoj zajednici još uvijek nedostaju neki od potrebnih resursa kako bi kvalitetnije i primjerenije kroz sustav mogla razvijati svoje kulturne prakse i na taj način ne samo promovirati različitost, koja je u našem društvu dakako ukorijenjena, nego pridonijeti promoviranju upravo onih vrednota koje se nalaze u samom osnivačkom ugovoru o EU iz Lisabona. Podsjećamo kako se u njegovu članku 2 eksplicite navodi da su to poštivanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine zakona i poštivanja i ljudskih prava, uključujući i pripadnike nacionalnih manjina.

Hrabri i to što se ovoga puta pokazalo da matična domovina Hrvatska nije nikakav »zli susjed«, koji ucjenama i pritiscima nastoji rješavati probleme, niti da je hrvatska zajednica nekakav instrument u rukama Zagreba. Srbija ima interes s Hrvatskom njegovati dobrosusjedske odnose i od Hrvatske na svom putu dobivati svu potrebnu pomoć. Hrvatska zajednica u Srbiji je autonomni politički subjekt koji želi biti partner u kreiranju i implementaciji pozitivnih i inkluzivnih politika na korist građana hrvatske nacionalnosti.

Problemi koji i dalje ostaju otvoreni, kao nedovoljno financiranje kulturnih praksi Hrvata u Srbiji, nepostojanja katedre za hrvatski jezik, nedostatak udžbenika na hrvatskom i drugih problema vezanih za obrazovanje, ne bi smjeli biti zaboravljeni nakon otvaranja ovih dvaju poglavlja već se trebaju poduzeti što konstruktivnije mjere kako bi se postojeći problemi otklonili prilikom zatvaranja najkompleksnijih poglavlja – onih o ljudskim i manjinskim pravima.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

USVOJEN ZAVRŠNI RAČUN VIJEĆA ZA 2016. GODINU

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 51. redovita, održana je u ponedjeljak, 27. veljače, u sjedištu Vijeća u Subotici. Većinom glasova vijećnici su usvojili završni račun i izvješće o utrošku sredstava HNV-a za 2016., a dano je i pozitivno mišljenje na izvješće o poslovanju, kao i na završni račun i izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za prošlu godinu. Također, usvojeno je i Izvješće o popisu imovine i inventara HNV-a na dan 31. prosinca 2016. godine. Sjednicu je obilježilo neprimjereno diskutiranje pojedinih vijećnika, u prvom redu **Ivana Karačića** koji se u svojim obraćanjima u vrlo maloj mjeri držao teme točaka dnevnoga reda, a na momente iskazivao i nepoštovanje dostojanstva drugih vijećnika. Zbog nepoštovanja dostojanstva drugih vijećnika, u jednoj od rasprava, predsjedavajući Vijeća **Slaven Bačić** oduzeo je riječ vijećnici **Josipi Ivanković**. Inače, od početka rada ovog saziva, pojedini vijećnici s *Liste br. 2 – dr. Tomislav Stantić* u raspravama sudjeluju uz nepoštovanje dostojanstva drugih vijećnika, ali i poslovnika, a nerijetko se ne drže teme o kojoj se raspravlja. Komentirajući ovakav pristup pojedinih vijećnika, predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** je u izjavi za hrvatske medije nakon sjednice kazao:

»Nijedna politička zajednica, pa tako ni naša hrvatsko-manjinska, ne može očekivati napredak ukoliko nema kritike i sukobljavanja mišljenja. Ali zbog neprimjerenog ponašanja nekolicine vijećnika, koje se u velikoj mjeri svodi na ne držanje teme ili uvrede, onemogućena je takva kritička i konstruktivna rasprava. U takvom ozračju ne možemo doći do najboljih rezultata«.

Na sjednici je konstatirana i ostavka vijećnika **Ivana Ušumovića** na čije će mjesto doći elektorka s iste liste (*Liste broj 1. – dr. sc. Slaven Bačić*) **Verica Ivković Ivandekić** iz Subotice. Sjednici je prisustvovalo ukupno 25-ero vijećnika.

D. B. P.

SEDAM GODINA GLASA HRVATA

Hrvatsko kulturno društvo **Vladimir Nazor** iz Stanišića obilježilo je sedmu obljetnicu produciranja tjedne informativne radio emisije *Glas Hrvata*.

Prva emisija na hrvatskom jeziku na Radio Somboru emitirana je koncem travnja 2009. godine pod nazivom *Kronika tjedna*, a producirala ju je Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ*. Nakon pola godine emisija mijenja naziv u *Hrvatska riječ*, a od veljače 2010. novi naziv je *Glas Hrvata* i od tada je producira Hrvatsko kulturno društvo **Vladimir Nazor** iz Stanišića.

Od siječnja 2012. godine emisija traje sat i pol, a od rujna 2 sata. Od siječnja 2016. emisija traje sat vremena i emitira se na valovima *Radio Fortune*.

Urednik emisije **Savo Tadić** kaže kako se uredništvo, koncepcija i trajanje emisije mijenjalo, ali je uvijek emisija bila o Hrvatima, za Hrvate na hrvatskom jeziku.

H. R.

NOVI IZGLED HRVATSKE RIJEČI

Od ovoga broja naš i vaš tjednik izgleda drugačije

Prvi broj *Hrvatske riječi*, jedinog hrvatskog tjednika u Srbiji (obnovljenog nakon gotovo 50 godina od preimenovanja), na kioscima se pojavio 31. siječnja 2003. godine. I živio (neprekidno) sve do ovog 724. broja. Bez izuzetka, svakog petka u proteklih četrnaest godina.

POČETAK – 2003.

Na samom početku, iz današnje perspektive, novina je vizualno bila možda malo skromnija i neuglednija jer je bila rađena potpuno u crno-bijeloj tehnici i mnoge fotografije često nisu bile ni posve gledljive. List je u početku tiskan u *Dnevnikovoj* tiskari u Novom Sadu. Na početku je iz razumljivih razloga naslovnicu krasio prvobitni originalni logo, sve u želji da se obilježi iznenađa prekinuti kontinuitet izlaženja. Sve do 27. broja, kada se pojavio prvi moderniji logo našeg i vašeg tjednika. Bilo je to 1. kolovoza 2003. godine i tada praktično započinje vizualna modernizacija *Hrvatske riječi*.

2006.

I tako je proteklo nekoliko godina, obilježena je prva stotica izlaženja, sve do 2006. godine koju slobodno možemo nazvati presudnom u potpunoj vizualnoj preobrazbi jedinog tjednika na hrvatskom jeziku u Srbiji. Isprva je s brojem 155 (3. veljače 2006.) ponovno na naslovnici promijenjen logo da bi samo nekoliko mjeseci kasnije broj 197 (24. studenoga) osvanuo u tzv. full koloru i započeo desetljeće egzistiranja na najfinijem papiru i brojnim stranicama u boji (tiskara *Rotografika*, Subotica).

2008.

Vizualni izgled naslovnice i logoa još jednom je promijenjen u broju 293 (10. listopada 2008.), u umjetničkoj kreaciji akademskog slikara grafičara **Ivana Balaževića**.

»Polazišno razmišljanje u prvom sam času vezao uz *Hrvatsku riječ* iz davnih pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća. Kako imam originalni primjerak iz ožujka 1956. godine, koji između ostalog obrađuje i temu Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici, nakana mi je bila uspostaviti poveznicu s prvim godinama *Hrvatske riječi*. Kroz kreativni proces sam ipak od toga

odustao i tražio druga rješenja koja bi bila suvremenija i prikladnija vremenu, a i značenju *Hrvatske riječi* za naš puk. Bila je to 2008. godina i nakon više kontakata s tadašnjim vodstvom lista opredijelili smo se za ovo rješenje koje, evo, *Hrvatska riječ* nosi na naslovnici već devetu godinu. Radilo se o konceptu cijele naslovnice, a ne samo o zaglavlju. Imao sam nakanu da i unutarnje stranice konceptijski riješimo i osuvremenimo, ali to nikada nije do kraja napravljeno pa je sve ostalo po starom. Danas vidim puno razloga da se koncept naslovnice osvježi i promijeni. Kako očit sam u tom neću sudjelovati želim da novo lice HR bude atraktivno i primjetljivo na kioscima i drugim prodajnim mjestima.«

2016.

Kriza i umanjeње sredstava uvjetovali su i promjenu vizualnog identiteta *Hrvatske riječi*, koja je od broja 672 (4. ožujka 2016.) promijenila tiskaru (*Sajnos*, Novi Sad) i svoj unutarnji izgled, kvalitetu papira i tiska.

2017.

I evo nas, u broju 724, (3. ožujka 2017.) pred novim izgledom našeg i vašeg tjednika. *Hrvatska riječ* koju sada držite u rukama je u novom ruhu i od ovoga broja započinje novu vizualnu epohu (tiskara *Magyar Szó*, Novi Sad).

A sada, na koncu ove kratke storije o našoj vizualnoj povijesti predajemo riječ kreatoru novoga dizajna *Hrvatske riječi* (logo i nova vizualizacija stranica), mr. **Darku Vukoviću**:

»Osmisliti novi izgled izdanja koje izlazi već dugi niz godina nije ni malo lako. Treba voditi računa o više stvari: tradiciji pojavljivanja na kioscima, ciljnoj grupi populacije koja je naviknuta na informiranje putem tjednika... Ah, već sam se dotakao tog pojma navika.... Kao netko tko se već 20 godina profesionalno bavi grafičkim dizajnom moram napomenuti da mi je osnovni motiv rada na novom izgledu *Hrvatske riječi* bila želja nametnuti dizajn prilagodljiv starim čitateljima, ali i privući nove. Povećanje vizualne fluidnosti, grafičko oblikovanje koje prepoznaje rukopis XXI. stoljeća, te uvođenje standarda vezanih za raspored i dinamiku fotografija s tekstom na stranicama također je veliki iza-

zov. No, najveći od svih izazova bio je trajno rješavanje logotipa *Hrvatske riječi* i njegovim pojavljivanjem na naslovnici ali i izvan nje... Zaštitni znak je sastavljen u osnovi od crvenog kvadrata (asocijacija na nacionalno), te dodatkom u vidu stiliziranog oblačića ukazujući na komunikaciju. U kvadratu se nalaze slova H i R, osmišljeni tako da postaju cjeloviti znak, dok se između njih nalazi zarez, znak interpunkcije koji je ovdje s ulogom da ukaže na stalnu prisutnost svježih informacija, ali i da samom znaku da likovnu dinamiku. Logotip se vizualno nadovezuje na zaštitni znak, gdje sam kod slova H na mjestu donjeg dijela slova dodao crvenu točku. U namjeri da naslovnica bude što suvremenija, dinamičnija i, što je najbitnije, primjećenija u kioskima u odnosu na more drugih časopisa, dao sam joj veliku odgovornost, što je i očekivano. S dominantnom fotografijom osobe, a koju će izabrati uredništvo, te s osvježnim grafičkim oblikovanjem naslućujem kako će novo ruho našeg tjednika donijeti radost vjernim, ali će ga rado kupiti i neki novi, znatiželjan čitatelj.»

Dražen Prčić

BANOVINA HRVATSKA I BAČKI HRVATI (1.)

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (od 1931. Jugoslavija) nastala je od više različitih povijesnih pokrajina, različitoga nacionalnog sastava, političkih i kulturnih tradicija ekonomske razvijenosti, pravnoga sustava itd. Pokušaj da se u državu uneseni različiti sustavi lokalnih samouprava (županije i kotari odnosno okruzi i srezovi) unificiraju tzv. Vidovdanskim ustavom iz 1921. i Zakonom o oblasnoj i sreskoj samoupravi iz 1922. godine kroz 33 oblasti (bački i baranjski Hrvati su bili u okviru Bačke oblasti sa sjedištem u Novom Sadu), nije uspio već se zadržala prijeratna administrativna podjela. Jedan od najznačajnijih zakona nakon uvođenja diktature Kralja **Aleksandra** 6. siječnja 1929. bio je Zakon o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja od 3. listopada 1929. godine. Osim što je njime država dobila novo ime (Kraljevina Jugoslavija), kralj je zemlju podijelio na 9 područja koja je, koristeći se hrvatskim povijesnim nazivom, nazvao banovinama. One su bile administrativna područja bez ikakve samouprave, a na čelu im je bio ban kojega je postavljao kralj. Već i samim nazivima po geografskim kriterijima te heterogenim područjima koja su ulazila u sastav pojedinih banovina željele su se izbrisati nacionalne i povijesne granice u duhu ideologije integralnoga jugoslavenstva. Tako su u sastav Dunavske banovine ušle Bačka, Baranja, cijeli Srijem te sjeveroistočna Srbija osim Beograda. Sjedište Dunavske banovine bilo je u Novom Sadu, gdje je izgrađena nova upravna zgrada – *Banovina* – koja je danas sjedište pokrajinske vlade.

Početak federalizacije Jugoslavije

Izmjena ovakvog teritorijalnog uređenja počela je u sklopu rješavanja hrvatskoga pitanja u Kraljevini Jugoslaviji i stvaranja mogućnosti za opstanak jugoslavenske države u okolnostima zaoštrenih europskih političkih prilika uoči II. svjetskog rata Sporazumom Cvetković-Maček donošenjem Uredbe o Banovini Hrvatskoj od 26. kolovoza 1939. Kako je Banovina Hrvatska, za razliku od ostalih banovina, imala relativno široku autonomiju, time nije samo uspostavljeno asimetrično državno uređenje nego je i počela federalizacija Jugoslavije. Banovina Hrvatska nastala je spajanjem Savske i Primorske banovine te kotareva s apsolutnom hrvatskom većinom stanovništva (Dubrovnik, Šid, Ilok, Brčko, Gradačac, Derventa, Travnik i Fojnica) iz drugih banovina. Prvi ban bio je dr. **Ivan Šubašić**.

Evo što je u članku **G. Lakošića** (?) pod naslovom *Banovina Hrvatska* pisala *Subotička Danica* za 1940. godinu:

»26. kolovoza o. g. pristupilo se stvarno rješavanju krupnoga problema, koji pritište ovu državu već dvadeset godina, a priznat je pod imenom 'hrvatsko pitanje'. Kao prvi korak početak rasplitanja ovoga čvora, što su ga kratkovidni i umišljeni ljudi 20 g. mrsili bila je uspostave Banovine Hrvatske s privremenim teritorijem... Opseg novoustanovljene Banovine Hrvatske iznosi preko 66 000 km² s preko 4 i po milijuna stanovnika.... U novim granicama Hrvatske našle se je skupa nekadašnja trojedna kraljevina Hrvatska, Dalmacija i Slavonija, ponovo se drži slavonska ravnicama s divnim Jadranom, ponovo su pale umjetno stvorene i nametnute granice između Dalmacije i ostale Hrvatske. Uz današnji centar Hrvata – bijeli Zagreb – prislonio se drevni grad sv. Vlahu nezaboravni Dubrovnik, sa svojim ogromnim kulturnim blagom i grobljem svojih 'gospara'. Htjedoše nam ga otetiti!!! K njima se pridružio i dio kršne Hercegovine, romantične i zamišljene Bosne, kićenog Srijema.«

Iako su iz Dunavske banovine, Banovini Hrvatskoj pridruženi iločki i šidski kotar, tijekom pregovora Cvetković-Maček raspravljalo se i o budućoj pripadnosti šest kotareva Bačke i Baranje u kojima su Hrvati činili 90 posto slavenskog stanovništva (kotarevi: Darda i Batina u Baranji te Subotica, Sombor, Apatin i Odžaci u Bačkoj). Naime, u višemjesečnim političkim pregovorima koji su prethodili sporazumu Cvetković-Maček, razgovaralo se i o tome kako granice Banovine Hrvatske nisu konačne i da će poslije doći do odgovarajućih izmjena u sklopu uređivanja ukupnosti srpsko-hrvatskih odnosa i državnog preuređenja, budući da je hrvatska strana smatrala utvrđena rješenja privremenima, tj. etapom u cjelovitu preuređenju jugoslavenske kraljevine.

Evo što u istom članku piše o tome *Subotička Danica*:

»U okviru današnje Hrvatske je velika većina hrvatskog naroda, naknadnim nadopunama i preuređenjem ovaj će se broj još povećati, a hrvatske zemlje još upotpuniti... Od 27. kolovoza... Hrvatska nije više zatomljena samo u srcima svoje djece, nego su njezine granice, iako privremene, ispisane na zemljopisnim kartama... Nitko se ne vara, da je time udovoljeno svim opravdanim i neizbježnim zahtjevima Hrvata. Ovo je samo prvi korak, početak... Ovo je put, kojim Hrvatska postaje opet svoja, i na tom putu, Bački Hrvati čvrsto vjeruju, da ne će ostati izvan krila majke Hrvatske nego da će Subotica i dalje stražu stražiti, ali na granici Hrvatske.«

Da su i ranije postojali politički planovi uključenja dijelova Bačke hrvatskom dijelu jugoslavenske države potvrđuje i **Ivan Meštrović** u svojim *Uspomenama na političke ljude i događaje*, kada opisuje posljednji razgovor s kraljem Aleksandrom Karađorđevićem pred njegov put u Marseille kada je na njega izvršen atentat 1934. Tom prigodom kralj mu je rekao:

»Ja sam stvorio svoj plan, ali vi mi morate dati časnu riječ da ovo nećete nikomu kazati. Ja sada idem u Bugarsku, a onda u Francusku... Molim vas da se pobrinete za prvi sastanak između mene i dr. **Mačeka** i da taj sastanak bude u vašoj kući. Ja ću s njime riješiti hrvatsko-srpski problem. Na povratku iz Francuske, doći ću u Zagreb preko Splita. Uvjeran sam da Srbi iz Srbije ne oskudijevaju na zdravu razumu, ali im nedostaje dobra volja za rješenje ovoga problema. Ja ću podijeliti zemlju na dvije polovine, srpsku i hrvatsku. Ova druga obuhvatit će Savsku, Primorsku

i Vrbasku banovinu, pokrajinu Baranju i hrvatski dio pokrajine Bačke sa Suboticom. Neke korekture će biti učinjene u Srijemu, ali se u Hrvatsku neće uključiti Zemun.»

Težnja Bunjevaca i Šokaca k priključenju Banovini Hrvatskoj

Među Bunjevcima i Šokcima u Bačkoj razvila se široka aktivnost u artikuliranju težnja k priključenju Banovini Hrvatskoj, još i za vrijeme samih pregovora između Cvetkovića i Mačeka. Tako je, među ostalim, zagrebački Pododbor *Hrvatske kulturne zajednice* 23. travnja 1939. u prostorijama Hrvatskoga glazbenoga zavoda održao *Bunjevačko-šokačku matineju*. Na dočeku u Zagrebu 22. travnja, **Blaško Rajić** se kraćim govorom obratio okupljenim građanima te naglasio da je u Zagreb došao prvi put nakon dvadeset godina kako bi posvjedočio da se Bunjevci i Šokci osjećaju samo kao Hrvati i da svoju sudbinu vežu za Zagreb kao centar Hrvatske, koji je ujedno i centar bačkih Hrvata. Članovi izaslanstva oko 50 bačkih Hrvata, među ostalim, bili su i zastupnici subotičkoga HSS-a **Josip Vuković – Đido** i dr. **Mihovil Katanec**, **Ive Prčić** i **Petar Pekić**.

Prije početka *Bunjevačko-šokačke matineje* veliko izaslanstvo

bunjevačko-šokačkih Hrvata primio je u svom domu i predsjednik HSS-a dr. Vlatko Maček. Josip Vuković – Đido u pozdravnom govoru izrazio je želju da dr. Maček i HSS zastupaju i bačko-baranjske Hrvate u budućim hrvatsko-srpskim pregovorima, na što se vođa hrvatske opozicije i obavezao. Na samoj priredbi okupio se velik broj uglednika te je dvorana Hrvatskog glazbenog zavoda bila ispunjena do posljednjega mjesta. Glavni govornici bili su Blaško Rajić, Josip Vuković Đido i Ive Prčić. Evo što o svečanosti piše **Aleksa Kokić** (pod pseudonimom Zvonimir Alkić) u članku *Slavlje bački Hrvata u Zagrebu u Subotičkoj Danici* za 1940. godinu:

»Tom zgodom je cijeli kulturni Zagreb na čelu s Hrvatskim Metropolitom drom **Alojzijem Stepincem** i izaslanikom Vođe hrvatskoga naroda drom **Ivanom Torbarom** posvjedočio svoju bezgraničnu ljubav prema bunjevačko šokačkim Hrvatima. Oduševljeni pljesak dupkom pune dvorane Hrvatskog Glazbenog Zavoda je pozdravljao svaku točku bunjevačko šokačke matineje, a to oduševljenje je postiglo svoj vrhunac, kada se na govornici pokazao Vođa bačkih Hrvata Blaško Rajić. On je jezgrovitom govoru iz nio sve karakteristike, koje Bunjevce i Šokce čine Hrvatima. Na koncu je snažnim riječima naglasio, da bački Hrvati svoju sudbinu povezuju s Hrvatima iz Zagreba, s kojima žele imati jednaku budućnost.«

Slaven Bačić

Banovine u Kraljevini Jugoslaviji

S pastorom Metodističke crkve
Jimom Wilsonom nakon bogoslužja

Zapisi iz Sjedinjenih Američkih Država (V.)

AMERIČKI SUSTAV DEMOKRACIJE

nije bez mana, ali...

Narodni zastupnik Tomislav Žigmanov kao kozmonaut

Temeljna je svrha studijskoga posjeta narodnih zastupnika iz Republike Srbije relevantnim institucijama i tijelima vlasti Sjedinjenih Američkih Država dakako edukacijska – upoznati se s naravi i funkcioniranjem demokracije u jednoj od država gdje je demokracija i nastala, kulturom i načinom života njezinih građana. Naravno, razvijenost američkog demokratskog sustava posljedica je višestoljetnih napora – od 1776. godine i stjecanja neovisnosti 13 američkih država od Velike Britanije – kroz povijest desetak generacija građana SAD-a, a ono što danas kao posljedica toga postoji, kada je riječ o demokraciji kao načinu organiziranja i funkcionira vlasti, jest posve impresivno. Sloboda pojedinca, vladavina prava, konsolidirana demokracija, jasna i nedvosmislena podjela vlasti, tržišna ekonomija, visoki stupanj decentralizacije, racionalnost administracije, funkcionalnost sustava, nezavisne institucije, sloboda medija... – demokratska su načela i vrijednosti koja su u Sjedinjenim Američkim Državama u veoma velikoj mjeri i zbiljski ostvareni.

Domaćini – Barbara i James Kimmel s gostima iz Srbije

SAD ima i svojih nedostataka

Naravno, to ne znači da je demokracija u SAD bez mana, to jest da SAD kao demokratska država nema i svojih nedostataka, problema, stvari koje nisu na dobar način ili pravično riješene. Recimo, sustav socijalne i zdravstvene zaštite nije u jednakoj mjeri dostupan svima; još uvijek postoje obrisi segregacije na rasnoj osnovi; podzastupljenost žena u strukturama moći vidljiva je gotovo na svakom koraku; u vanjskoj politici uračunavaju se mjere koje znaju biti navezani samo na interese SAD-a... Drugim riječima, opčinjenost demokracijom ostvarenom u SAD autora ovih zapisa nije bezmjerna – bio je u prilici uočiti i stano-vite deficite.

No, o tome se posve govori i u samim Sjedinjenim Američkim Državama. Jer, jedan od kulturnih kodova u demokraciji jest i to da među građanima postoji spremnost da se prizna da problema ima! Demokracija, naime, ne podrazumijeva ni nojevsko guranje glava u pijesak niti, pak, život u lažima zabašurenoj samodopadnosti. Istina, priznanje da problemi postoje i prateće dijalogiziranje ne moraju uvijek za ishod imati i pozitivno razrješenje, to ovisi o onima koji raspolažu s politički određenom moći, no zacijelo jest ključni preduvjet da se problemi počnu rješavati. I u izostanku toga vidim ne samo slabost srbijanske de-

mokracije od uspostave nakon 2000-ih, nego je u tome situirana jedna od glavnih slabosti i unutar hrvatske zajednice u Vojvodini u započetim demokratskim procesima.

Važno je učiti Dobro od drugih

Isto tako, poučak je posjeta »kolijevci« demokracije da se određene demokratske postavke i dobra institucionalna rješenja iz jedne države ne mogu automatizmom ili »copy paste« načinom prenositi u drugu. Međutim, to ne znači da se ni ništa od viđenog, a u mojim zapisima spomenutog, ne bi moglo primijeniti u Srbiji ili u hrvatskoj zajednici. Istina, adaptibilno, u smislu stano-vitim prilagođavanjima postojećom društvenom sistemu, a poradi njegova poboljšanja.

A tako što, uostalom, treba funkcionirati i u svijetu života – u vlastitome rastu u dobru treba nastojati uzimati ga oprimjenjivanjem od drugih (prije toga se valja pripremiti da tako što možemo uočavati, a ne samo vidjeti ono negativno i na tome strasno inzistirati u pakosnim jalovostima) te razmatrati mogućnosti i modele njegove primjene ne bi li ono što je bolje kod drugih i sami u životu ostvarili. Zbog toga je Drugi u potencijalu uvijek bogatstvo za vlastito dobro. Kako u individualnim aspektima života, tako i u kolektivnim aspektima njegova ostvarenja – od obitelji, preko nacije do države.

Tomislav Žigmanov

Sastavni dio programa posjeta srbijanskih narodnih zastupnika Sjedinjenim Američkim Državama bio je i smještaj i boravak u američkim obiteljima, kako bi upoznali načine i uvjete života Amerikanaca, funkcioniranje obitelji, njihove svakodnevne prakse i rituale... Skupa s *facilitatorom* Dejanom Gajićem imao sam taj privilegij biti gost obitelji **Barbare** i **Jamesa Kimmela**, umirovljenika koji žive u predgrađu glavnog grada Savezne države Ohio Columbusa – Westervilleu. Oboje su s fakultetskom diplomom i radili su u financijskom sektoru. Premda u mirovini, i danas pomalo rade – honorarno gđa Kimmel pruža računovodstvene usluge za nekoliko neprofitnih organizacija. Dom njihove obitelji je prosječan za američke građane – prostorna katnica, kvalitetno izgrađena i još kvalitetnija uređena, s malom okućnicom. Uzgred, u SAD-u nisam vidio nedovršenih kuća, npr. bez fasada! Sve je u i oko doma uredno – trave podšišane, nigdje smeća, dvorišta su mala i namijenjena su društvenom životu. Imaju dva automobila, no ničim se ne razmeću, to jest ne očituju svoju novčanu moć. Racionalnost u organizaciji vođenja kućanstva i zadovoljstvo krasi ove ljude. Barbara i James praktični su vjernici Metodističke crkve – redoviti su nedjeljom na službi, a James pomaže u bogoslužju. Odlazak na misu u Americi je pravi društveni događaj, s brojim karitativnim i socijalnim sadržajima. Ono što također fascinira jest posvećenost sebi, svojim životima i svojoj djeci bračnog para Kimmel. Nije tu toliko riječ o sebičnosti, već o svijesti da je interes za živote »suseda« i drugih posve nebitan i jalov! Tako sam tijekom tih deset dana boravka u Americi bio oslobođen od ogovaranja i *plečki*. Eh, kad bi tako štogod spopalo i nas Bunjevce! Također, veliki interes građani SAD-a očituju za društvena, to jest politička događanja – u obitelji Kimmel se dosta govorilo o prvim potezima i očekivanjima predsjednika **Trumpa**, napose kada je riječ o socijalnoj i zdravstvenoj problematiki te gospodarskim pitanjima.

U prvome je napisu istaknuto kako Sjedinjene Američke Države imaju kompetentnu, racionalnu, funkcionalnu i jasnim planovima određenu administraciju. To se dalo vidjeti kako tijekom priprava i organiziranja putovanja u SAD tako još više i tijekom same realizacije programa desetodnevno studijskog posjeta devetero narodnih zastupnika iz Srbije SAD-u. Cijelim procesom je rukovodio iskusni američki diplomat, veleposlanik u mirovini **John O'Keefe**, inače izvršni direktor *Open World Leadership Center*. Kao službenik američkog veleposlanstva, dva puta je radio u Beogradu koncem 1970-ih i početkom 1990-ih, tako da odlično poznaje političke i ine prilike u Srbiji, a dobro razumije i solidno govori srpski jezik. Kao organizator očitovao je visoku profesionalnost – sve što je planom predviđeno i ostvareno je, zahvaljujući i njegovim suradnicima iz *staffa* Open Worlda. Usto, plijenio je ljudskom toplinom, pažnjom koju je posvećivao svim sudionicima, a mudrim i odmjerenim izjavama očitovao je razumijevanje za političke prilike u Srbiji, čime je zadobio simpatije sviju nas. Također je napomenuto da su s narodnim zastupnicima iz Srbije na putu bili i predstavnici Veleposlanstva SAD-a: savjetnik u političkom odjelu **Denis Ibišbegović** i savjetnik u Gospodarskom odjelu **Dejan Gajić**. Obojica su imali status *facilitatora* – osobe koje pružaju sve usluge sudionicima koje su od važnosti za realizaciju programa posjeta. Gotova besprijekornost u ostvarenju svih sadržaja i segmenata programa posjeta zasluga je i njihovih kompetencija i profesionalne privrženosti poslu. A kvalitetna i učinkovita administracija, kao što je američka, upravo i zahtijeva takve kadrove, čemu uvelike imaju zavidjeti naše administracije.

BRIGE NAM NISU ISTE

Marin Skenderović je rođeni Subotičanin koji je do svoje 39. godine živio u Subotici. Jedno vrijeme je bio predsjednik Nogometnog kluba *Bačka*, a zatim dopredsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo*. Bio je i predsjednik organizacijskog odbora *Dužijance*.

U listopadu 1991., dok je trajao rat na tlu Hrvatske, dobio je vojni poziv što je bio i povod da se »privremeno skloni« u Mađarsku. Iz Mađarske je otišao u Njemačku, a nakon dvije godine vratio se u Mađarsku gdje živi i danas. U Suboticu nije mogao doći više od 11 godina. U jesen 1997. godine osnovao je predstavništvo Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj, gdje obnaša dužnost voditelja predstavništva. Oženjen je, otac četvero djece, ima i troje unučadi.

Živate u Budimpešti, kako je kao Hrvat u živjeti u Mađarskoj?

Hrvati u Mađarskoj itekako imaju potrebu družiti se i rado se viđaju, surađuju, zajednički njeguju svoje tradicije. Velim svoje tradicije, budući se u Mađarskoj Hrvati donekle i razlikuju. Naime, imate bunjevačke Hrvate, Šokce, gradišćanske Hrvate, Podravce, Pomurce, Bošnjake... Hrvati u Mađarskoj podijeljeni su i po regijama, županijama, gradovima, općinama, mjestima i često se organiziraju *Hrvatski dani* kada je i prilika da se uz pjesmu i plesove okupljaju i družu. Prema mađarskom zakonu, manjine u Mađarskoj (a registrirano ih je 13) radi očuvanja svoga jezika, kulture, običaja, tradicija, mogu se organizirati u samouprave pri lokalnim samoupravama (općinama, gradovima, županijama te u gradu Budimpešti) ali isto tako mogu ustrojiti i krovnu Hrvatsku državnu samoupravu. To omogućava sudjelovanje u natječajima za dobivanje određenih sredstava kako na razini države (natječe se HDS) tako i na razini mjesta, općine, županije i grada Budimpešte. Tako se dio dobivenih sredstava utroši i na organiziranje *Hrvatskih dana* ili drugih oblika druženja kao što su, na primjer, balovi ili prela ili drugi slični tradicionalni susreti.

Iz subotičke perspektive se čini da je odnos mađarske države prema tamošnjim Hrvatima korektan.

Kakav je, po Vama, odnos Srbije prema ovdašnjim Hrvatima?

Odnos mađarske države prema manjinama je izuzetno korektan. Unatoč tome što bi se moglo reći kako »slobode« nikada nije dovoljno, prema mojoj osobnoj procjeni ovaj odnos može biti primjerom ne samo u Europi nego i u svijetu. Prikazao sam kako su Hrvati u Mađarskoj organizirani, no treba još naglasiti kako Hrvati imaju i civilnu udrugu Savez Hrvata koja ima poseb-

nu ulogu pri izboru čelnika i predstavnika. Zatim, imaju i svoje škole (vrtiće, osnovne škole i gimnazije, katedre na fakultetima) o kojima brine i država, a o nekim školama brinu i sami Hrvati. Također, imaju svoj znanstveni zavod, imaju i posebne kulturne udruge pa čak i Hrvatsko kazalište u Pečuhu, a imaju i svoju neprofitnu tvrtku *Croatica* (spada među 100 najuspješnijih neprofitnih tvrtki u Mađarskoj) koja se bavi izdavaštvom. Hrvati maju i svog predstavnika u mađarskom Parlamentu (kao i svaka registrirana manjina u Mađarskoj), koji ima pravo nastupa i govora, ali nema prava glasanja prigodom donošenja odluka. Bitna je i činjenica kako su za sve oblike funkcioniranja osigurana sredstva od strane države. Nažalost, kada je u pitanju odnos Srbije prema Hrvatima u Srbiji, napose kada se uspoređuje odnos Mađarske prema Hrvatima u Mađarskoj, situacija je za plakanje. Naime, nisu samo u pitanju institucionalni oblici udruživanja i funkcioniranja manjina ili način financiranja i količina sredstava. Hrvati u Srbiji su kolateralne žrtve odnosa Hrvatske i Srbije i žive u sredini gdje ih veliki broj većinskog naroda ne doživljava s iskrenim i pozitivnim osjećajima. Što je još tragičnije, gotovo potpuno nezasluženo su Hrvati u Srbiji na određeni način negativno stigmatizirani. Mađari, kao većinski narod, Hrvate doživljavaju izuzetno pozitivno. Bilo koja politička stranka ili udruga u Mađarskoj, bila ona ekstremno lijeva ili ekstremno desna, prema Hrvatima ima pozitivni i prijateljski pristup i Hrvate se doživljava gotovo isključivo kao prijateljski narod, kao lojalne građane.

Kakva bi trebala biti suradnja između Hrvata iz Mađarske, osobito iz nama najbliže županije Bács-Kiskun s Hrvatima ovdje, u Vojvodini?

Hrvati u Subotici i Hrvati u županiji Bács-Kiskun su jedan narod – bunjevački Hrvati koje je 1920. godine razdvojila granica. Od tada je prošlo skoro stotinu godina i vrijeme je ostavilo svojevrnog traga, napose ako se k tomu dodaju i utjecaji i posljedice raznih totalitarnih sustava, pa i II. svjetski rat. Ipak u suštini, a napose po istom sustavu vrijednosti kojemu pripadamo, mi smo jedan narod. Međutim, ne živimo u istim državama niti u istim uvjetima. Brige nam nisu iste. Dok se Hrvati u Srbiji bore za normalizaciju svojega statusa i položaja, Hrvati u Mađarskoj imaju druge, rekli bismo »lakše« preokupacije. No, osim podrijetla, još nam je nešto »zajedničko«: i jednima i drugima prijete asimilacija, u Mađarskoj prirodna, a u Srbiji još i na određeni način nametnuta. Zašto velim nametnuta? Naime, ukoliko živite u nesigurnom ili ne baš prijateljskom okruženju onda vas može zahvatiti i svojevrzni oportunizam i možda nerado govorite ne samo svojim poznanicima ili susjedima, nego čak i svojoj djeci o

Dok se Hrvati u Srbiji bore za normalizaciju svojega statusa i položaja, Hrvati u Mađarskoj imaju druge, rekli bismo »lakše« preokupacije

svojoj nacionalnoj pripadnosti. Znači, i pripadnost istom narodu i zajednički neprijatelj – asimilacija, razlogom su da se trebamo češće susretati, družiti, razmjenjivati iskustva, eventualno se udružiti i zajednički se boriti za sredstva iz EU, na primjer. Držim da bi odnos bunjevačkih Hrvata s obje strane granice trebalo nekako institucionalizirati, odabrati pojedince koji bi tu suradnju poticali, nosili.

 Bunjevački govor se u Mađarskoj sačuvao drukčije nego ovdje. U Mađarskoj se često mogu čuti neke vrlo stare riječi, koje se ovdje više ne govore. Koliko se još zapravo tamo čuje bunjevački govor?

Zaista, u Mađarskoj se taj naš govor, ta naša ikavica, na određeni način »konzervirala«. Tijekom svih ovih godina čuo sam dosta riječi koje su koristili moji *didovi* i *májke* i koje su se kod nas možda nekako »zagubile« ili ih barem ja nisam više kod nas čuo. Sva je sreća da nam je još živ **Alojzije Stantić** koji je puno toga napisao, opisao, služeći se našom ikavicom, ali ne nekakvom umjetnom, forsiranom, nego arhaičnom i originalnom. Bunjevački Hrvati u Mađarskoj u međusobnom druženju još uvijek pričaju svojim bunjevačkim govorom.

 Pokladno je vrijeme, kakvih sve pokladnih zabava imaju Hrvati u Mađarskoj?

Diljem Mađarske u ovo pokladno vrijeme organiziraju se razne kulturno-zabavne priredbe od kojih se neke i naslanjaju na tradicionalna prela ili balove. Nedavno je u Baji održano tradicionalno *Veliko bajsko prelo*, ali prela se održavaju i u drugim mjestima diljem mađarskog dijela Bačke. Slično kao i u Subotici, nastupaju kulturno-umjetnička društva, odijevaju se narodne nošnje, pleše se, igra kolo, bude veselo, a u pravilu na *Prelo* se pozivaju i umjetnici iz matične nam domovine Hrvatske. Ove godine na *Velikom bajskom prelu* kao posebni gost bio je poznati estradni umjetnik, podrijetlom iz Hercegovine **Mate Bulić**. U 2016. godini obilježili smo 330. obljetnicu doseljenja naših predaka u ove krajeve i kao završetak ove proslave pozvan je gost upravo iz onog dijela pradomovine odakle su naši preci krenuli na svoje dugo i neizvjesno putovanje.

 Kao voditelj ureda Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj što možete reći o ulozi ove zajednice u predstavljanju Hrvata i mjesta u kojima žive?

Moja zadaća je prezentirati i popularizirati u Mađarskoj Hrvatsku, a to znači i Hrvate, kao i sve ono što obilježava našu prelijevu matičnu domovinu i posebno hrvatske turističke i prirodne ljepote. Ovaj posao obavljam već više od 20 godina i svoju priču uvijek moram osvježiti, te tako ne mogu uvijek govoriti samo o moru ili prirodnim ljepotama. Upravo su naša kultura, naši običaji ono što čini posebnim pojedinu destinaciju, i cijelu našu Hrvatsku, a ona je bogata različitošću i prirode i običaja. Nije slučajno da Hrvatska na listi UNESCO-ve svjetske nematerijalne kulturne baštine ima 13 dobara (od ukupno 140): čipkarstvo u Hrvatskoj, dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, fešta Sv. Vlahu zaštitnika Dubrovnika, godišnji proljetni ophod kraljica ili *Ijelle* iz Gorjana (ovo je i nama bunjevačkim Hrvatima poznato, zar ne?), godišnji pokladni ophod *zvončari* s područja Kastavštine, procesija za Križen na otoku Hvaru, umijeće izrade drvenih tradicionalnih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, Sinjska alka, medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske, *bečarac* vokalno-instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema (i ovo nam također nije nepoznato), nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, klapsko pjevanje, mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelu zaleđa. Nadam se kako će jednog dana na UNESCO-voj listi biti zabilježena i naša *Dužijanica*, koja ima sva potrebna obilježja i elemente, samo bismo trebalo provesti proceduru.

 Na kojim segmentima bi Hrvatska zajednica ovdje trebala više raditi?

Ovo pitanje je malo i osjetljivo, a može biti da će izazvati i određene negativne reakcije. Naime, nedavno sam izrekao jednu dobronamjernu opasku nekim našim ljudima i odmah sam bio opisan kao »samo dođe i pravi se pametan«. Zato hoću naglasiti da sam duboko svjestan svojih ograničenja, činjenice kako je meni lako budući ne živim ovdje, kao i činjenice da sam davno otišao te da je sada situacija drugačija, poglavito »kompliciranija«. Ali, zaista bogato životno iskustvo življenja u nekoliko država hrabri me da ipak iskažem neka svoja razmišljanja. U hrvatskoj zajednici u institucijama na važnijim mjestima nedostaju mladi ljudi, potom, nedostaje sustavni pr (public relations ili odnosi s javnošću) i nedostaju stručni djelatnici koji izvršno govore strane jezike, ponajprije mađarski i engleski. Nadalje, hrvatska zajednica bi se trebala nametati (u pozitivnom smislu) i u centru Srbije, a ne samo u lokalnim sredinama i široj javnosti bi se trebala predstavljati i s pozitivno vrijednosne strane, a ne samo sa svojim (opravdanim) potrebama. Potom, hrvatsku zajednicu u Srbiji bi unatoč posebnostima, različitim uvjetima, trebalo ujediniti na cijelom teritoriju. Također, čelnici hrvatske zajednice (ali ne samo oni) trebali bi se više posvetiti aktivnostima na društvenim mrežama koje će uskoro potisnuti sve ostale medije.

Nela Skenderović

Jesu li žene danas DOVOLJNO zastupljene u javnom životu u Srbiji?

Zastupljeniji su muškarci

Ivana Kolar,
Tavankut

Odgojiteljica sam u dječjem vrtiću u Tavankutu. Dakako, moja profesija je vrlo specifična, budući da ju u većini obavljaju žene. Na prste se mogu pobrojati muškarci koji izravno rade s djecom. Stoga je razumljivo da je naš spol brojčano puno zastupljeniji i u našoj ustanovi. Usprkos toj činjenici muškarci su zastupljeniji na rukovodećim radnim mjestima. Ne tvrdim deciderano ali pretpostavljam da je tako i u drugim sredinama. Glede zastupljenosti žena u političkom svijetu nisam u detalje upoznata sa spolnom strukturom u Skupštini grada, ali po stranačkim popisima kandidata na posljednjim izborima dalo bi se zaključiti da su žene zastupljene samo onoliko koliki je zakonski minimum. Isto tako, mislim da ima jako malo žena koje su predsjednice nekih od udruga, KUD-ova i sličnih institucija. Objektivno, kod nas društveno aktivna žena može, po mojem mišljenju, biti samo ona koja je u mirovini ili neuposlena. Vođenje udruge ili KUD-a traži punu angažiranost i oduzima jako puno vremena. Žena koja je uposlena, osobito ona koja radi u nekom od privatnih poduzeća, a k tome ima i obitelj s malom djecom, jednostavno nema slobodnog vremena koje bi posvetila tako zahtjevnoj aktivnosti. Hoće li u skorijoj budućnosti biti nekog napretka na tom planu i hoće li žene biti više zastupljene u javnom, političkom i poslovnom životu, veliki je upit. Kod nas se promjene takve naravi jako sporo odvijaju, no, živi bili pa vidjeli!

I. A.

Nisam pristaša nikakvih ključeva

Biserka Adin,
Sonta

Mislim da, bar kod nas u Vojvodini, žene polako zauzimaju svoje mjesto u javnom, osobito u poslovnom životu i sve su prisutnije, rame uz rame s muškarcima, u svim segmentima društvenog života. Raduje me da nas je sve više i u politici, ne samo pro forme, kako bi se zadovoljili ti famozni ključevi, za koje mislim da su ostaci nekadašnjih pokušaja da se silom razbiju konzervativna razmišljanja. Kao žena nisam pristaša takvih ključeva, ne želim u ničemu napredovati samo zbog njih. Neka napreduje svako prema svojim sposobnostima, bez obzira na spol. Sada već dobivamo i sve istaknutije dužnosti na kojima u punoj mjeri možemo pokazati sve svoje sposobnosti. Hrvatska je otišla i korak dalje, na izborima su glasovanjem za predsjednicu **Kolindu Grabar-Kitarović** većinom glasova pokazali kako razmišljaju. Mislim da razmišljanja u Vojvodini, pa donekle i u Beogradu idu u tom smjeru, ali i da su u ostalim dijelovima Srbije, osobito u južnim, još uvijek vrlo konzervativna i da na ženu gledaju isključivo kao na kućanicu, majku i suprugu, a vrlo rijetko na osobu koja u vodama biznisa i politike može biti ravnopravna muškarcima. Moja obitelj ima svoj biznis, sin, suprug i ja ravnopravno odlučujemo o svemu. U realizaciji dogovorenoga suprug i sin me poštude fizički težih, ja vodim administrativni dio i što je još bitnije, poslovne kontakte. Upravo u tom segmentu nailazim na najviše angažmana ženskih osoba, što samo podupire ova moja razmišljanja.

I. A.

S riječi na djela

Izabela Kodermac,
Šid

Posljednjih desetljeća sve više se govori o većoj zastupljenosti žena u javnom životu, kao i ravnopravnosti s muškim spolom. Nekako je ova tema posebice aktualna pred proslavu Dana žena, kada se u medijima više priča o njihovom položaju u društvu. Sve ostaje uglavnom na priči i raznim debatama. O položaju žena trebalo bi govoriti mnogo češće i poduzeti nešto po pitanju toga. Moderno doba, 21. Stoljeće, kada je položaj žena u pitanju nije donijelo neke bitnije promjene, osim onih koje su zbog zakonskih propisa i uredbi, morale biti ispoštovane. Ženi su danas nametnute još veće obaveze i odgovornost, kako na poslu tako i kod kuće. Mislim da je ovo novo doba donijelo ženama samo više obveza koje ona ne uspijeva svakodnevno ispuniti. Zbog toga je nezadovoljnija i nesretna. Isto tako smatram da su žene maksimalno iskorištene. One zaposlene rade od 8 do 12 sati dnevno i za taj posao su premalo plaćene. Nakon posla, čeka ih puno ostalih obveza: kuhanje, pranje, glačanje, spremanje kućanstva. Čest je slučaj da ukućani ne poduzimaju ništa da joj pomognu. Nekada su naši stari pričali da žena drži tri zida kuće, a muškarac samo jedan. Danas to izgleda malo drugačije. Jer čest je slučaj da žena drži i četiri zida. Jer, osim toga što je zaposlena ona je i majka i supruga i kućanica. A ponekad je teško uskladiti sve te obveze kako bi sve funkcioniralo besprijekorno. Zato smatram, da treba još dosta vremena proći kako bi se žene izborile za bolji položaj u društvu.

S. D.

Ruža Studer-Babić,
urednica portala Moja Domovina

Kako povezati **HRVATE** diljem svijeta?

Reportaža s nedavno održanog *Šokačkog prela* u Beregu samo dan poslije prela bila je dostupna na portalu *Moja Domovina* (www.moja-domovina.net) i tako su Hrvati diljem svijeta mogli saznati (i vidjeti) kako to šokački Hrvati u Beregu čuvaju svoju tradiciju, nošnju, ikavicu... Zaslužna za to je **Ruža Studer-Babić** iz Švicarske, koja je nedavno pokrenula neovisni portal za iseljenike, povratnike i useljenike *Moja Domovina*. U Bereg je došla iz Osijeka i to samo da bi vidjela kako to izgleda šokačko prelo među bačkim Hrvatima.

Odakle ideja i želja da se pokrene jedan portal kao što je *Moja Domovina*?

Cilj mi je bio povezivanje i umrežavanje Hrvata, kao Hrvata iz iseljeničtva prema Domovini, ali i međusobno povezivanje Hrvata koji žive diljem svijeta. Mogu reći da je konkretan povod bilo poništavanje osobnih iskaznica nama Hrvatima iz iseljeničtva, jer je došlo do zakonskih promjena o kojima u iseljeničtvu uopće nisu ni bili obavješteni. I kada krenete malo dublje kopati, vidite da je u biti, čak i u današnjem svijetu koji je cijeli povezan internetom, kvalitetne informacije teško dobiti. Moja namjera je da to promijenim. S druge strane, ja sam osoba koja je prije 40 godina napustila Domovinu i koja je uvijek tražila neko svoje hrvatsko društvo. I gledajući Švicarsku gdje živim mogu reći da ima nekoliko hrvatskih društava, ali ona uopće nisu povezana, umrežena. Mali Hrvati u Švicarskoj, ukoliko ih ne zanima folklor ili nogomet, nemaju se gdje okupljati unutar svoje zajednice. Danas nam internet otvara mogućnosti da se mladi povezuju ma u kom dijelu svijeta bili. Zašto mladi Hrvati iz Domovine, Srbije ili Bosne ne bi uspostavili veze sa svojim vršnjacima u iseljeničtvu i na taj način bili na pomoć jedni drugima? Iz Švicarske mladi često idu diljem svijeta učiti engleski jezik, pa zašto jedan mladi Hrvat iz Švicarske, Hrvatske ili Vojvodine koji ide negdje učiti jezik i traži smještaj ne bi bio smješten kod neke hrvatske obitelji?

Prije nego što ste pokrenuli ovaj portal koliko ste bili uključeni u život hrvatske zajednice u Švicarskoj?

Definitivno nisam osoba koja sjedi doma i pije kavu. Vodila sam deset godina jedno hrvatsko kulturno-umjetničko društvo – *Fala*. Osim toga zanima me sport, politika i sve ostalo gdje je moj hrvatski narod. Ima nas diljem svijeta i bilo bi zanimljivo znati koliko Hrvata ima diljem svijeta. Točne podatke nemamo

i uvijek govorimo ima nas otprilike toliko i toliko. U Švicarskoj svake godine izađe statistika i vi točno vidite da ima 34.000 Hrvata, hrvatskih državljana, što znači da se oni Hrvati koji imaju i švicarsko državljanstvo broje još samo kao švicarski državljani.

Evo Vas i na *Šokačkom prelu* u Beregu, kako ste doznali za ovo prelo i odlučili doći? Je li Vas u pozitivnom smislu iznenadilo ono što ste vidjeli u Beregu?

Bila sam u posjetu Osijeku i onda smo moja prijateljica i ja odlučile doći i vidjeti kako se veseli na šokačkom prelu u Beregu. Vidjela sam na internetu najavu prela, pozvala organizatore i najavila svoj dolazak. Krenule smo malo ranije, pa smo obišle i Sombor koji nam se veoma dopao. Nismo nikoga znale u Somboru, ali na ovom prelu uspostavili smo kontakte i s predstavnicima hrvatske zajednice u Somboru. Zaista je jedinstven doživljaj vidjeti Hrvate iz Vojvodine, ali isto tako u toj istoj Vojvodini i njihove goste iz Hrvatske i Bosne. Fascinantno je koliko su Hrvati koji su na ove prostore Vojvodine došli prije 350 godina sačuvali svoju hrvatsku riječ, svoje običaje. Priznajem da sam iznenađena onim što sam vidjela u Beregu. Duboko me je dirnula ova glazba, šokački divan i ponosita sam na svoj hrvatski narod u Vojvodini koji njeguje svoju baštinu i kulturu. Upoznala sam ovdje i predstavnike hrvatskih udruga iz Bača, Monoštora, Sombora...

Hoće li ovi kontakti koje ste uspostavili s Hrvatima u Vojvodini pomoći u tome da se na vašem portalu nađu i vijesti i reportaže iz ovih krajeva?

U Švicarskoj ja imam dopisnike i suradnike koji pokrivaju Švicarsku, jer ja fizički ne mogu biti prisutna na svakom mjestu. Moji posjeti, kako Hrvatskoj tako i Vojvodini i Bosni su i iz razloga da nađem dopisnike koji bi bili spremni slati tekstove, reportaže, priče o Hrvatima s ovih prostora. Kako bismo jedni o drugima što više znali, moramo o tome pisati, širiti glas.

I za kraj pitanje kako žive Hrvati u Švicarskoj?

Znate Švicarska je jedna uređena zemlja. Nedavno je objavljen statistički podatak da je od osam milijuna stanovnika dva milijuna stranaca. Dakle, Švicarska je jedna otvorena i tolerantna zemlja, zemlja mogućnosti. Naravno, naići će te uvijek na ljude koji imaju predrasude, recimo prema prezimenu koje se završava na »ić«, ali ako želite raditi i uspjeti imate mogućnost za to. Moj tata je došao kao običan radnik u Švicarsku, a moja djeca danas studiraju, ravni su Švicarcima. Imamo puno hrvatskih zajednica i udruga u Švicarskoj, ali nedostaje ono sveopće hrvatsko što bi ih objedinilo.

Z.V.

KUĆA koja mnogo PAMTI

Pogled na palaču u Strossmayerovoj ulici broj 8 danas ne otkriva obilje zanimljivih društvenih događaja u prošlosti grada, koji su se odvijali upravo u ovom objektu i na ovoj adresi; bila je to gostiona s plesnom dvoranom (sala za ples s prostorom za glazbenike i garderobom nalazila se na katu), a u jednom razdoblju i mjesto za izvođenje kazališnih predstava. Ne samo da je svojim sadržajem privlačila pažnju javnosti, već je bila i predmet kupoprodajnih pregovora između vlasnika i gradske uprave i uzrok oštih polemika unutar gradske uprave. Njena lokacija i djelatnost je tada gradu bila zanimljiva.

Katni objekt s gostionom podigao je **Andreas Vinkler** 1827. godine i već nakon deset godina ga ponudio gradu na prodaju (»Gradotvorci II«, autori **Gordana Prčić Vujnović**, **Viktori-ja Aladžić** i **Mirko Grlica**). Međutim, u gradskoj kasi nije bilo dovoljno novca, te je zgradu kupio **Josip Rudić** stariji, budući župan. I on je kroz nekoliko godina (1841.) gostionu ponudio gradu na prodaju. Uslijedili su burni pregovori. Naime, žestoka polemika pvela se unutar gradske uprave, jer je dio uprave bio za kupnju ove zgrade, dok je drugi dio zastupao stav o ulaganju u obnovu i proširenje tadašnje *Velike gostione*. U ovim raspravama su, u stvari, idejni temelji investicije koja je uslijedila nekoliko godina kasnije: gradnja hotela i kazališta u centru grada (izgrađeni 1854). Grad je, ipak, kupio i Rudićevu kuću, u kojoj je bilo svratište, a održavane su i kazališne predstave do izgradnje kazališta.

Raniji izgled palače snimio je **Augustin Juriga** 1984. godine, prije adaptacije.

K. K.

Treća strana medalje

STEPENICE ILI STUBE

U graditeljskoj tehnici stepenice ili stube služe za svladavanje određene visinske razlike. Postoje unutarnje i vanjske stepenice. U narodu su poznate i ljestve, kao sredstvo za vertikalno penjanje, npr. na tavan. Projektiranje, a zatim i izvođenje stepenica je vrlo složena stvar studentima, čak i mladim arhitektama se dogodi da nešto ne ispadne potpuno savršeno. Tijekom moje karijere arhitekta često mi se događalo da me neki poznanik pozove i pita me kako sam, bavim li se još projektiranjem? Nakon nekoliko poziva shvatio sam da takvi pozivi zapravo govore o tome kako su uglavnom vlastitim rukama ili uz pomoć nekog nazovi majstora probali izvesti stubište, npr. u vikendicama pa su s time kasnije imali probleme. Na takva pitanja nakon nekoliko takvih iskustava odgovorio sam kao iz puške: »što je, imaš problema sa stubištem?« na što sam s druge strane dobijao začuđeni odgovor/pitanje »otkud znaš?«. Najbrutalniji takav primjer je bio jedan školovani čovjek, koji je uz pomoć majstora u betonskoj međukatnoj konstrukciji ostavio otvor veličine 60 x 60 cm da kroz nju provede stepenice. Da steknete sliku kako je to mali otvor, pogledajte vaš električni štednjak čija je gornja ploča takve veličine. Na moj odgovor da mora rušiti dio konstrukcije kako bi dobio dovoljno veliki otvor, on je tu ideju odbio, pa sam mu onda predložio da kupi jedne dobre ljestve. Njegov komentar je bio »nisi ti nikakav arhitekt kada ne možeš riješiti stepenice«. Istina, ima i drugih rješenja. Osim ljestava to su konop ili ruda za penjanje. Sve u svemu predlažem vam da se prije projektiranja i izvođenja stubišta konzultirate s nekimiskusnim stručnjakom.

Jakovljeve ljestve

Najpoznatije ljestve u povijesti su Jakovljeve ljestve, poznate iz Biblije. Naime, Jakov je na putu u Betelu zaspao i u snu je vidio

ljestve po kojima su se penjali anđeli koji služe Bogu. Te ljestve su povezivale zemlju i nebo. Neki smatraju da je to predlika Kristovog uznesenja, drugi pak misle da čovjek samo na ovaj način može dospjeti do Boga, ako mu On spremi ljestve. Ova scena je kroz stoljeća inspirirala mnoge umjetnike da oslikaju svoju viziju ljestava i anđela. Za mene je interesantna slika engleskog slikara, pjesnika i mističara **William Blakea** na čijoj slici, umjesto ljestava, u nebo vodi spiralno stubište. Često upotrebljavamo i izraz kako se netko »penje po društvenim ljestvicama« ili »stepenicama u društvu«, znači napreduje u društvenom položaju što se tiče statusa; dolazi na sve više položaje. Nevolja nastaje onda ako netko treba silaziti, jer silazak može biti i opasan ako je suviše brz, može se čovjek i ozlijediti.

Stepenice u gradu

U arhitekturi stepenice su često i ukrasni element, služe da istaknu važnost takvih stepenica ali i samog objekta. Primjera radi, svečano stubište u subotičkoj Gradskoj kući ili stepenice u našem Kazalištu. U arhitekturi starih Grka u svaki hram se ulazilo preko nekoliko stepenica. Malo je poznato da je tadašnji glavni inženjer grada i projektant Kazališta **József Scultéti** isprojektirao tri varijante ulaznog ugaonog dijela fasade. Jedna varijanta je bila imitacija klasičnog grčkog hrama, gdje bi se u »hram kulture« ulazilo preko impozantnih stepenica. Gradski oci su ovo rješenje vjerojatno smatrali skupim, jer bi to značilo da cijelu zgradu treba dići na visinu višu od jednog metra, pa su odustali od stepenica, od »grčkog hrama«. Jedino su ostali stubovi i timpanon s natpisom »Hotel Pešta«, koji je ipak bio važniji i isplativiji dio zgrade. U baroknoj arhitekturi, kada su uređivani i gradski trgovi, stepenice dobijaju na značaju. Najpoznatije i najraskošnije su tzv. Španjolske stepenice u Rimu. Recimo, i u Dubrovniku imamo slične, no manje stepenice u srcu starog grada. Većina ljudi Suboticu smatra ravnom, i bez nekih većih visinskih razlika, no u nekim dijelovima grada postoje manje i duže stepenice, napose u onim ulicama koje svladavaju visinsku razliku između nekadašnje rječne doline i viših dijelova terena. Te stube su jednostavne, obično izrađene od opeke, npr. kod tzv. Dulićeve grede. Baš zbog stepenasto vođenog trotoara, trg pokraj Senčanske crkve dobija malo mediteranski karakter. U blizini se nalaze naše »španjolske stepenice« rekao bih ja. Ovdje u Subotici najimpresivnije betonske stepenice nalaze se između stambenih zgrada i vode od ulice Braće Radić do Čapajevе, svladavajući visinu višu od dva metra.

Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske

U cilju promicanja veza i jačanje suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, očuvanja hrvatskog identiteta i promicanja hrvatskog jezika, kulture i tradicije te jačanja položaja hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2017. godinu.

Javni poziv je otvoren za sljedeće kategorije prijavitelja:

- 1) neprofitne organizacije izvan Republike Hrvatske i u Republici Hrvatskoj (udruge građana, zaklade, ustanove i ostale organizacije koje ne ostvaruju dobit ili profit za svoj rad), kao i hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske koje se brinu za zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske
- 2) fizičke osobe čiji projekti obuhvaćaju brigu za očuvanje i jačanje identiteta Hrvata izvan Republike Hrvatske
- 3) ugroženi pojedinci - pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama.

Navedene kategorije mogu podnijeti prijave za dobivanje financijske potpore u svrhu ispunjavanja posebnih potreba i provedbe projekata koji obuhvaćaju sljedeća područja:

- a) projekti i aktivnosti iz kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i ostalih područja s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika suradnje između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske
- b) pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske.

Rok za podnošenje prijave počinje teći od dana objave Javnog poziva na gore navedenoj mrežnoj stranici Središnjeg državnog ureda i traje zaključno do 17. ožujka 2017. godine.

Prijave se dostavljaju isključivo poštom, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske na adresu: Trg hrvatskih velikana 6, 10 000 Zagreb uz naznaku »za Javni poziv«.

Zaprimljena dokumentacija na ovaj Javni poziv ne vraća se podnositelju prijave. Nepotpune prijave i prijave zaprimljene izvan roka neće se razmatrati.

Za dodatne informacije možete poslati upit na adresu e-pošte: programi-projekti@hrvatiizvanrh.hr

Natječaj Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji raspisalo je Javni natječaj za prijavu programa i projekata udruga, ustanova i organizacija hrvatske nacionalne manjine u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2017. godinu.

Na natječaj se mogu prijaviti udruge, ustanove i organizacije čija je djelatnost vezana uz ostvarivanje, zadovoljavanje i unapređenje općih i javnih potreba hrvatske manjinske zajednice u inozemstvu kao što su: programi i projekti hrvatskih udruga, ustanova i organizacija u ostvarivanju i jačanju manjinskih prava (očuvanje hrvatskoga jezika, identiteta, kulturne baštine, kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i sl.); programi i projekti hrvatskih udruga, ustanova i organizacija s ciljem razvoja manjinskih medija i djelovanja manjinskih institucija te ostali programi i projekti koji zadovoljavaju i unapređuju opće javne potrebe hrvatske manjinske zajednice u inozemstvu.

Cjeloviti tekst natječaja kao i obrasci za prijavu dostupni su za preuzimanje na mrežnoj stranici Veleposlanstva – <http://rs.mvep.hr>. Rok za prijavu na natječaj je 31. ožujka 2017. godine.

Pokrajinski natječaj za kulturu nacionalnih manjina

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama raspisalo je sedam natječaja u području kulture za 2017. godinu. Među ostalim, raspisan je i natječaj za financiranje – sufinanciranje programa i projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini u 2017. godini. Ovim natječajem bit će potpomognuti programi i projekti u oblastima zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i umjetničkog stvaralaštva i nakladničke djelatnosti u ukupnom iznosu od 8.600.000 dinara. Za programe i projekte u oblasti umjetničkog stvaralaštva te programe i projekte s ciljem zaštite, njegovanja i prezentacije nematerijalnog kulturnog naslijeđa bit će ukupno izdvojeno 6.500.000 dinara. U području nakladničke djelatnosti (su)financirat će se neobjavljena izdanja knjiga i časopisi od značaja za kulturu i umjetnost nacionalne manjine – nacionalne zajednice u ukupnom iznosu od 2.100.000 dinara.

Cjeloviti tekst Natječaja kao i prijave dostupni su na internetskoj stranici Tajništva: www.kultura.vojvodina.rs. Rok za podnošenje prijave je 11. ožujka.

Subotica

Debo četvrtak
obilježen u DSHV-u

POKLADNI OBIČAJ u predizborno vrijeme

Članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, hrvatskih kulturnih udruga, obrazovnih ustanova u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, te predstavnici Katoličke crkve okupili su se prošloga četvrtka u domu DSHV-a na tradicionalnu manifestaciju *Debo četvrtak*.

Pokladni je to običaj ovdašnjih Hrvata, kada se u četvrtak prije Čiste srijede, prije korizmenog posta, jede devet puta na dan, a posljednje jelo toga dana su tradicionalni *fanki*.

Osim generalnog konzula RH u Subotici **Velimira Pleše**, brojnim gostima se obratio predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**:

»Stanovitu simboliku ovoga dana prepoznajemo u sadašnjem trenutku kada se obavljaju velike pripreme za predstojeće izbore za predsjednika Republike. Više je nego jasno da DSHV neće u izbore ući sa svojim kandidatom. To nikada u svojoj 27 godina dugoj povijesti DSHV nije ni učinio. No, i sada u ove izbore želimo ući sa starim nadama. One se, to moramo uporno ponavljati, okupljaju oko nekoliko riječi: dostojanstvo, jednakost i ravnopravnost. Ovdje su Hrvati svoj na svome, želimo ovdje ostati, želimo ovdje graditi svoje perspektive. Hoćemo, da kao građani hrvatske nacionalnosti, živimo dostojanstveno, da ne budemo objekti nikakvih diskriminacija i da budućnost osvajamo kao ravnopravni građani države čije poreze ovdašnji Hrvati plaćaju, što je u demokratskim društvima prava mjera lojalnosti. Ne želimo biti isključeni iz procesa donošenja odluka koje su

od značaja za pripadnike hrvatske zajednice, ne želimo biti negativno predstavljani u javnosti i tako gurani u segregirani prostor kao negativci. Hoćemo dostojanstvo, jednakost i ravnopravnost Hrvata u Srbiji. Hoćemo jednake mogućnosti za sudjelovanje u javnom životu, razmjernu zastupljenost u državnim institucijama i javnim ustanovama, kvalitetne uvjete života i razvijenu komunalnu infrastrukturu u naseljima u kojima žive Hrvati, dostojan život od vlastitog rada, prestanak politike isključivanja, prešućivanja i miješanja države u identitetska pitanja, stvarnu jednakost s drugim nacionalnim zajednicama u manjinskim pravima, suradnju s pripadnicima svih nacionalnih zajednica. Želimo nastaviti živjeti u Srbiji kao demokratskoj i tolerantnoj državi koja će imati pozitivne i razvojne programe s njezinim građanima hrvatske nacionalnosti. Oni koji u svojim predizbornim programima budu nudili takve sadržaje i oni čije su prakse do sada bile takve, dobit će, budite u to sigurni, i nadalje naše povjerenje. Samo aktivno zauzeti za dobro vlastite zajednice, za dobro države u kojoj živimo možemo našu budućnost i budućnost naše djece učiniti svijetlom. Tko će ako mi nećemo.«

Oko tisuću fanaka je i ove godine uz pomoć suradnica ispekla osamdesetpetgodišnja snažna **Mariška Čović**.

N. S.

I u Sonti je obilježen Debo četvrtak. U maloj dvorani mjesne zajednice, u organizaciji MO DSHV Sonta obilježili su ga članovi Podružnice stranke iz Sonte, Vajske i Odžaka, uz prisustvo gostiju iz Apatina. Predsjednik podružnice **Željko Pakledinac** najavio je osnivanje MO i Apatinu, a domaćin skupa, dopredsjednik podružnice **Andrija Adin**, ukratko je upoznao prisutne s tradicijom obilježavanja ovoga dana u Sonti. *Debo četvrtak* obilježile su i žene, članice etno sekcije KPZH-a *Šokadija* tradicionalnim *mađarenjem* u dvorištu Šokačkog doma, a *mađarilo* se i u mnogim domovima sončanskih obitelji.

I. A.

Ekspertska misija EK u HNV-u

Interes za ostvarivanje **MANJINSKIH PRAVA**

Ekspertska misija Europske komisije (EK) iz područja prava nacionalnih manjina boravila je u službenom posjetu Srbiji od 20. do 24. veljače, a tom prigodom eksperti su razgovarali s predstavnicima više državnih i pokrajinskih tijela, pojedinih lokalnih samouprava (Subotica, Novi Pazar, Bujanovac) te nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici posjetili su u četvrtak 23. veljače, gdje su razgovarali s predsjednikom **Slavenom Bačićem** i njegovim suradnicima. Tim eksperata EK činili su: dr. **Emma Lantschner**, **Cloe Laurence Dinsdale** i **Anna Lubner**.

Tema razgovora je bila ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Srbiji, a posebno zanimanje eksperti su pokazali za pitanje uključenosti manjina u pravljenje službenih izvještaja vlasti o provedbi Akcijskog plana za manjine u okviru Poglavlja 23. S tim u vezi, predsjednik HNV-a Slaven Bačić je ukazao na nedovoljnu uključenost nacionalnih manjina, počevši od faze izrade Akcijskog plana do faze praćenja njegova ostvarivanja.

Na sastanku se također razgovaralo i o formaliziranju tijela Koordinacije nacionalnih vijeća, administrativnim kapacitetima nacionalnih manjina glede zajedničkog nastupanja, aktualnom stanju glede tzv. bunjevačkog pitanja, te o pitanjima iz područja obrazovanja i informiranja.

Ekspertska izvješća služe Europskoj komisiji da sagleda napredak Srbije u određenom području. U proteklih nekoliko godina, HNV je posjetilo nekoliko takvih misija, a njihova izvješća dostupna su, među ostalim, i na internetskim stranicama Vijeća.

D. B. P.

**Drugi izvještaj o provedbi
Akcijskog plana**

IMA KAŠNJENJA, IMA I POMAKA

Drugí Izvještaj o provedbi Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina predstavljen je u palači Srbija 24. veljače. Izvještaj je predstavio Ured za ljudska i manjinska prava za razdoblje III. i IV. kvartal 2016. godine.

»Prema rezultatima koji je prikazao drugi izvještaj mi smo na 67 posto realiziranih aktivnosti ili aktivnosti koje su u procesu realizacije. Imamo i jedan broj onih s kojima se kasni«, rekla je direktorica Ureda **Suzana Paunović**.

Kašnjenje se objašnjava u onim dijelovima gdje je neophodan međusektorski rad, odnosno da se veći broj resora uključi u rješavanje problema. Također, prošlogodišnji parlamentarni izbori i formiranje nove Vlade značajno su usporili aktivnosti.

Pomaka, kada je u pitanju hrvatska zajednica, ima. Izvještaj je pokazao da se radilo na problemu nedostajućih udžbenika. Aneks Memoranduma o osiguravanju udžbenika za đake koji se školuju na manjinskim jezicima potpisan je 23. prosinca, te je osigurano ukupno 18 naslova na hrvatskom jeziku. Na prezentaciji je naglašeno da se radi i na pronalaženju rješenja za informiranje na jezicima nacionalnih zajednica, koje je, kao posljedica privatizacije medija, otežano.

»Dobro je da prvi put možemo imati jasnu sliku što se događa, gdje su problemi, gdje rezultati, gdje kašnjenja, a gdje možemo biti i bolji«, istaknula je Paunović.

Probleme kada su u pitanju udžbenici nema samo hrvatska zajednica. U obraćanju, **Borče Veličkovski**, predsjednik Makedonskog nacionalnog vijeća, rekao je kako Vlada ne obraća pozornost na obrazovanje pripadnika nacionalnih zajednica, te da makedonska populacija u Srbiji još uvijek čeka udžbenike za treći razred osnovne škole.

»Ne znam kako se zamišlja da mi animiramo pripadnike naše zajednice da izučavaju svoj materinji jezik, jer jedno uvjetuje drugo, a planovi i programi za kontinuirano izučavanje materinjeg jezika se ne usvajaju«, kazao je Veličkovski.

Preko 70 različitih institucija sudjeluje u provedbi Akcijskog plana. Među njima su Vlada, nacionalna vijeća nacionalnih manjina, nevladine organizacije i neovisna tijela, civilni sektor i drugi. Od ukupno 21 nacionalnog vijeća koja postoje u Srbiji svoje priloge za drugi izvještaj nije dostavilo njih sedam.

Prije samog predstavljanja Izvještaja o provedbi Akcijskog plana, Ured za ljudska i manjinska prava održao je sastanak s nacionalnim vijećima vezano za raspodjelu finansijskih sredstava za rad u 2017. godini. Iz proračuna Srbije je za rad tri najveća nacionalna vijeća nacionalnih manjina predviđeno blizu 110 milijuna dinara: mađarske (59,5 milijun dinara), romske (22,1 milijuna dinara) i bošnjačke (27,8 milijuna dinara). Preostalih 135 milijuna dinara raspoređeno je na ostalih 18 nacionalnih vijeća.

Dajana Marković

EU integracije i nacionalne manjine

MANJINE SU PREDNOST, A NE PREPREKA

»**N**acionalne manjine su najveći promotori na putu Srbije u EU«, istaknula je šefica pregovaračkog tima **Tanja Mišćević**, na okruglom stolu »Europske integracije i pitanje nacionalnih manjina u Srbiji« na kom su sudjelovali i predstavnici vlasti, nacionalnih manjina i nevladinih organizacija. Na skupu održanom u Novom Sadu 22. veljače koji je organizirao Centar za regionalizam uz potporu njemačke fondacije *Hanns Seidel* diskutiralo se o trenutnom položaju manjinskih zajednica i njihovom utjecaju na EU integracije Srbije. »Sjetimo se da je 2012. godine Rumunjska blokirala članstvo Srbije u EU zbog pitanja statusa vlaške manjine, pa je potpisan sporazum da će se to pitanje rješavati. Kasnije, u dva navrata od strane Hrvatske je blokirano otvaranje poglavlja, a blokada je bila najavljena i od strane Bugarske«, otvorio je panel direktor Centra **Aleksandar Popov**, istakavši da manjine trebaju biti most između države u kojoj žive i države iz koje potječu, ali da su ipak ponekad kamen spoticanja u pregovaračkom procesu.

Manjine su prednost

Akcijski plan predviđa poboljšanja na sljedećim poljima: obrazovanje, informiranje na jezicima nacionalnih manjina i demokratska participacija. Na svako od njih hrvatska zajednica ima ozbiljne zamjerke kada je u pitanju ostvarivanje navedenih prava. Ovom prigodom **Tanja Mišćević** je kazala da se nepravda, kada su u pitanju udžbenici na manjinskim jezicima, mora ispraviti, te da akcijski plan smatra rezultatom kompromisa između države i nacionalnih vijeća.

»Manjine su prednost, a ne prepreka u pregovaračkom procesu Srbije s EU«, rekla je Mišćević.

Ono oko čega su se panelisti složili, jeste da rješenje za problem informiranja i dalje nije izvjesno. Nije poznato kako će se osigurati financiranje medija na jezicima nacionalnih zajednica, te je Mišćevićeva istaknula kako ova tema jeste kamen spoticanja u prego-

Akcijski plan predviđa poboljšanja na sljedećim poljima: obrazovanje, informiranje na jezicima nacionalnih manjina i demokratska participacija

varačkom procesu, ali i u odnosima s drugim državama članicama EU.

»Akcijski plan mora biti proizvod dogovaranja, mora oslikavati suglasnost, a ne kompromis«, objasnio je **Robert Sepi**, zamjenik ombudsmana za prava nacionalnih manjina i dodao da on mora zadovoljavati potrebe i mogućnosti nacionalnih zajednica, kao i društva u cjelini.

Na panelu su govorili i direktorica Ureda za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović**, predstavnik Mreže za interkulturalnost **Goran Bašić**, kao i predstavnici veleposlanstava i nacionalnih vijeća Hrvatske, Mađarske, Rumunjske i Bugarske.

U ime hrvatske zajednice, u svojstvu pokrajinske zastupnice, sudjelovala je i **Vesna Prčić** koja je kazala da joj je drago što je pozvana u toj funkciji, kao predstavnica konkretne političke akcije svoje zajednice. Da bi se političke namjere Hrvata u Srbiji bolje čule potrebno je povećati participaciju i u drugim državnim institucijama.

»Teme kojima se bavi Skupština Vojvodine, pa i sama gledanost Skupštine nije na razini kao što to ima Skupština Srbije ili čak mnoge skupštine lokalnih samouprava u Vojvodini. Ali dakako, poruka jeste biti prisutan«, kaže i objašnjava da teme kojima se pokrajinska Skupština bavi uglavnom nisu manjinske teme.

Iskustva Hrvatske

Hrvatska je također pri ulasku u EU morala ispuniti europska očekivanja kad je u pitanju ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Ekspertica Centra za mirovne studije u Zagrebu **Mirjana Mitić Zejtoun** rekla je kako je najveći problem socijalna distanca koja postoji između većinskog i manjinskog naroda u Hrvatskoj.

»Vi vjerojatno pratite vijesti, vidite da je ovih dana situacija s etničkim predznakom u Hrvatskoj jako ružna. Međutim, ono što mi jesmo dugi niz godina radili to je taj poseban način kulturnog programa s pružanjem političke poruke. Ti su ljudi umorni od političara koji dođu i brzo odu. Tim ljudima treba stvarno da netko duže vremena provede s njima, da mogu reći kako se osjećaju i kako su doživjeli sve ono što se u Hrvatskoj dogodilo 90-ih godina«, rekla je u svom izlaganju Mitić Zejtoun i istakla kako Hrvatska ima izvršne zakone o manjinama, ali da je problem u njihovoj provedbi.

Osvrnuvši se na izlaganje, opunomoćeni ministar Veleposlanstva RH **Stjepan Glas** prokomentirao je da bi na tom području bila korisna razmjena iskustava s hrvatskim ekspertima kako bi Srbija pronašla još izvrsniji zakon koji neće dozvoliti da se ne provodi ono što je njime potpisano.

»Položaj Hrvata u RS ovisi od nekoliko točaka bilateralnih odnosa dviju zemalja koji su trenutno opterećeni s više otvorenih pitanja. Dobar korak prema rješavanju tih pitanja je Deklaracija o unapređenju odnosa koji su u lipnju prošle godine potpisali predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i premijer Srbije **Aleksandar Vučić**, kojim se pokreću procesi bilateralne zaštite manjina, srpske u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji«, zaključio je Glas.

Dajana Marković

83. Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

VESELO, NEGO ŠTO

Davna 1938. godina. **Esteri Đurković** tek je 14 godina i s puno uzbuđenja sprema se na prelo. U novom *ruvu*, kako i dolikuje prelu, pa još onom prvom.

Bezmalo 80 godina poslije, 2017. godine opet prelo i Esterina kći **Marija Maširević** u onom istom *ruvu* koje je njena mati nosila prije bezmalo osam desetljeća.

»Na prvo prelo ja sam došla sa 16 godina. Za to svoje prvo prelo dobila sam novo *ruvo*, kako se kaže mama me je *ponovila*. Bila je to haljina građanskog kroja. Međutim, ja sam večeras odjenula *ruvo* moje mame iz 1938. godine. To je terakot, francuski somot, molo-vani, sa srebrnim nitima. Ovo *ruvo* je original, ništa nije na njemu mijenjano, prepravljano. Znači takvog ga je nosila moja mama 1938. godine, a ja ga nosim večeras iz poštovanja prema njoj«, kaže Marija Maširević. I to je ta priča o kontinuitetu, trajanju, pa i žilavosti tog naroda da očuva ono što jeste.

Od obiteljskih do javnih prela

Julijana Kekezović, iako je napunila 80 godina, ne propušta ni jedno prelo, ali pamti da su ona nekada bila i drugačija.

»Mi salašari okupljali smo se u našim salašima. Poslije rata počela je i mladež sa salaša dolaziti u grad. A za poklade tri dana smo se okupljali. Nekad se dogodilo da smo se ujutro vraćali na naše salaše, a snijeg sve zavijao. Ali bili smo mladi i sve nam je bilo lijepo. Meni je i sada lijepo na preluku«, kaže Julijana i priču vraća nekoliko desetljeća unazad kada su i prela u Hrvatskom domu bila malo drugačija.

Kaže, mame su na prelo dovodile cure i birale buduće zetove. Moralo se znati iz koje su obitelji, tko su što su i odakle su. Kaže možda su to i bili razlozi zbog čega su brakovi nekada trajali puno duže nego li danas. Za razliku od Bunjevaca, u Šokaca nije nikada bilo javnog, velikog prela, ali se prelalo u obiteljskom okruženju.

»U Monošturu nije bilo ovakvih velikih prela kakva prave Bunjevci, ali su Šokci uvijek rado bili njihovi gosti. Meni je baka pripovijedala da su se prela organizirala u obiteljima, i ja se sjećam da mi je kao djetetu na tim prelima bilo jako lijepo. Moji stari i stara Đanići imali su sedmoro djece, 15 unučadi i stalno smo se okupljali. Stara bi zamijesla gibanicu, kuhao se paprikaš, a mi djeca trčimo po sobama. Nama je zato to obiteljsko zajedništvo nešto što nosimo iz svojih kuća«, kaže **Marija Turkalj** iz Monoštora, koja je zajedno s još ne-

koliko Monoštora i Berežana s članovima *Nazora* sudjelovala u prikazu bunjevačko-šokačkih svatova.

A kako to izgleda kada se Šokica, pa još iz Berega udaje za momka, Bunjevca s Nenadića pokazali su domaćini i njihovi gosti. A u ulozi *snaše i đuvegije* **Jelana Katačić** i **Pera Firanj**. Tko zna, možda su se zagledali baš na nekom prelu, zavoljeli na nekom folklornom nastupu, odlučili da se uzmu poslije *Dužionice*. I bit će svadba. Na jesen, ali prava. I nije to jedino što su domaćini pokazali. Pokazali su umijeće svojih mlađih i onih malo starijih folkloraca, tamburaša, ali i modnu reviju novih *ruva* koja su upotpunila fundus ove udruge.

Riječ gostiju, riječ domaćina

A kakvo bi prelo bilo na nema gostuju. Kako kaže **Zvonko Bogdan** – a na prelu nebrojeno svita. Ove godine od Zagreba, Osijeka, Berega, Stanišića, Bača, Plavne, pa do Subotice.

»Kada neka manifestacija traje toliko dugo to je hvale vrijedno, jer općenito malo je manifestacija s tolikom tradicijom. Dokaz je ovo i da je budućnost hrvatske nacionalne manjine u Srbiji izvjesna. Preduvjet toga je međusobno uvažavanje Hrvata prije svega, jer veliki broj problema proizlazi iz te, mogao bih reći, čak netrpeljivosti pojedinih udruga, pojedinaca, krajeva, gradova. Zbog toga uvijek želim dati do znanja da je meni podjednako draga i Subotica, ali isto tako i šokačko Podunavlje, a napose Sombor«, kaže generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**.

»*Nazor* jeste jedno od najstarijih aktivnih hrvatskih udruga u Vojvodini. Drago mi je što je Hrvatski dom mjesto u kome se okupljaju svi Hrvati iz Sombora i okolnih salaških naselja. Prigoda je ovo da se okupe, porazgovaraju, druže, provedu se«, riječi su predsjednika HNV-a **Slavena Bačića**.

I na koncu, predsjednika HKUD-a **Vladimir Nazor** pitali smo kako to da je *Prelo* starije od same udruge koja će ove godine obilježiti 81. obljetnicu.

»Prvo prelo održano je 1935. godine, kada zbog raznih prepreka HKD *Mirosljub* (danas HKUD *Vladimir Nazor*) još nije bio formalno osnovan. Taj kontinuitet smo održali iako smo, sve na istoj adresi, promijenili šest država i tri društveno-politička uređenja«, kazao je predsjednik *Nazora* **Mata Matarić**.

Zlata Vasiljević

Brazil, Divlji zapad ili Monoštor?

Divlji zapad, vatreni Brazil, kameno doba ili Monoštor? U toj dilemi bio bi svatko tko je u prošlu subotu navečer nepripremljen došao u Monoštor, jer moglo mu se lako dogoditi da na ulici upadne u okršaj kauboja i Indijanaca, da ga opkoli grupa raskalašnih Brazilki, da ga presretne obitelj Kremenko, put zaustavi uplakana Crvenkapa, a sve po propisu isprepada revnosa narodna milicija... I kada se konačno izbori sa svima njima i tako isprepadan, sve ne vjerujući sanja li ili je na javi uhvati malo predaha može mu se dogoditi da mu čašu dobrog monoštorskog vina ponudi nitko drugi do predsjednik udruge **Bodrog Željko Šeremešić** ovoga puta prerušen u konobara. E, moguće je i tako što u Monoštoru, ali samo jednom u godini, na *Pokladnom balu*, kada svatko sebi da na volju da bude ono što niti je ikada bio, niti će ikada biti. Pa zato i postoje poklade, da se izluduje, uradi nešto za što se hrabrosti nema svih drugih dana u godini. A te maštovitosti Monoštorcima ne manjka. Pozavidjeli bi ovim kobjagaj kaubojima i Indijancima, kobjagaj Brazilkama, kobjagaj Krenkovima i oni pravi. Samo da su mogli vidjeti ih.

Z. V.

Tjedan u Bačkoj

Na izmaku

ZIME

Raspisali se ovih tjedana Somborci u lokalnom tjedniku u rubrici pisma čitatelja o svojim mukama kada se pokušavaju isključiti s daljinskog sistema grijanja. I ne samo da svoju muku dijele s čitateljima, već i savjet i rame za plakanje traže i kod gradske pravobraniteljice. Jadaju se kako im toplane traže elaborate, suglasnosti stanara, pa onda sve to vraćaju na dopunu i tako u krug. Jadaju se da je isključenje sa sistema grijanja skoro nemoguća misija, koja za neke traje godinama. Jadaju se i oni koji su u toj bespoštednoj borbi uspjeli da isključenja sa sistema grijanja ne znači i prestanak obveze plaćanja.

Ona druga strana, a to je lokalno komunalno poduzeće koje grije oko 13.000 Somboraca, svoje postupke opravdava gradskom odlukom koja je točno propisala potrebne uvjete za isključenje sa sistema daljinskog grijanja. A ti uvjeti znače da se zahtjev za isključenje može podnijeti tek kada stručna osoba uradi elaborat o tome postoje li tehničke mogućnosti za isključenje i koliko će to isključenje utjecati na susjedne stanove. Ali tu nije kraj. Uz taj elaborat, koji staje oko 10.000 dinara, potrebno je prikupiti suglasnost svih stanara. Oni koji imaju nesreću da jedna podstanica »pokriva« čak tri ulaza moraju obigrati stanare u svim ulazima i privoljeti ih da daju svoj blagoslov za isključenje. Tek tako »naoružani« mogu se pojaviti u toplani i zatražiti da budi isključen iz sistema grijanja. Potrošači se žale da i sva ta papirologija nije uvijek dovoljna i da se traže razno-razni izgovori i načini da se zaustave u svojoj namjeri. I tako u krug. A kada se taj krug zatvori, odnosno iscrpe argumenti i kontraargumenti, cijela priča stiže i do Gradskog vijeća, koje, onako ili ovako, razvezuje taj Gordijev čvor. I taman kada uporni, sada već bivši korisnik daljinskog grijanja, odahne u svom hladnom stanu eto mu još jedan šok. Jeste da grijanja u stanu nema, ali plaćati se mora. I to ne od oka, već onoliko koliko je u elaboratu procijenjeno da će stanovi oko njegovoga biti hladniji upravo zato što se on ne grije. Može to biti nekoliko postotaka, pa i više, sve ovisi od toga koliko susjednih stanova hladi sada već bivši korisnik daljinskog grijanja. Za utjehu je da se plaća samo dok traje sezona. Tijekom ljeta bivši korisnik daljinskog grijanja može odahnuti. Em mu u stanu više nije hladno, em ne mora više ni plaćati. Do sljedeće zime. A možda ni do tada, jer tko zna: možda će susjedi s petog kata pasti na pamet da joj grijanje nije kao nekada baš zato što se susjed iz prizemlja isključio. A bez njenog potpisa cijela stvar pada u vodu.

Z. V.

Svi Helenini hobiji

VOLIM eksperimentirati

Isplativost se ne može mjeriti sa zadovoljstvom koje imam kada završim neki rad

Izrada odjevnih predmeta

Ljubav prema narodnim običajima, tradiciji i kulturi, ljudi iskazuju na razne načine: netko kroz igru i ples, netko kroz zapisivanje običaja da se ne zaborave, a netko kroz izradu ručnih radova. Svu ljubav prema tradicionalnom i lijepom, objedinila je **Helena Čanji-Uram** iz Šida u svojem srcu. Jedna je od danas rijetkih mladih žena kojoj je žao, što nije živjela u onim vremenima kada su igranke i ručni radovi bile radost djevojaka i žena. Danas je voditeljica najmlađe folklorne skupine Hrvatskog kulturnog društva *Šid*, i u tom svom hobijskom uživa. No, osim što voli plesati, voli izrađivati i ručne radove, a u posljednje vrijeme, velika strast joj je izrada odjevnih predmeta od konca i vunice, koji su našli na veliko interesiranje mladih.

Ručni rad opušta

Vunene kape, šalovi, pletene starke za najmlađe, odjevni predmeti poput haljina, suknji, prsluka, majica, pulovera, sve su to stvari koje Helena s lakoćom izrađuje. Potrebno joj je samo da pogleda sliku ili shemu i dok ne počne raditi što je u svojoj glavi zamislila, ne odustaje. »Imala sam samo šest godina kada sam uz mamu počela heklati. Mama je u slobodno vrijeme uglavnom heklatila ručne radove i tako sam se i ja zainteresirala i stalno sam ju zapitkiivala kako se nešto radi. S obzirom na to da sam tada bila jako mala, majka me je najprije naučila vesti. U početku su to bili jastučići koje i danas čuvam. Kada sam odrasla, uradila sam nekoliko heklanih stolnjaka i nastavila to i dalje raditi, sve dok nisam dobila djecu. I pored brojnih obveza, po povratku s posla i završetku svih kućanskih poslova, Helena se ponovno vratila svom omiljenom hobijskom: »Uvijek sam se oduševljavala onim što možeš uraditi svojim rukama. Fascinira me proizvod mog rada, posebice ako vidim da se to dopada i drugima. Za mene nema veće sreće u onom što sama proizvedem, a ručni rad me posebno opušta i uopće kreativan rad u kojemu sam do sada bila dosta uspješna.«

U posljednje dvije godine Čanji-Uram je počela još aktivnije raditi. Ali ovoga puta na red su došli odjevni predmeti: »Na internetu sam gledala slike nekih odjevnih predmeta i jednostavno poželela neke od njih sama izraditi. Najprije su to bile kape, šalovi, majice, a poslije i nešto kompliciranije. Dovoljno mi je samo da vidim sliku i počnem raditi. Ali volim i eksperimentirati.«

Svi Helenini hobiji imaju dodirnih točaka s očuvanjem narodne tradicije, koju smatra iznimno značajnom u njenom životu: »Uvijek sam se kao dijete oduševljavala pričama mojih roditelja o igrankama pogotovo u Gibarcu. Ali i uopće, svim pričama iz tih starih vremena kada ljudi nisu gledali televiziju, nego su se okupljali na prelima i posvećivali se ručnim radovima i druženju. Ponekad mi je bilo žao što nisam živjela u tom vremenu. Zato kroz ovaj svoj rad kao i angažiranost u folkloru pokušavam, na neki način, sačuvati od zaborava neke lijepe običaje ali ujedno i spojiti to staro, tradicionalno, s modernim.«

Nažalost mladih žena poput Helene danas je malo pa joj je često bude teško da prigodom izrade nekog odjevnog predmeta, svoje iskustvo podijeli s nekim ili da se konzultira. »Na našem podneblju gotovo da nema nikoga tko voli ovo raditi. Upoznala sam nekoliko žena preko interneta pa mi nekad dobro dođe da ih pitam, kada mi nešto nije jasno. No mladi se oduševljavaju sa svim onim što sam do sada radila. Najprije sam to uočila kod moje djece, tako da mi je svaki naredni rad bio još veći izazov« A koliko se danas cijeni jedan ručni rad, odjevni predmet, u koji je uloženo vrijeme i veliki trud i može li se naplatiti sve uloženo Helena kaže: »Postoje ljudi koji zaista cijene ručni rad i koji bi ga kupili. Nažalost, danas je jeftinija roba traženija, a svi znamo razloge zbog kojih je to tako. No, isplativost se ne može mjeriti sa zadovoljstvom koje imam kada završim neki rad. Ljudi s oduševljenjem promatraju odjevne predmete, ali nažalost nisu u mogućnosti kupiti ih. Ali ima i onih koji ne pitaju za cijenu. Oni koji cijene i vole ručni rad i svjesni su uložеноg truda u njega, a imaju mogućnosti to i platiti, kupuju ih.« Ali materijalno u cijeloj priči, nema primarnu ulogu. Veće je zadovoljstvo zbog postignutog uspjeha.

S. Darabašić

OD SVEGA po malo

Maskenbali, karnevali, *mačkare*... bili su glavni događaji proteklog tjedna u Srijemu. Rekla bih, tjedan pun radosti, dječjih osmjeha, razdraganosti, razonode i pozitivnih vibracija. Što se tiče hrvatske zajednice i udruga u Srijemu. Karneval u Golubincima, kao centralni događaj, a potom i ostala mjesta u Srijemu, Ruma, Srijemska Mitrovica i Šid, gdje je ova manifestacija, na radost mališana, prvi puta održana u prostorijama hrvatske udruge. Osim želje da se ovi običaji sačuvaju od zaborava, *premundirani dani* bili su prigoda da se Srijemci opuste i pred korizmu, na trenutak zaborave na ponekad surovu svakodnevicu. A što je to osim radosnih dana obilježilo protekli tjedan? I u Srijemu je jedna od najaktualnijih tema bila predsjednički izbori. Kome će Srijemci dati povjerenje ostaje da se vidi, a ono što je izvjesno to je da su na sjednici općinskih odbora SNS-a u Srijemu donijete odluke kojima se bezrezervno podržava kandidatura predsjednika SNS-a **Aleksandra Vučića**. Predizborna utrka tek predstoji, kampanje i predizborne konvencije su u pripremi i vjerujem da ćemo uskoro svi, pogotovo mi novinari, jedva čekati da se izbori konačno završe i da izbornu ludilo prođe. A proteklog tjedna djelimično je riješen i problem zaposlenika državne ljekarne u Srijemskoj Mitrovici, koji su prije dva tjedna prosvjedovali na ulici, tražeći da im se isplate neisplaćene zarade i uplate doprinosi. S obzirom na to da je Srijemska Mitrovica osnivač ljekarne, na sjednici Skupštine odlučeno je da će Grad biti taj koji će osigurati nesmetano funkcioniranje same zdravstvene ustanove. Kako je rečeno, iz općinskog proračuna bit će osigurana sredstva za vraćanje zatečenih dugova, kao i isplatu četiri zarade radnicima. Ljekarna je na kraju 2016. godine imala 57 zaposlenih, a polovicu su činili nemedicinski radnici. Kako bi se barem donekle popravilo stanje u ovoj zdravstvenoj ustanovi predloženo je da se 25 radnika proglasi tehnološkim viškom i da im se isplate zaostale zarade i otpremnine. Što će se dalje događati, hoće li doći do privatizacije ili će se naći neko drugo rješenje, ostaje da se vidi. A kada je zdravstvo u pitanju, u gradu na Savi, gdje se i nalazi Opća bolnica u kojoj se i liječe Srijemci, vijećnici su usvojili program unapređenja zdravstvene zaštite. Rukovodeći se sve češćim bolestima današnjice sistema krvotoka, malignih bolesti, neuroloških i oboljenja sistema za varenje, odlučeno je da se poveća broj stanovnika koji se pozivaju na sistematske preglede, kao značajne mjere u otkrivanju bolesti svih starosnih doba stanovništva.

S. D.

OBNOVLJEN Fleckensteinov križ na Čikeriji

Grupa entuzijasta okupljenih oko projekta *Bunjevački put križa* nastavila je raditi na obnovi križeva krajputaša u subotičkom ataru. Posljednji koji je obnovljen je križ obitelji Fleckenstein na Čikeriji, uz samu granicu s Mađarskom.

Križ je na velikom obiteljskom imanju podigao **Josef Fleckenstein** i supruga **Franciska Gimpl** 1935. Razlozi, to jest konkretni motivi, koji su bračni par Fleckenstein ponukali da podignu u gabaritnom smislu uistinu veliki križ danas nisu poznati, ali na križu na njemačkom jeziku stoji kako je križ podignut iz zahvalnosti i Bogu na čast. Križ više nije na imanju Fleckensteinovih – i njih je kao »gazdačku« zadesila sudbina otimanja zemlje tijekom procesa konfiskacije.

No, ono što je zanimljivo jest način na koji je oskrnavljen – partizani su nakon oslobođenja maljevima i bakovima srušili dio križa na kojemu je postavljen korpus Isusa Krista, a isti bacili preko granice na teritorij Mađarske. Nepoznata osoba iz Mađarske je korpus pronašla, vratila i ostavila kraj križa. Pronašao ga je sam Josef te odnio na salaš, skrio na tavan, a članovi obitelji Fleckenstein nakon njegove smrti su ga sačuvali do danas. Inače, sam korpus Isusa Krista neobično je velik i težak – više od 70 kilograma, budući da je izljeven od željeza i po tom je jedinstven među drugim korpusima križeva krajputaša u subotičkom ataru.

Poslovi na obnovi križa Josefa Fleckensteina i supruge Franciske Gimpl počeli su još prošle godine kada je očišćen i uređen prostor oko samoga križa – zarastao u grmlje, drač i korov. U akciji, osim članova obitelji, sudjelovalo je desetak osoba okupljenih oko *Bunjevačkog puta križa* iz Subotice, Mirgeša i Tavankuta, a angažiranu mehanizaciju su osigurali **Menyhárt Harangozó** i **Marin Skenderović** iz Mirgeša. Novčana sredstva za popravak i dovođenje križa u prvobitno stanje je donacija *Bunjevačkog puta križa*, a križ je izrađen u kame-noklesračkoj radnji **Branka Moravčića**.

Obnovljeni križ Josefa Fleckensteina i supruge Franciske Gimpl blagoslovio je 1. ožujka, na Čistu srijedu nakon obreda, mjesni župnik iz Tavankuta **Franjo Ivanković**.

I. D.

Golubinci su i ove godine, sedmi put zaredom, bili mjesto okupljanja velikog broja posjetitelja i sudionika tradicionalne manifestacije *Mačkare*. Ovo srijemsko mjesto njeguje ove običaje već 250 godina, a od kolikog značaja je govori činjenica da je ova manifestacija zbog svoje posjećenosti i kvalitete u organizaciji, postala pravi brand i uvrštena je u jednu od najatraktivnijih manifestacija u Srijemu. A tako je bilo i ove godine. *Premundureni dani*, kako ih Golubinčani popularno zovu, trajali su tri dana. Od 25. do 27. veljače, u organizaciji HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca, kada je nizom priredbi svečano obilježena ova lijepa manifestacija. A to je vrijeme kada Golubinčani s radošću predstavljaju svoje pokladne običaje, na razdragani način kako to samo oni umiju. A kako to izgleda, na pravi način opisao je jedan putopisac koji je nakon posjeta Golubincima u vrijeme *premundiranih dana* rekao: »Ima jedno prelijepo mjesto u Srijemu, vrijedni i marljivi ljudi žive u njemu, ali imaju tri dana u godini kada selo potpuno poludi«.

A na ovogodišnjoj manifestaciji okupio se još veći broj posjetitelja u odnosu na prethodne godine, kako iz okolnih, tako i udaljenijih mjesta u Vojvodini. U sportskoj dvorani u Golubincima, 25. veljače, održan je maskenbal kada su odabrane najljepše i najmaštovitije maske u dvije kategorije, u velikoj i maloj konkurenciji. Manifestacija je nastavljena sutradan Karnevalom, defileom mnogobrojnih sudionika, koji su prurušeni i odjeveni u najmaštovitije i raznobojne maske, prošetali ulicama Golubinača:

»Svake godine je sve veći broj sudionika i posjetitelja, što nam je posebno drago. Još draže nam je što su ove godine došle organizirane grupe, napose djece, iz Surduka, Srijemske Mitrovice, Surčina, Zemuna i Mirgeša. Imali smo divne kreacije na maskenbalu, veliki broj posjetitelja i veoma sam sretan zbog toga. Ovo je vrijeme kada se mi Golubinčani izludujemo, istrošimo svu energiju i napunimo se pozitivnom i poslije krećemo u nove radne pobjede«, kaže predsjednik HKPD-a *Tomislav Vlatko Čačić*.

Trećeg dana Golubinčani su nastavili s druženjem. Preodjeveni u maštovite odore obilazili su kućanstva, uz pjesmu i prikazivanje mačkara i pokladnih običaja, gdje su bivali počašćeni i darivani. A za najuspješnije kreacije i ove godine pripremljeni su vrijedni darovi. Ove godine za najuspješniju masku u velikoj konkurenciji, izabrana je maska *Tom i Jerry*, a nagrada u vidu novčanih sredstava je po želji dobitnika *Vladimira Gašparovića* otišla u humanitarne svrhe.

Suzana Darabašić

Mačkare u Golubincima

VRIJEME KADA CIJELO SELO »POLUDI«

Plavanjski pokladni običaj – Tute

STARI OBIČAJI U NOVO DOBA

Deseti puta zaredom u Plavni je, od 26. do 28. veljače, organizirana manifestacija pokladnih običaja – *Tuta*. Ovo je prigoda da obnovljenim običajem, maskiranjem i dodatnim pratećim zanimljivim i zabavnim programima, bar na kratko vrijeme, siva svakodnevica oboji u šarene boje i uljepša život.

Iako ovaj običaj u sebi nosi ostatke poganskoga, on je ipak usko povezan s kršćanskom vjerom i crkvenim blagdanima, te je na taj način oplemenjen i obogaćen.

Manifestacija je započela u pokladnu nedjelju, 26. veljače, svetom misom u župnoj crkvi sv. Jakova. Misno slavlje uljepšale su *Lipe tute* odjevene u narodno ruho. Nakon svete mise *Lipe tute*

su se prošetale središtem sela i fotografirale se s prisutnima. I ove godine u *Lipe tute* spremile su se članice folklornog odjela Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Matoš* iz Plavne.

U ponedjeljak, 27. veljače, kostimirana povorka dvadesetak *Malih tuta* prošetala je ulicama Plavne praćena potporom mještana i promatrača. *Male tute* su srdačno dočekanе i počašćene kod obitelji **Ljiljane i Gorana Andrića** i **Ane Blažević Bereš**. Nakon ophodnje kroz selo u knjižnici *Matoša* za *Male tute* je priređena zabava i druženje.

U utorak, 28. veljače, uz pjesmu i svirku, buku i galamu, krenula je iz središta sela povorka *Gadnih tuta* koja je obilazila sve ulice sela. *Gadne*, ili kako ih još nazivaju *Strašne tute*, na razne su načine zabavljale prolaznike i promatrače izazivajući smijeh i veselo raspoloženje. Kako to biva svake, pa tako i ove godine, gostoprимstvo su *tutama* ukazale dvije obitelji. Ove godine domaćini su bili obitelj **Marijane i Mirka Džanića** i **Violete i Krunoslava Pakledinca**. Pakledinci su *tute* dočekali odjeveni u narodne nošnje, a njihov dom uredili su i ukrasili tako da je stvoren ambijent i ugođaj starinskog šokačkog doma i obitelji. Riječju, Pakledinci su oživjeli ovaj stari običaj i čuvaju tradiciju.

Po već ustaljenom običaju, toga dana navečer u Vatrogasnom domu priređena je *Zabavna večer*, druženje, večera, zabava i smijeh. Dvorana je bila prepuna. Osim mještana, bilo je mnogo gostiju iz okolnih mjesta kao i iz drugih dijelova Bačke i iz Vukovara. I ove godine zabava je završila u pol noći, pokapanjem bege(ša), a članovi dramske skupine *Matoša* izvedeći komične scene sahranjivanja i oplakivanja bege(ša) izmamili su smijeh do suza i gromoglasni pljesak. Ovim je završilo pokladno vrijeme, a započela je korizma.

K. Pelajić

Na vrbi svirala – zajednički međunarodni projekt

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata posjetili su u utorak, 21. veljače, predsjednik Zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije (ZAKUD) **Andrija Matić** i tajnik **Stjepan Đurković** s ciljem dogovora o zajedničkoj međudržavnoj suradnji na projektu pod radnim nazivom *Na vrbi svirala*. U Zavodu su razgovarali sa stručnom suradnicom za kulturne projekte i programe **Katarinom Čeliko- vić** i vanjskim suradnikom Zavoda **Vojislavom Temunovićem** a svoju je potporu dao i ravnatelj **Tomislav Žigmanov**. *Na vrbi svirala* naziv je operete autora dr. **Josipa Andrića**, bačkog skladatelja, kojom će suradnja početi.

Projekt bi trebao uključiti, osim ZAKUD-a i ZKVH-a, hrvatske šokačke udruge kulture jugozapadne Bačke u Baču, Plavni, Vajskoj i Bođanima. Povezivanje ovih sela ima za cilj revitalizaciju tradicije ali i uključivanje znanosti kako bi se oživjelo a onda i sačuvalo bogato naslijeđe. Iskustvo ZAKUD-a pridonijet će kvalitetnoj organizaciji kako bi se u ovaj projekt mogla privući i sredstva europskih fondova.

Istoga su dana predstavnici ZAKUD-a imali razgovor u Plavni s predsjednicom HKPD-a **Matoš Kajom Pelajić** i vijećnikom HNV-a **Željkom Pakledincem**, s kojima se radi na prikupljanju notnog materijala za operetu *Na vrbi svirala*, a u čemu značajnu stručnu pomoć daje Vojislav Temunović.

(ZKVH)

Knjiga vjerskih haikua na ikavici

SUBOTICA – *O čuj, puče, hai(=j)ku(=a) o viri s piska* naziv je novog pjesničkog ostvarenja **Tomislava Žigmanova** u nakladi Pokreta *Bunjevački put križa* za korizmu 2017. godine. Riječ je o multi-medijalnom izrazu koji povezuje više umjetnika. Žigmanovljeve kratke pjesme, u izvorno japanskom obliku pjevanja, likovno je oblikovao **Darko Vuković**, a vlastoručno ih je ispisala **Jovana Tomić**, oboje umjetnici iz Novoga Sada. Za likovni su predložak korištene fotografije subotičkog fotografa **Augustina Jurige**. Knjiga će u nakladi od 1.000 primjeraka biti tiskana u tiskari *Al-fagraf* u Novom Sadu.

Izložba suvremene hrvatske umjetnosti u Novom Sadu

NOVI SAD – Izložba *Bonjour l'Europe – primjeri intimizma i privatnosti hrvatskog modernizma iz privatne Zbirke Dagmar Meneghello sakupljene od 1967. do 2017.* bit će priređena u Novom Sadu u dva reprezentativna galerijska prostora, od 3. ožujka do 3. travnja 2017. Otvorenje izložbe je večeras (petak, 3. ožujka) u 18 sati, u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine, a potom od 19.30 sati slijedi svečano otvorenje i koktel u Galeriji likovne umjetnosti Poklon zbirka Rajka Mamuzića.

Posjet grobu Pere Tumbasa Haje

SUBOTICA – Ove se godine navršava 50 godina od smrti legende tamburaške glazbe **Pere Tumbasa Haje**. Tim povodom, članovi Subotičkog tamburaškog orkestra (STO) planiraju u nedjelju, 5. ožujka, posjetiti grob Pere Tumbasa Haje na Senčanskom groblju. Okupljanje je u 16 sati na parkingu ispred ulaza u groblje. Nakon toga u 17 sati u crkvi svetog Roka u Keru bit će služena sveta misa. STO poziva sve sadašnje i bivše članove orkestra, sve tamburaše kao i poštovatelje Hajina djela da svojim prisustvom odaju počast ovom velikanu.

Upis u tamburaški odjel Jelačića

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina započinje provoditi novu strategiju razvoja svog tamburaškog odjela kojim će ravnati prof. **Branislav Tubić**. Tim povodom, Društvo poziva svu zainteresiranu djecu i mlade s teritorija općine Petrovaradin i Novi Sad da dođu u ured Društva i upišu se u školu tambure ili tamburaški orkestar čiji će se rad odvijati u prostorijama Društva (ulica Koste Nađa 21; Petrovaradin). Za prijavu je potrebno javiti se na telefon 064/315-02-35.

Ibrica Jusić nastupa u Subotici

SUBOTICA – Kavana *Dukat* iz Subotice organizira proslavu Međunarodnog dana žena. Proslava će biti održana sutra (subota, 4. ožujka) u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 22 sata. Nastupit će glasoviti dubrovački kantautor **Ibrica Jusić** i ansambl *Rujne zore*. Karte se mogu kupiti u *Bunjevačkom kolu* svakog radnog dana od 8 do 14 sati. Cijena ulaznice je 1.000 dinara, a dodatne informacije možete dobiti na telefon 064/1142091.

HKUPD Stanislav Prepek na Salonu knjiga

NOVI SAD – Književni klub HKUPD-a *Stanislav Prepek* bit će predstavljen na 23. međunarodnom salonu knjiga u Novom Sadu. Njihovo predstavljanje će biti održano na središnjoj pozornici u dvorani *Master* u iduću subotu, 11. ožujka, u 12 sati. Sudjeluju: dr. **Dragana V. Todoreskov**, povjesničarka književnosti i književna kritičarka, vlč. **Marko Kljajić**, mr. **Pavel Domonji** i autori. Konferansu vodi **Vesna Aršinov**, a Power Point prezentaciju imat će **Ivan Dermanov**.

23. međunarodni salon knjiga i 22. izložba umjetnosti *Art expo* bit će održani od 6. do 12. ožujka na Novosadskom sajmu. U istom terminu, ali četiri dana kraće, do 8. ožujka, trajat će Sajam obrazovanja *Putokazi*.

Predstavljanje monografije o HosanaFest-u

SUBOTICA – Predstavljanje monografije *Naših prvih deset festivala* posvećene Festivalu hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, bit će održana u iduću nedjelju, 12. ožujka, u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Početak je u 19.30 sati.

Književno prelo u Subotici

RIJEČI kao hrana za DUŠU

Riječ/rič u raznim oblicima, a kao »hrana za dušu«, našla se na *meniju* i ovogodišnjeg, jedanaestog po redu, *Književnog prela* održanog u svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* u organizaciji subotičke Hrvatske čitaonice. Ova udruga tijekom godine organizira više manifestacija – od *Lire naive* preko Pokrajinske smotre recitatora do *Dana Balinta Vujkova* i Etno kampa. Dio godišnje produkcije nastoje prikazati upravo na njihovom pokladnom događanju.

»Jedna od osnovnih djelatnosti Hrvatske čitaonice jest njegovanje jezika te govora ovdašnjih Hrvata – bunjevačke i šokačke ikavice. Puno radimo s mališanima jer smatramo da je važno da zarana nauče svoj materinski jezik i govor. Publika koja dolazi je raznovrsna, te nastojimo ponuditi nešto za svaki uzrast, a tako je i ove godine«, kaže predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković**.

Raznovrstan program uključivao je brojne *točke*. Za glazbu je bio zadužen zbor djece sudionika lanijskog *Etno kampa* Hrvatske čitaonice; imali smo prilike čuti stihove mlade pjesničke nade **Vedrana Horvackog** te **Silvestera Bašića**; nastupio je i mladi recitator **Ivan Huska**. Počasna predsjednica udruge **Katarina Čeliković** kratko je predstavila nekoliko novih naslova objavljenih u nakladi ili sunakladi Hrvatske čitaonice u 2016. godini.

■ *Priča s morskog dna*

Kruna večeri bila je lutkarska predstava *Priča s morskog dna* Dječjeg kazališta *Branka Mihaljevića* iz Osijeka u režiji **Maje Lučić Vuković**. Ova »priča o prijateljstvu u dobru i u zlu, ali i o tome da je ono najvrjednije gotovo uvijek ispred nosa, a da to ne vidimo« bila je zanimljiva posebice mlađem dijelu publike.

Program *Prela* vodili su **Klara Dulić** i **Augustin Žigmanov** uz pomoć mlađih kolega debitanta – **Mile Kujundžić** i **Luke Ješića**. Inače, Hrvatska čitaonica je 12. veljače imala svoj 15. rođendan. Svi njihovi ovogodišnji programi bit će u znaku ovoga jubileja, a središnja proslava najavljena je za 21. travnja.

D. B. P.

Sedmo Prelo sićanja

ŽIVA SLIKA LIJEPOG narodnog običaja

Rekordan broj sudionika obilježio tradicijsku pokladnu manifestaciju

Sve je bilo kao nekada davno kada su naši preci održavali prela diljem ovih prostora, družili se i veselili noseći, što drugo nego svoju narodnu nošnju. Recimo stotinu godina kasnije, već dobro u 21. stoljeću, njihovi unuci(ke) i prauunci(ke) odjenuli su (dobrim dijelom) upravo njihova ruva i svečano u nedjelju, 26. veljače, u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo* i Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice upriličili sedmo po redu *Prelo sićanja*.

Jedan od nositelja organizacije ove zbilja nesvakidašnje manifestacije **Ivan Piuković** bio je vidno zadovoljan brojnošću sudionika koji su ispunili prostor velike dvorane HKC-a *Bunjevačko kolo*.

»Ne znam točnu brojku, ali sam siguran kako nas ove godine ima mnogo više nego na prijašnjim *prelima sićanja*. Jako sam sretan i zadovoljan što se svake godine povećava broj sudionika ove lijepe manifestacije koja zbilja doslovno njeguje i čuva tradiciju naših predaka, bezuvjetno inzistirajući na striktnom odijevanju u narodnu nošnju naših predaka. To je zapravo jedini uvjet za sudjelovanje, a svi koji su se ovoga puta odazvali zbilja su se lijepo družili i veselili, njegujući i čuvajući našu tradiciju, narodne nošnje i običaje na najljepši mogući način.«

TRENUTAK PROŠLOSTI

Prema unaprijed utvrđenom protokolu organizatora svi sudionici *Prela sićanja* koji su to željeli, isprva su se, odjeveni u svoje narodne nošnje, okupili oko spomenika *Sv. Trojstvu* u centru Subotice i načinili tzv. živu zajedničku fotografiju. Potom su se u povorci zaputili prema katedrali *Sv. Terezije*, gdje je za sve sudionike služena sveta misa pod vodstvom vlč. **Stjepana Beretića** i vlč. **Ivice Ivankovića Radaka**, te se nakon bogoslužjenja svečana povoraka zaputila prema HKC *Bunjevačko kolo*, gdje je organizirana centralna svečanost, sedmog po redu *Prela sićanja*.

A kako je bilo, najbolje će vam predložiti jedan od najstarijih sudionika, 77- godišnji **Stipan Vojnić Hajduk**, koji je, zanimljivo, prvi puta sudjelovao na ovoj manifestaciji. »Osjećam se izuzetno dobro među svim sudionicima *Prela sićanja* i drago mi je što među mnoštvom mladih vidim i dosta starijih osoba odjevenih u narodnu nošnju. Ugođaj je zbilja jedinstven i lijepo je vidjeti kako se svi dobro zabavljaju.«

Slične dojmove imala je i jedna od najmlađih, 22-godišnja **Senka Horvat**, koja je za ovu prigodu odjenula više od stotinu godina staru nošnju od lionske svile.

»*Prelo sićanja* mi je jedno od najljepših i najbitnijih prela koja se održavaju u Sub-

otici i svaki puta kada sam bila u prilici s velikom radošću sam sudjelovala. Odjenula sam jednu od najstarijih svila koje su sačuvane na ovim našim prostorima i s ponosom je nosim, čuvajući tradiciju i uspomenu na sve naše pretke, koji su se isto ovako nekada davno družili i veselili na svojim prelima.«

I stvarno je bilo tako u nedjelju navečer u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje su svi prisutni, uključujući i vašeg izvještača, bili odjeveni kao nekad, na lijep i zabavan način njegujući tradiciju i običaje naših predaka. Uz domaću rakiju i vino, ukusne *fanke* i glazbeni štimung ansambla *Hajo* i orkestra HKC-a *Bunjevačko kolo*, prošlost nije zaboravljena već je u najljepšem svjetlu ponovno zasvijetlila u modernoj današnjici.

Dražen Prčić

Poklade su...

SVI NA PRELU djeca, roditelji, bake i djedovi

U organizaciji Pastoralnog vijeća mjesne župe, u Žedniku je održano *Veliko žedničko prelo*. U subotu, 25. veljače, u dvorani *Kod*

Zvonka okupilo se oko 270 gostiju na IX. po redu prelu, da bar na kratko iziđu iz kolotečine svakodnevnih briga, uživajući u prigodnom programu uz tamburašku glazbu ansambala *San*. Mladi su izveli skeč *More* po tekstu **Marjana Kiša**.

Dvanaest je djevojaka sudjelovalo u izboru za *najlipču* prelju.

Svaka se potrudila izgledati najbolje a titulu najljepše ponijela je **Marija Gabrić** iz Aleksandova, učenica srednje Kemijske škole. Prva pratilja je **Tamara Bukvić** iz Žednika, učenica 8. razreda osnovne škole, a druga pratilja je **Adrijana Ivandekić**, učenica srednje Ekonomske škole.

Tijekom večeri, maštovito namaškarana djeca prodefilirala su dvoranom i nagrađena velikim pljeskom. Što reći za tombolu na kojoj su svi nešto dobili, što im je ujedno i uspomena sa subotnjeg prelja.

Također, Žedničani su ovim prelom pokazali lijep primjer zajedništva različitih generacija. Svi su bili tamo: djeca, roditelji, bake i djedovi.

N. S.

DRUŽENJE UZ PISME IZ ZAVIČAJA

U organizaciji članova Hrvatske mladeži Bačke i Srijema, ogranka Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba u subotu, 25. veljače, održano je Zagrebačko bunjevačko prelo. Na drugom zagrebačkom prelu, u dvorani pastoralnog centra *Ivan Pavao II.* u Sesvetama okupilo se oko 120 gostiju. Okupile su se mlađe generacije, ali i oni koje su u Zagreb na studij došli tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća. Koliko je ovakvo druženje potrebno, svjedoči informacija da su karte rasprodane mjesec dana unaprijed i da se tražila karta više. Na početku večeri goste je pozdravila **Bojana Poljaković-Popović**, predsjednica Mladeži. Istaknula je da je, bez velikih pretenzija, želja organizatora je da se Hrvati iz Vojvodine okupe barem jednom godišnje kako bi se družili i na taj način ostali povezani. »U vremenu kada smo svi zauzeti poslovima, posvećeni obiteljima i drugim obvezama koje nam ne dopuštaju svakodnevno druženje, kao nekada kad smo bili studenti, *Prela* nam omogućuje

da porazgovaramo s ljudima koje ne vidamo često«, kazala je Poljaković-Popović. Goste je zabavljao tamburaški sastav *Tajna* iz Subotice. Kratki predah od pjesme i plesa donijela je bogata tombola. Uz bogatu večeru ove je godine servirana *krumpirača*, a *divenice* su pripremili članovi Mladeži u četvrtak prije prelja.

B. P.

VESELI OPROŠTAJ OD POKLADA

Poslije duljeg niza godina u Sonti je u subotu, 25. veljače, opet održana jedna pokladna manifestacija, *Sončanski bal*. Prvi put ovu manifestaciju su organizirali pastoralno vijeće župe sv. Lovre i župnik vlč. **Josip Kujundžić**. U vjeronaučnoj dvorani župnoga doma okupilo se pedesetak sudionika, kako bi uz ples, pjesmu, šokačku večeru i uz domaće vino i rakiju dostojno ispratili poklade. Svojim bogatim repertoarom goste je do zore držao budne i u dobrom raspoloženju glazbenik iz Bača **Dragan Plavšić**. Tijekom večeri recitatorica **Maja Andrašić** pročitala je pjesmu *Lik za tugu*, pisanu starinskom šokačkom ikavicom, a organizirana je i prigodna tombola.

»Budući da se i pored djelovanja dviju kulturnih udruga u selu ne održava nikakva pokladna manifestacija, mi smo prvi put organizirali bal, ove godine probni. Po reakcijama prisutnih reklo bi se da smo potpuno uspjeli i da će *Sončanski bal* zaživjeti«, kaže vlč. Josip Kujundžić.

I. A.

MASKENBAL u Rumi

Već tradicionalno, u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi u subotu, 25. veljače, održan je maskenbal koji je ove godine, prema brojnosti posjetitelja nadmašio sva očekivanja. Ova lijepa manifestacija je za Rumljane Briježane od velikog značaja i kako kažu u ovom društvu, od kako udruga postoji, od tada se održavaju i maskenbali.

»Maskenbal je jedna lijepa tradicija koja upravo počinje od roditelja i njihove djece, koji su nam večeras i najbrojniji posjetitelji. Ovaj dio godine je rezerviran za ovakve vrste druženja, kojima se svi skupa veselimo. Ovo je razdoblje prije početka intenzivnih radova u polju i vremena kada se priroda počinje buditi, a i pokladno je vrijeme, kada i priliči da se malo proveselimo i nasmijemo«, ističe predsjednik hrvatske udruge u Rumi **Pavle Škrobot**.

Na maskenbalu u Rumi okupio se veliki broj djece ali i starijih sudionika, odjevenih u raznobojne i maštovite maske, a za najljepše su, kao i svake godine, dodijeljene nagrade. Osim druženja, kao veliki značaj ovakve vrste okupljanja Rumljani ističu i animiranje najmlađih, koji kasnije postaju i članovi udruge u Rumi.

S. D.

PREODJEVENI U raznoboje MASKE

Pokladno vrijeme, kada hrvatske udruge organiziraju maskenbale, potaklo je i članove HKD-a *Šid* da prvi puta organiziraju maskenbal. Maskenbal je održan u subotu, 25. veljače, kada se okupio veliki broj članova udruge iz Šida, Sota i Batrovaca. Ideja je potekla od vjeroučiteljice **Ane Hodak** i voditeljice najmlađe folklorne skupine **Helene Čanji-Uram**, a proslavi su se priključile i žene članice sekcije *Šokice* koje djeluju u okviru udruge, koje su za tu priliku pripremile razne slastice, krafne i kolače kojima su počastile sudionike. Osim najmlađih, djece članova udruge i onih koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, u raznobojne maske preodjenuli su se i stariji kako bi na što vjerodostojniji način obilježili *Mačkare* koje će, prema riječima članova udruge, prerasti u jednu lijepu tradiciju:

»Nadamo se da će ova manifestacija prerasti u jednu lijepu tradiciju, napose što su to naši običaji od davnina, a samim tim za nas je to i veoma značajno, jer na ovaj način animiramo djecu privlačimo ih u našu udrugu, ali i za sve ono što je vezano za našu naciju, nacionalnost i kulturu«, ističe vjeroučiteljica Ana Hodak.

S. D.

I STARI I MLADI na maskenbalu

U Hrvatskom domu u Srijemskoj Mitrovici u nedjelju, 26. veljače, u organizaciji župe Svetog Dimitrija, u suradnji s HKC-om *Srijem – Hrvatski dom* i Mađarskim kulturno-umjetničkim društvom organiziran je tradicionalni maskenbal. Na maskenbalu su u najvećem broju sudjelovala djeca koja pohađaju vjeronauk i nastavu na hrvatskom jeziku, ali i veliki broj

starijih. Mitrovčani godinama njeguju ove lijepe običaje kojima započinju korizmu i sa zadovoljstvom ističu da im je od velikog značaja što su se običaji vezani za *Mačkare* sačuvali do današnjih dana. I ove godine pet prvoplasiranih sudionika natjecanja na maskenbalu dobili su nagrade u vidu paketa slatkiša.

S. D.

Vikendaško prelo

Hrvatska zajednica bračnih susreta, regija Subotica (HZBS) organizirala je 18. veljače *Vikendaško prelo* u HKC *Bunjevačko kolo*, sedmi put za redom. Bilo je blizu 150 prisutnih. Domaćini prela su bili koordinatori Zajednice *Katica* i *Pajo Ivanković*. Ugošćeni su i predstavnici Zajednice iz Hrvatske i predstavnici mađarske zajednice Vojvodine. Ove godine je sedam bračnih parova obogatilo program prela. Izveli su stilske vježbe gdje je svatko od njih napisao nekoliko rečenica na sličnu temu, koja se odnosila na prvi susret i doživljaje u Zajednici. Dobra glazba tamburaškog sastava *Ruže* i veselo raspoloženje prisutnih, doprinijelo je opuštenoj atmosferi, dobroj zabavi i iskrenom susretu bračnih parova i njihove djece. Pokazalo se da je obiteljsko prelo dobra zabava, kako za parove tako i za djecu jer se na njihovim licima primjećivao osmijeh i razdraganost tokom cijele večeri.

M. M. M. S.

JAČANJE zajedništva

Nešto više od dvije stotine mladih okupilo je ovogodišnje *Prela mladeži* održano prošloga petka u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Održan deveti

»Prilika je ovo da se mladi Hrvati iz različitih krajeva Vojvodine okupe, upoznaju i druže, da se jača zajedništvo. Sigurno da depopulacija hrvatske zajednice i trend iseljavanja mladih utječu na brojnost sudionika ove manifestacije, ako se uzme u obzir da smo prije nekoliko godina na prelu znali imati više stotina mladih. Ipak, ove smo godine uspjeli okupiti više sudionika nego lane«. Pokrovitelj *Prela* i ove je godine bio Grad Zagreb. U ime pokrovitelja mlade je pozdravila posebna viša savjetnica gradonačelnika Grada Zagreba **Biserka Bucković**, izrazivši zadovoljstvo što je taj grad iz ove godine dao potporu manifestaciji, te najavivši da će to činiti i ubuduće. Sudionike su pozdravili i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** te fra **Danijel Maljur**. Mladi su se zabavljali do dva sata iza ponoći uz tamburaški sastav *Klasovi* i DJ-a **Krunu**.

D. B. P.

puta, ovaj je pokladni tulum okupio mlade najvećim dijelom iz Subotice i okolice, ali i iz Sombora, Podunavlja i Srijemske Mitrovice. »Prelo je zamišljeno kao spoj tradicije i suvremenoga, da bi se mladima približili običaji naših predaka i stavili u kontekst današnjeg vremena«, kaže **Mladen Petreš** iz udruge *Hrvatski majur* koja je organizirala *Prela mladeži*.

Crkva

Razgovor o korizmi s vlč. Draganom Muharemom

POST – uzdržavati se od GRIJEHA i jela

**»Kažeš da postiš. Uvjeri me u to svojim
djelima«, riječi su sv. Ivana Hrizostoma,
sveca kojega časte i pravoslavni i katolici**

Na Pepelnicu ili Čistu srijedu, koja je ove godine bila prvoga ožujka, započela je četrdesetodnevna priprava za Uskrs u Katoličkoj crkvi. O korizmi, njenom značaju za život vjernika i važnosti posta razgovarali smo sa župnikom crkve Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, vlč. **Draganom Muharemom**.

Što znači riječ korizma?

Etimološki riječ korizma dolazi od latinske riječi quadragesima (četrdesetnica). Tako je prema latinskom nastalo i talijansko ime quaresima ili francusko carem. Engleski naziv lent upućuje na godišnje doba (lengthen – kad dan postaje duži).

Vrijeme korizme pripada vazmenom ciklusu liturgijske godine i obuhvaća razdoblje od Pepelnice do Velikoga četvrtka, to jest Mise večere Gospodnje. Uokviruje se u unutar šest tjedana koliko traje priprava za Uskrs. Prepoznatljiva boja je ljubičasta, boja koja simbolizira poziv na pokoru, ali i na nadu.

Što je pepelnica? Kada se pojavio ovaj običaj?

Nekada su javni pokornici svoju korizmenu pripravu na pomirenje na Veliki četvrtak započinjali obredom posipanja pepelom. Budući da taj pokorni obred nije mogao biti prve korizmene nedjelje (jer su nedjeljom bili zabranjeni svi pokorni čini), pokornici su posipani pepelom u srijedu prije te nedjelje te je za njih korizma počinjala te srijede. Primanje pepela na Čistu

srijedu prihvatili su uskoro ostali vjernici kao pokorni ulazak u korizmu. Pepeo je, pak, plod (tvar) vatre koja gori, koja pročišćava i upućuje na to da se i naše tijelo koje izgara pretvara u pepeo, ali i da pročišćeno »ustaje« na novi život.

Što predstavlja korizma za kršćane? Na što ih poziva?

Smisao korizmenog vremena sažet je u Isusovu proglasu i pozivu »Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!« (Mk 1,14-15). Iako je to *magna charta* cjelokupnog kršćanskog života, napose je intenzivirano u korizmenom vremenu, povlaštenom trenutku samopropitivanja, egzistencijalno-duhovne inventure u svjetlu pashalnoga otajstva Kristove muke, smrti i uskrsnuća. Poziv je to na duhovnu katarzu, oplemenjenje našeg odnosa prema Bogu i bližnjima. U središtu je metanoja – promjena, obraćenje srca i uma, povratak u kuću Očevu.

Kako uzeti »ono najbolje od korizme«, tj. kako je iskoristiti da što spremniji dočekamo Uskrs?

Smatram da je od iznimne važnosti ponajprije zahvatiti bit ovoga, rekao bih, privilegiranoga vremena. Vjerničko »korizmovanje« ne bi smjelo apstrahirati od usidrenja na otajstvo Isusa Krista raspetog i uskrslog. Tek u toj orijentiranosti biva smisljenim i plodnim vjernički post, pokora, milostinja, obraćenje, u konačnici slavljenje Uskrsa kao »hoda u novosti života« (usp. Rim 6, 3-4). Razmatranje Kristove muke, napose po dragoj nam pobožnosti križnoga puta, nastoji ukazati ne samo na Otkupiteljevu patnju nego i dati razložnost svim našim osobnim i društvenim patnjama. Korizma je tako netremična uprtost kršćaninova pogleda spram »simpatičnog« Boga na križu. Da, tek na križu se događa objava simpatičnoga Boga. Sym-pathein doslovce znači su-patiti, su-osjećati s tom osobom, čutjeti njezinu bol. Bog je simpatično prisutan u mom životu kao onaj koji razumije i osjeća moje boli, moje patnje jer je i sam patio. Ako se sam Bog daje pogoditi patnjom i ako trpi, onda patnja više nije prigovor protiv Boga jer on su-pati s nama. Dakle Bog, kako ga nastojimo razumjeti polazeći od događaja Isusa Krista, nije neki apatični (netrpni) Bog, nego je u stvarnome i punome smislu simpatični Bog koji dijeli s čovjekom njegov usud i patnju te ga spašava i izbavlja. Vjerujem da je to jedini ispravan put razumijevanja korizme.

Što je post? Koji je smisao posta? Je li post u korizmi obavezan?

Crkva je proglasila samo dva dana strogog posta i nemrsa u godini, a to su Čista srijeda ili Pepelnica i Veliki petak. U sve druge dane osim ovih vjernik nije obavezan postiti ali se svesrdno preporuča kao djelatno sredstvo na putu duhovnoga zrenja. No, i dalje na snazi ostaje zapovijed nemrsa (uzdržavanje od mesa) petkom, osim ako je svetkovina. Predaja Crkve od samih početaka naglašava da post uključuje ne samo »uzdržavati se od jela, nego i od grijeha« (sv. Leon Veliki). Oci povezuju post uz milostinju. U spisu s kraja 1. stoljeća piše: »Kršćani trebaju dati siromasima ono što je stavljeno po strani zahvaljujući postu« (Apostolska Didaskalia). Prema tome, post bez tjelesnih i duhovnih djela milosrđa tek je zdrava dijeta, ali ne i duhovna stvarnost.

Ljudi se često u korizmi odreknu nezdravih navika poput pušenja ili slatkiša. Može li se reći da je i to post?

To je svakako hvalevrijedno i preporučljivo. Ali valja biti obazriv da se takva praksa ne pretvori u egolatriju, tj. samoisticanje

onoga »čega sam se odrekao u korizmi«. Korizmene žrtvice znaju lako staviti u centar moj Ego (Ja sam se odrekao čokolade, Ja ne pušim, Ja...). Na koncu, jedva čekam Uskrs da nadoknadim sve neispušene cigare i pojedem brižno arhivirane čokolade o kojima sam, budimo iskreni, više maštao negoli u »normalno«, vankorizmeno vrijeme. Dobra namjera može otići u krivu ukoliko se izgubi iz vida ono bitno. Ako išta drugo, barem se ove korizme odrecimo trošenja pozornosti i snaga oko svojih korizmenih žrtvica. Svrha korizmenoga odricanja uvijek treba voditi »decentralizaciji«, »detroniziranju« sebstva kako bi Drugi (Bog, bližnji) zauzeo centralno mjesto.

Ove godine Katolička i Pravoslavna crkva slave Uskrs isti dan. Što je slično, a što različito između korizme i Velikog posta?

I jedna i druga kršćanska tradicija baštini duhovno bogatstvo vezano uz pripravu za svetkovinu Uskrsa. Malo je prostora ulaziti u detalje, stoga bih radije iznio misao sveca kojega časte i pravoslavni i katolici, sv. Ivana Hrizostoma, koji veli: »Kažeš da postiš. Uvjeri me u to svojim djelima. Ako vidiš siromaha, udijeli mu milostinju. Ako se nađeš s neprijateljem svojim, izmiri se s njim (...) Ruke neka poste uzdržavajući se od svake gramzivosti i krađe. Noge neka poste tako što neće hoditi putovima grijeha. Oči neka poste tako što neće u zavisti gledati na dobra drugih ljudi. Kažeš da ne jedeš meso. Ali, čuvaj se da ne gutaš pohotljivo očima ono što vidiš oko sebe. Posti i sluhom svojim ne slušajući ogovaranja i spletke. Ustima i jezikom svojim posti i uzdržavaj se od ružnih riječi i šala. Kakva nam je korist ako ne jedemo meso i ribu, a ujedamo i proždiremo svoje bližnje?«

J. Dulić Bako

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

BORBA s kušnjama

Započela je još jedna korizma. Znamo kako je to vrijeme priprave za Uskrs od četrdeset dana kojim dominira ozbiljnost i pokora. Znamo i to da je korizma razdoblje u kojem nema veselja, u kojem smo pozvani na veću pobožnost i odricanje. Zbog njenih karakteristika često jedva čekamo da se završi, no pravilno iskorištena korizma milosno je vrijeme, koje nas približava Bogu i uvodi u bit naše vjere. Ona je razdoblje koje nas pročišćava u vjerskom smislu, koje nam svojim karakterističnim oblicima pobožnosti nudi obraćenje i novi život bliže Kristu. Već njen početak obilježen obredom pepeljenja podsjeća nas na naše mjesto u odnosu na Boga i poziva nas na poniznost i kajanje, koji su nam nužni na putu obraćenja.

No, na svom putu obraćenja čovjek je izložen različitim kušnjama kojima se mora oduprijeti kako bi u konačnici ostvario svoj cilj. Svako ljudsko nastojanje da se približi Bogu i da svoj život uredi prema Božjim zapovijedima napadnuto je različitim pokušajima Đavla da tu ljudsku težnju onemogući. Velika je to borba, i što je čovjekova odlučnost snažnija to su i kušnje veće, te se s njima nije lako izboriti.

Evangelje prve korizmene nedjelje govori nam o tome kako je i Isus bio iskušavan. On kao Sin Božji nije se teško izborio s kušnjama, ali nas je naučio kako da otjeramo Sotonu i ostanemo Bogu vjerni.

ŽELJA ZA MATERIJALNIM

U tri Isusove kušnje možemo prepoznati različite životne situacije koje predstavljaju iskušenje za čovjekovu vjeru. Đavao Isusu pristupa nakon što je četrdeset dana postio, dakle, bio je gladan, te od njega traži da od kamenja načini kruh. Ova kušnja izražena je u čovjekovoj težnji za posjedovanjem. Nikada nemamo dovoljno, te imamo stalnu potrebu da steknemo više. Mnogo puta nas zarobljava strah da možda u bliskoj budućnosti nećemo imati dovoljno, pa nas to nuka da sada stječemo više nego što nam treba. Iz svega toga dolazi do neumjerene težnje za materijalnim posjedom, koji postaje osnovna svrha postojanja, a čovjek postaje gramziv i pohlepan. Pred prevelikom željom za materijalnim duhovno gubi cijenu. Rad na duhovnom razvitku postaje nepotrebno gubljenje vremena, jer od njega nema materijalne koristi. Čovjek takvog pogleda na život, u kojem je na većoj cijeni materijalno od duhovnog, po-

pustio je pod teretom kušnje, stavio je posjedovanje ispred Boga, stvorenje ispred Stvoritelja. A Isus nam je poručio da ne brinemo tjeskobno za materijalne stvari, jer će se Bog pobrinuti za to. Tako svaka neopterećenost materijalnim, već prepuštanje toga u Božje ruke, a posvećenost brizi za vječnost, naša je pobjeda kušnje, jer smo shvatili bit onog što nas Krist uči: »Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta« (Mt 4,4).

ŠTO TRAŽIM U VJERI?

Druga kušnja je duhovne naravi. Đavao traži od Isusa da se baci s vrha Hrama i tako pokaže da je Sin Božji. Da je to učinio to bi bila velika senzacija i zasigurno bi mnogi povjerovali u njega da su vidjeli kako ga anđeli nose. No, vjera nije senzacija, ona je put spoznaje i upoznavanja Boga, stalno približavanje njemu i prihvaćanje njegovog nauka. Naš je problem što u vjeri često tražimo senzaciju, što želimo čuda, a ona se ne događaju. Mi se onda ljutimo na Boga, prosvjeduemo i okrećemo mu leđa, a Isus u takvim trenucima poručuje i nama: »Ne iskušavaj Gospodina, Boga svojega!« (Mt 4,7). Zato se trebamo zapitati što od vjere tražim, što od Boga očekujem? Ako su to čuda, onda naša vjera nije dobro postavljena. Bog nam može dati čudo, može uslišiti naše molitve, ako želi i ako je to za naše spasenje korisno. No, naša se vjera i naša molitva ne može svesti na bezbroj »daj«. Mi trebamo izgrađivati odnos povjerenja i ljubavi sa svojim Stvoriteljem usmjeren konačnom susretu u nebu.

MOĆ

U trećoj kušnji Sotona je Isusu ponudio moć i slavu ovog svijeta. Slava i moć primamljivi su svakom, ali otvaraju vrata oholosti. Ne moraju biti svjetskih razmjera, ali jednako utječu na čovjeka. Rijetko tko ne voli biti glavni u svojoj sredini, biti iznad drugih. Mnogi vole osjetiti moć nad drugima i to ih ponese, te postaju loše osobe. No, Isus nas uči da se tome odupiremo, jer svi smo pred Bogom isti. Čak i ako nas posao i službena dužnost postavljaju iznad drugih, ne znači da smo njihovi gospodari i da smo od njih bolji, nego znači priliku da pokažemo kako se znamo boriti s kušnjama i da smo u stanju prepoznati napast te da možemo reći: »Odlazi, Sotono!« (Mt 4,10).

USKRSNA NAGRADNA IGRA NIU HRVATSKA RIJEČ

Dragi naše čitateljice i čitatelji

Od ovoga broja *Hrvatske riječi*, odnosno tijekom mjeseca ožujka, objavljuvat ćemo kupone za Nagradnu igru u kojoj pravo sudjelovanja imaju svi.

Kao i uvijek pravila su posve jednostavna. Trebate sakupiti četiri nagradna kupona koje ćemo objavljujati u četiri broja *Hrvatske riječi* (3., 10., 17. i 24. ožujka). U petom broju (31. ožujka), objavit ćemo nagradni talon na koji trebate zalijepiti sva četiri kupona (koje trebate izrezati iz navedenih brojeva), te joker kupon koji zamjenjuje jedan od nedostajućih nagradnih kupona.

Nagradni talon s nagradnim kuponima trebate staviti u kuvertu i poslati na adresu naše redakcije:

Hrvatska riječ, Trg Cara Jovana Nenada 15/II 24000 Subotica
ili je donijeti osobno.

Pravo sudjelovanja u nagradnoj igri imaju svi čitatelji *Hrvatske riječi*, izuzev zaposlenika i honorarnih suradnika.

Javno izvlačenje nagrada bit će u vremenu pred Uskrs upriličeno u prostorijama NIU *Hrvatska riječ*, a popis svih dobitnika bit će objavljen u *Hrvatskoj riječi*.

Popis nagrada bit će objavljujivan tijekom trajanja nagradne igre iz broja u broj.

Nagrade su osigurane u suradnji s brojnim darodavcima koji svoje sudjelovanje potvrđuju i garantiraju za njih objavom njihovog logoa na stranici Nagradne igre.

Darodavcima nagrada se unaprijed zahvaljujemo, a sretni dobitnici će ih preuzimati (uz potvrdu o dobitku izdanu u redakciji *Hrvatske riječi*) u prostoru darodavaca.

**ZAIGRAJTE I VI
NAGRADNU IGROU!**

Ladislav Fuks, *Spaljivač leševa* (biblioteka Hit, Znanje, Zagreb, 1987.):

UDŽBENIK o transformacije SVIJESTI

Ne ulazeći u dubine sjajno odabranog stila monološkog ponavljanja što ih izgovara glavni lik, odnosno njegovog jedinog slušanja riječi Vilija Reinkea (koje naknadno on ponavlja), za roman *Spaljivač leševa* slobodno možemo reći kako je udžbenik o transformaciji svijesti koji služi kao preventiva stereotipima i predrasudama i koji u svako doba i na svim prostorima lako mutiraju u »drugo pakovanje«: šovinizam, nacizam ili fašizam

Praksa je kroz povijest – a one (i praksa i povijest) teku svakog novog dana – potvrdila postojanje mnoštva radinih i čestitih ljudi, iza kojih su čak ostala i vrijedna djela, a koji ni za života niti poslije smrti nisu vrjednovani onako kako zaslužuju. Koji su to ljudi? Pa... beskrajna je lista bezimernih i neznanih ili samo vama znanih junaka iz obitelji, susjedstva ili jednostavno – priča. Jedna takva priča može se, bar kada je riječ o našim prostorima, ispričati i o češkom piscu **Ladislavu Fuksu** (1923. – 1994.), odnosno o njegovom romanu *Spaljivač leševa* (*Spalovač mrtvol*). Iako je ovo remek djelo psihološkog portretiziranja kod nas objavljeno još 1987. (20 godina nakon objave originala) u nekoć čuvenoj biblioteci *Hit* zagrebačkog *Znanja*, *Spaljivač leševa* ni tri desetljeća nakon pojavljivanja na književnom tržištu bivše SFRJ nije doživio priznanje koje zaslužuje.

A sam roman, na temelju kog je češki redatelj **Juraj Herz** 1969. snimio istoimeni film, kao da je pisan za naše prostore, odnosno kao predskazanje onoga što će se u Jugoslaviji događati od kraja osamdesetih, preko sredine devedesetih godina prošlog vijeka (iako zacijelo ne manjka realnih pesimista koji bi to rekli i za razdoblje do današnjih dana).

U čemu je, zapravo, umjetnička veličina i težina *Spaljivača leševa*?

Prije svega u maestralnoj gradaciji devijacije svijesti koju Fuks razvija u glavi svog glavnog lika Karela Kopfrkingla. Uposlen kao djelatnik u krematoriju, Kopfrkingl aneksiju Sudeta dočekuje kao i većina Pražana: pomalo zabrinut zbog sve izvjesnijeg rata, ali još uvijek mnogo više okrenut običnoj svakodnevici – svojoj obitelji, poslu i prijateljima. Među tim prijateljima, od kojih je najviše Čeha i Židova, Kar(e)l Kopfrkingl ima i jednog Nijemca: Vilija Reinkea koji je zapravo personifikacija **Josepha Goebbelsa**. Stalno ga podsjećajući na vlastito podrijetlo i sustavno ga uvjeravajući u ispravnost **Hitlerove** ideje da je njemačkom narodu povjerena

povijesna misija stvaranja Novog i sretnijeg svijeta u kom nema mjesta slabi(ji)ma i nižim rasama, Vili Reinke od Kar(e)la Kopfrkingla pravi moralnu nakazu: od uzornog muža, oca, susjeda, prijatelja i kolege glavni lik vremenom dobija sve prepoznatljivije oblike ljudskog čudovišta koje – u ime Više Ljubavi – nacistički proračunato, hladno i svirepo ubija svoje najbliže: prvo objesivši o ventilator suprugu Lakmé (Mariju, zapravo, koja je židovskog podrijetla), a zatim, »pokazujući im gdje radi«, u krematoriju i svoga sina Miloga (Milivoja, zapravo) i kći Zinu (koji su po majci židovskog podrijetla)...

Ne ulazeći u dubine sjajno odabranog stila monološkog ponavljanja što ih izgovara glavni lik, odnosno njegovog jedinog slušanja riječi Vilija Reinkea (koje naknadno Kopfrkingl mantra), za roman *Spaljivač leševa* slobodno možemo reći kako je udžbenik o transformaciji svijesti, koji služi kao preventiva stereotipima i predrasudama i koji u svako doba (a posebno kriznima) i na svim prostorima lako mutiraju u »drugo pakovanje«: šovinizam, nacizam ili fašizam. Stoga je prava šteta što ovaj roman od prvih dana nakon domaćeg prijevoda nije uvršten u obveznu lektiru (za srednje škole, recimo) kao vrhunsko odgojno-obrazovno štivo s glavnim ciljem svakodnevnog promatranja sebe i drugih nakon konzumiranja informativno-propagandnih sadržaja, čija su nalažišta na ovim prostorima neiscrpna.

Ako u svojoj biblioteci nemate ovu knjigu, a poželjeli ste je nakon ove preporuke (još jednom) pročitati, ne preostaje vam ništa drugo nego da se zaputite do najbliže knjižnice. Ako vas sreća ne posluži, potražite je, za početak, preko interneta: na stranicama *superknjizare.hr* uputit će vas na antikvarijat u Vukotinovićevoj ulici u Zagrebu po cijeni od 40 kuna. A možda budete imali sreće i da ju nađete na nekoj drugoj adresi: ostalim antikvarijatima, buvljacima ili sajmovima knjiga.

Z. R.

Idemo li večeras u kazalište (49)

U susret BALETNOM predstavljanju

Priprema: Milovan Miković

U povodu pripreme prvoga cjelovečernjega baletnoga programa u Subotičkoj operi prof. dr. **Vojmil Rabadan**, sa zagrebačke Kazališne akademije, redoviti gost i predani suradnik ovdašnje stvaralačke garde u nastanku i publike koja to podržava napisao je tekst o nekim značajkama baletne umjetnosti čitateljima *Naše pozornice* od 1. II., 1953. (sezona 1952./53.), br. 5., str. 6.-10;

POSKOČI, ZAIGRAJ, POKAŽI SE

»Stare mitologije i legende rado su pripisivale božanstvima postanak raznih umjetnosti, koje su se stvarno razvile iz urođenih sklonosti čovječje naravi i životnih uvjeta. Upravo plesna umjetnost dokazuje nam to najočitije, jer i danas, kad se ples tako visoko podigao i u formalnom i u sadržajnom pogledu, još uvijek možemo u dnevnom životu promatrati njegove prve, iskonske manifestacije. To je u prvom redu potreba svakog živog bića, ne samo čovjeka, da naročitim pokretima dade oduška nekim svojim stanjima.

Dijete, koje još ne zna ni hodati, osjeća potrebu da poskoči, zaigra, ispoljavajući nagoni neko uzbuđenje, a čak i životinje izvode ponekad ne samo 'skokove radosti' nego i prave plesne figure – primjerice golub ili pijetao, kod udvaranja izabranici. Uz te najosnovnije forme plesa, živi i danas, nazovimo ga tako, kolektivni ples, kada se jedna zajednica udružuje u plesu da unese neku promjenu u dnevni život i izrazi svoju povezanost u tom doživljaju: to su primjerice plesovi našeg folklor. A u isti mah, na pozornicama naših kazališta prikazuju se publici plesovi, kojima nije više svrha kolektivno sudjelovanje nego umjetničko ostvarenje.

SPONTANI, KOLEKTIVNI I ARTISTIČKI PLES je umjetnost, kojoj se počeci gube u samom osvitku kulturnih nastojanja čovjeka. Prvotna potreba da se izraze svojim tijelom, kao najneposrednijim instrumentom, neka pojedinačna ili skupna raspoloženja (osobna radost lovca ili veselost zajednice zbog pobjede ili uspjelog lova, itd.) obogaćuje se pomalo novim sadržajima, koje će čovjek izraziti pokretima. Tijekom stoljeća, usporedo s usponom opće kulture, ples se razvijao i sve više raščlanjivao u dvije grane: ples, kojemu je svrha da čitavu jednu skupinu običnih ljudi povuče u vrtlog aktivnog izvođenja plesa kao sastavnog dijela socijalnog života i ples, koji izvode samo više ili manje brojni pojedinci, obdareni naročitim plesnim talentom i specijalizirani u tehničkim rafiniranostima, dok većina kolektiva ostaje izvan igre kao gledatelji. U prvi red možemo ubrojiti sve narodne plesove,

■ **Andja Arandelović**,
baletna prvakinja Subotičke opere

kojima najširi slojevi popraćaju neke momente života zajednice, stvaraju sebi predah i razonodu u radu, ili slave neki naročiti događaj, zatim, recimo vjerske ili crkvene plesove, koje su u bogoslužje upletale sve religije i kultovi od najstarijih vremena, pa do naših dana.

Iz ove težnje formiralo se u XVII. stoljeću glasovitih pet pozicija, tj. osnovnih stavova tijela u plesu, koji su do danas ostali bazom tzv. 'klasičnog' baleta, u kojima danas kao i prije više stoljeća, plesačica hoda na vršcima prstiju, lebdi kroz zrak u oblaku čipkastih sukanja i smiješi se stereotipnim smiješkom, prkoseći svojom tehničkom vještinom svim zakonima prirodnog kretanja ljudskog tijela. Mnoga imena ovjekovječila su se na području tog klasičnog baleta, kao plesači i koreografi, oduševljavajući tisuće gledatelja svih kulturnih sredina, ali sam karakter 'baleta' nije se mnogo mijenjao ni onda, kad su veliki majstori ruskog baleta XIX. stoljeća okružili plesača orijentalnom raskoš, a plesu pridodali pomalo akrobatske ekshibicije i 'karakterno' sjenčenje likova.

UMJETNOST NESPUTANA GIBANJA TIJELA

Značajan preokret u baletu došao je do izražaja uglavnom između dva rata. Ne možemo ovdje ni nabrojiti teoretičare, koreografe i glazbenike, koji su te reforme pripremili i provodili (Fokin, Duncan; Dalcroze, Laban), no natuknimo barem, za čim su oni išli: osloboditi tijelo ne samo trikoa, papuča s tvrdim vrhom i šablonskih suknjica, nego i stege ograničenih i izvještačenih pokreta klasične tehnike, a pronaći plesne kretnje, koje će se razviti iz prirodnih, nesputanih gibanja tijela i koje će moći izraziti neki sadržaj (dublje čuvstven, misaon, dramatičan, satiričan), a ne samo pokazati dražest i vještinu plesnog umjetnika.

Danas u svijetu paralelno teku obje struje i tendencije: klasični balet, fiksiran u svojoj estetskoj i formalnoj koncepciji, koja se ne mijenja i moderni izražajni ples, koji neprestano traži nove putove, nove forme plesnog izraza i nove sadržaje bliže životu, težnjama i problemima sadašnjice. Znatno udio u osvježavanju plesa novim sokovima pruža folklor, neiscrpivo vrelo plesnih pobuda i sadržajnih inspiracija. Uvid u te razne težnje suvremene plesne umjetnosti pružit će subotičkoj publici prva samostalna večer, divertissement, baleta Narodnog pozorišta, koje predstavlja značajan događaj u razvoj samog kazališta i u proširivanju kulturnih vidika naše sredine uopće» – napisao je prof. dr. Vojmil Rabadan u povodu prve cjelovečernje predstave baleta mlade Subotičke opere.

Priča o fotografiji

Tjedan Hrvata IZ VOJVODINE u Zagrebu

Zasigurno najveća manifestacija predstavljanja Hrvata iz Vojvodine održana je u organizaciji *Hrvatske matice iseljenika* (HMI) prije gotovo dvadeset godina (15. – 21. lipnja 1998. godine) u Zagrebu. Predsjednik HMI **Ante Beljo** tom je prigodom istakao: »Ova manifestacija je izraz zahvalnosti matične države hrvatskim kulturnim djelatnicima iz Vojvodine koji ondje čuvaju sve bogatstvo hrvatskoga jezika i kulture koje su bački, srijemski i banatski Hrvati stoljećima obogaćivali, a danas ih ljubomorno čuvaju u prilično složenim okolnostima«.

PROGRAM

Bogat kulturno-umjetnički program, koji je bio predviđen tijekom njegovog sedmodnevnog trajanja pod visokim pokroviteljstvom tadašnjeg predsjednika Hrvatske **Franje Tuđmana**, svečano je u ponedjeljak, 15. lipnja, otvorio njegov posebni izaslanik, ministar povratka i useljeništa **Marijan Petrović**, a prisutni auditorij je pozdravio i potpredsjednik Vlade **Ivica Kostović**. Svečanost otvorenja Tjedna Hrvata iz Vojvodine glazbenim nastupom uveličao je zbor zagrebačkih studenata iz Vojvodine *Iuventus Mariathere-siopols*.

Tijekom dana otvorena je izložba fotografija *Draga moja zemljo, zavičajju mio* s etnografskim motivima Hrvata iz Vojvodine u dvadeset fotografija **Augustina Jurige** (Subotica), **Zvonka Sajferta** (Zemun) i **Petra Kalšanja** (Srijemska Mitrovica).

Sutradan, 16. lipnja, u HMI-ju je održana tribina »Društveno-politički život Hrvata u Vojvodini« na kojoj su govorili su **Bela Tonković**, **Gabrijel Hladni**, **Josip Sabljak**, **Tomislav Žigmanov** i **Stanka Kujundžić**, a vodio ju je **Naco Zelić**. Na Jezuitskom trgu u Klovićevim dvorima otvorena je izložba šesnaest suvremenih likovnih umjetnika iz Vojvodine, različitih orijentacija i tehnika. Tako su izložene slike **Stipana Kopilovića**, **Jelene Čović**, **Ivana Balazevića**, **Stipana Šabića**, **Katarine Tonković–Marijanski**, **Ivice Kovačića**, **Vere Đange** te izabrana djela **Josipa Skenderovića** Age, **Šime Peića**, **Cecilije Milanković**, **Rudolfa Brkića**, **Jasmine Vidaković–Jovančić**, **Laure Peić**, **Spartaka Dulića**, **Robert Tillyja** i **Dragana Rumenčića**. Svoje radove su izložili keramičari **Ivan Jandrić**, **Irena Tođeraš** i **Stevan Andrašić**. Slamarske uratke izložile su **Jozefina Skenderović**, **Marija Dulić**, **Ana Mladenović** i drugi.

Izložbu je otvorio Ante Beljo, ravnatelj Matice iseljenika, o izložbenim eksponatima su govorili **Olga Šram** i preč. **Andrija Kopilović**.

U prostorijama Društva hrvatskih književnika u srijedu, 17. lipnja, održan je susret s hrvatskim književnicima iz Vojvodine čije je stvaralaštvo predstavio **Lazar Merković**, a svojim su se djelima kolegama iz Hrvatske predstavili: **Vojislav Sekelj**, **Milovan Miko-vić**, **Lazar Merković**, **Milivoj Prčić**, **Ilija Žarković**, **Josip Buljovčić**

i **Marko Kljajić**. Pozdravne riječi uputili su im predsjednik Društva hrvatskih književnika dr. **Ante Stamač**, dr. **Ante Sekulić**, te **Andelko Novaković**, voditelj stručnih i promotivnih djelatnosti DHK-a.

Kasnije istoga dana na susretu u Matici hrvatskoj predstavljene su dvije knjige dr. Ante Sekulića: *Rasprave o jeziku bačkih Hrvata* i *Umjetnost i graditeljstvo bačkih Hrvata*, a ovom kulturnom događaju prisustvovali su i predsjednik Matice hrvatske dr. **Josip Bratulić**, glavni tajnik Matice hrvatske, **Krešimir Mikolčić**, predsjednica Matice hrvatske u SRJ **Viktorija Grunčić**, potpredsjednik Matice hrvatske **Stjepan Sučić**, te dr. Ante Sekulić i dr. **Marko Samardžija**.

Četvrtak, 18. lipnja, donio je tribinu o povijesti, jeziku i običajima Hrvata iz Vojvodine koja je upriličena u prostorijama Hrvatske matice iseljenika, a govorili su Ante Sekulić, mr. **Josip Buljovčić**, vlč. Marko Kljajić, vlč. **Andrija Anišić** (koji je pročitao izlaganje odsutnog prof. **Bele Gabrića**) i **Alojzije Stantić**. Navečer je u prostoru Glazbenog zavoda održan svečani dvosatni koncert Subotičkog tamburaškog orkestra pod ravnanjem **Zorana Mulića** i umjetničkim vodstvom **Stipana Jaramazovića**, te nastupom vokalnih solista **Antonije Piuković** i **Marina Kopilovića**.

Uz navedene manifestacije delegacije Hrvata iz Vojvodine su tijekom boravka u Zagrebu posjetile i Oltar Domovine na Medvedgradu, Hrvatski sabor (susret s predsjednikom Sabora **Vlatkom Pavletićem**), upriličen je susret sa zavičajnim udrugama vojvođanskih Hrvata u Zagrebu, a u restoranu *Frankopan* organizirana je i večer domaće bunjevačke kuhinje uz glazbenu pratnju ansambla *Hajo* (Subotica).

U petak, 19. lipnja, održan je susret u prostorijama Matice iseljenika gdje su se sudionici Tjedna upoznali s predstavnicima zavičajnih udruga Hrvata iz Vojvodine u Zagrebu – Društvom vojvođanskih i podunavskih Hrvata (predsjednik **Marijan Brčić Kostić**), Udrugom zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke (predsjednik **Franjo Orlović**), Zavičajnim klubom studenata bačkih Hrvata *Kolo mladeži* (predsjednik **Darko Ivković**), dok je Forum hrvatskih institucija i organizacija koji objedinjuje sve hrvatske udruge iz Vojvodine predstavio preč. Andrija Kopilović.

U subotu, 20. lipnja, je održana sv. misa u zagrebačkoj katedrali pod vodstvom nadbiskupa mons. **Josipa Bozanića** uz koncelebraciju s mons. **Antom Jurićem**, nadbiskupom splitsko-makarskim i mons. **Marinom Srakićem**, biskupom đakovačkim i srijemskim. S njima su u koncelebraciji bili i svećenici iz Vojvodine koji su sudjelovali na Tjednu Hrvata iz Vojvodine: Andrija Kopilović, **Josip Matanović**, **Josip Duspara**, Marko Kljajić, **Željko Augustinov**, Andrija Anišić i **Antun Stantić**.

Dražen Prčić

Održana Općinska smotra recitatora
u Subotici

PRAZNIK POEZIJE

Svečano objavljujem svima na znanje: naša djeca VOLE poeziju, žele je čitati i lijepo kazivati.

Znate li kako to znam?

Vidjevši koliko Vas je bilo u srijedu 22. veljače u Gradskoj knjižnici Subotica gdje je održana Općinska smotra recitatora.

Na ovom prazniku poezije nastupilo je čak 102 recitatora podijeljenih u tri uzrasne skupine: mlađi (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednji (učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole) i stariji uzrast (učenici srednjih škola). Oni su kao predstavnici svojih škola, kulturno-umjetničkih društva, udruga kulture recitali pred tročlanim žirijem koji su sačinjavali glumci Narodnog kazališta u Subotici **Zsuzsa Kalmár** i **Igor Greksa** i profesorica **Katarina Čeliković**. No, samo su se malobrojni mogli plasirati na sljedeću, višu razinu natjecanja – zonsku smotru recitatora, koja će biti organizirana 4. ožujka također u Subotici. Na njoj će nastupiti najbolji recitatori iz Apatina, Sombora, Bačke Topole, Kanjiže, Ade, Sente, Bečeja, Malog Idoša i Subotice.

Na općinskoj smotri predstavilo se 28 učenika koji su recitali na hrvatskom jeziku. Svima čestitke na uspješnom nastupu a posebice onima koje ćemo ponovno bodriti na zonskoj smotri. To su: mlađi uzrast: **Martin Vukov** (OŠ Matko Vuković, Subotica) srednji uzrast: **Ivan Huska** (Hrvatska čitaonica, Subotica) **Luka Ješić** (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica) **Lucija Vukov** (KD Ivan Antunović, Subotica) stariji uzrast: **Davorin Horvacki** (Hrvatska čitaonica, Subotica) **Katarina Piuković** (HKC Bunjevačko kolo, Subotica) **Augustin Žigmanov** (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Našoj sedmorki želimo puno sreće i siguran glas. Mi smo uz vas!

POKLADE U VRTIĆIMA

Ove su godine poklade trajale nešto duže, pa smo imali i više vremena za dobru zabavu i druženje. To su pametno iskoristili mnogi, a posebno sam se razveselila kad sam vidjela naše najmlađe kako su se dobro zabavili. Debo četvrtak proslavljen je u subotičkim vrtićima *Marija Petković Sunčica* i *Marija Petković Biser*, ali na poseban način je obilježen u vrtiću *Petar Pan* u Tavankutu gdje su sami zakuhal i *fanke*. Poklade su završili tradicionalnim maskenbalom u kojem su svi uživali. Kako je sve to bilo pogledajte u ovoj maloj galeriji pokladnih slika iz naših vrtića.

PETAK 3.3.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Čarolija, serija
10:17 Neobični vlakovi: Peru, dokumentarna serija
11:12 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Mjesto koje zovem dom
13:10 Skica za portret
13:21 Prozor u svijet: Sankt Peterburg, dokumentarna serija
13:53 Bonton: Zadiranje u privatne stvari u uredu
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton: Šaptanje u društvu
18:10 Manjinski mozaik
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Heroji Vukovara: Grad I - Commerce, dokumentarna serija
21:10 Hrvatska za 5
22:00 Kratki dokumentarni film
22:20 Vijesti iz kulture
22:30 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
23:00 Lovci na trolove, dokumentarna serija
23:55 Kutija, američki film
01:45 Tako to radi glavni kuhar, francuski film
03:05 Kod doktora, talk-show
03:46 Skica za portret
03:50 Imam problem
04:10 Tema dana
04:22 Čarolija, serija
05:15 Mjesto koje zovem dom, serija

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:03 Juhuhu
09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija
09:30 Školski sat: Projekt Drugi - Osobe sa zdravstvenim problemima
10:00 Jezični crtići: Turcizmi

10:03 Hrvatsko kraljevstvo: Ab principe ad regem?
10:30 Sadie J., serija za mlade
11:05 Kućni ljubimci Marca Morronea, dokumentarna serija
11:25 Don Matteo, serija
12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
13:20 Paklena medicinska sestra, američki film
15:05 Kako urediti dom za prodaju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Beograd: Atletika: Europsko dvoransko prvenstvo, prijenos
20:20 Umorstva u Midsomeru, serija
22:00 #nemoj nikome reći, serij
22:35 Policajac bez kontrole, američko-japanski film
00:25 Paklena medicinska sestra, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas, informativna emisija (R)
06:45 Sve u šest, magazin (R)
07:20 Lego Nexa Knights, animirana serija (R)
07:45 TV prodaja
08:00 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
09:15 Pet na pet - nove epizode, kviz (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Šef na tajnom zadatku, reality show
11:20 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
12:15 Kućice iz snova, lifestyle emisija
12:45 Prava žena, serija (R)
13:35 Bambi, igrani film, animirani (R)
15:00 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16:30 RTL Vijesti
17:00 Najbolji ninja ratnici
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:20 Pet na pet - nove epizode, kviz
20:00 Sigurna kuća, igrani film, akcijski triler
22:20 Riddick, igrani film, znanstveno-fantastični/ akcijski
01:45 Paranormalno, igrani film, horor
02:20 RTL Danas
03:10 Kraj programa

SUBOTA 4.3.2017.

06:17 Klasika mundi: 11 Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe 2016., 2. Dio
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:10 Velika pljačka u Missouriiju, američki film ciklus klasičnog vesterna
10:30 Uvijek otvoreni, humoristična serija
11:05 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:40 Ratovanje u moderno doba: Bitke, dokumentarna serija
15:45 Slatka kuharica: Cres
16:10 Zdrav život
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:20 Fotografija u Hrvatskoj
17:40 Lijepom našom: Grude (BiH) (1. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Povratak u budućnost, američki film
22:00 Vijesti iz kulture
22:08 Dnevnik 3
22:35 Poziv, američki film
00:10 Velika pljačka u Missouriiju, američki film - ciklus klasičnog vesterna
01:30 Nijemi svjedok, serija
02:20 Nijemi svjedok, serija
03:10 Reprizni program
05:10 Ratovanje u moderno doba: Bitke, dokumentarna serija
06:10 Veterani mira
06:55 Prizma

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:51 Prvi koraci, dok. serija
08:57 Ubojice između polova, dokumentarna serija
09:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, prijenos 1. vožnje
10:35 Magazin Lige prvaka (mora do 19:00!)
11:00 Magazin EL
11:30 Vrtlari
12:00 Auto Market Magazin - sponzorirani program
12:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, prijenos 2. vožnje
13:50 Luka i prijatelji

14:20 Umorstva u Midsomeru,
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Beograd: Atletika: Europsko dvoransko prvenstvo, prijenos (kombinirano s rukometom od 17:25 do 19:10)
17:25 Rukomet, LP (M): Pick Szeged - PPD Zagreb, prijenos
19:10 Beograd: Atletika: Europsko dvoransko prvenstvo, prijenos (kombinirano s rukometom od 17:25 do 19:10)
21:10 Najekstremnija mjesta na svijetu: Plovni putovi, dokumentarna serija
22:05 Carstvo poroka, serija
23:00 Graham Norton i gosti, talk-show
23:45 Dva i pol muškarca
00:10 Ludnica u Clevelandu
00:30 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, (R)
06:30 Jezikova juha
07:25 Legenda o Tarzanu
07:50 Lego Ninjago
08:00 Naša mala klinika, (R)
08:40 TV prodaja
10:10 Troy, zabavna emisija
11:20 Šef na tajnom zadatku, reality show
12:20 Lovci na nekretnine
13:15 Kućice iz snova
13:45 Kućice iz snova
14:10 Transformeri: Tamna strana Mjeseca, film, fantastični/ akcijski (R)
16:30 RTL Vijesti
16:45 Transformeri: Tamna strana Mjeseca, igrani film, fantastični/ akcijski (R)
17:30 Ludi Guinnessovi rekordi, zabavna emisija
18:00 Ludi Guinnessovi rekordi, zabavna emisija
18:30 RTL Danas
19:20 Pet na pet - kviz
20:00 Zaborav - TV premijera, film, znanstveno-fantastični
22:30 Kaos, igrani film, triler
23:40 Boks: David Haye Vs. Tony Bellew, prijenos
00:55 Kaos, igrani film, triler
01:45 Astro show, emisija uživo
02:45 RTL Danas, (R)
03:30 Kraj programa

NEDJELJA 5.3.2017.

08:00 Dobri vojak Švejk, čehoslovački film - Zlatna

kinoteka
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Zagreb (Palmotićeva): Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Skica za portret
15:48 Ovo je opera: Giuseppe Verdi - Nabucco
17:00 Vijesti u 17
17:15 Halo, halo, gledate Radio Zagreb!
17:20 Village Folk: Jose Bove (R)
17:35 Sve zbog jednog dječaka, humoristična serija
18:00 #volimnedjelju
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Cvjetni trg, hrvatski film
21:30 Vijesti iz kulture
21:38 Dnevnik 3
22:05 Povjerenje, američki flim
23:55 Nedjeljom u dva
00:55 Ubojstvo u Walesu, serija
02:30 Dobri vojak Švejk, čehoslovački film - Zlatna kinoteka
04:15 Skica za portret
04:30 Village Folk: Jose Bove (R)
04:40 Reprizni program
05:48 Tema dana
06:00 Rijeka: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Najekstremnija mjesta na svijetu: Plovni putovi, dokumentarna serija
09:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
10:20 Detektiv Murdoch, serija
11:05 Detektiv Murdoch, serija
11:50 Vrtlari
12:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
13:15 Kratki dokumentarni film
13:35 Lidijina kuhinja: Obožavam jaja, dokumentarna serija
14:00 (Re)kreativac
14:35 Divlja srca, američki film
15:55 Beograd: Atletika: Europsko dvoransko prvenstvo, prijenos
20:05 Vatrana lisica, američki film
22:10 Vikinzi, serija

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

22:55 Crna guja, humoristična serija
 23:25 Sinovi anarhije, serija
 00:20 Detektiv Murdoch, serija
 01:10 Detektiv Murdoch, serija
 02:00 Divlja srca, američki film
 03:20 Noćni glazbeni program

06:20 RTL Danas, (R)
 07:05 Jezikova juha
 08:00 Jezikova juha
 08:55 Lego Ninjago
 09:50 TV prodaja
 10:00 Naša mala klinika, (R)
 11:00 TV prodaja
 11:15 Nikad nije kasno, show
 13:20 Kauboji, igrani film, vestern
 15:50 Zaborav, igrani film, (R)
 16:30 RTL Vijesti,
 16:40 Zaborav, igrani film, znanstveno-fantastični (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet - kviz
 20:00 Nikad nije kasno
 22:00 Raspad sistema, igrani film, komedija
 00:05 Kaos, film, triler (R)
 02:10 Astro show, emisija uživo
 03:10 RTL Danas, informativna emisija (R)
 03:50 Kraj programa

PONEDJELJAK 6.3.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:32 Čarolija, serija
 10:17 Plodovi zemlje
 11:12 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Mjesto koje zovem dom, serija
 13:12 Informativka
 13:21 Prozor u svijet: Buenos Aies, dokumentarna serija
 13:53 Bonton: Šaptanje u društvu
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža - medicina
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton: Tjelesni mirisi
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Labirint
 20:40 Jesu li videoigre zaista

toliko štetne?, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:45 Vijesti iz kulture
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Mali noćni razgovori
 00:10 Pod svaku cijenu, serija
 01:05 Domovina, serija (R)
 02:00 Boja strasti, telenovela
 02:45 Boja strasti, telenovela
 03:30 Čarolija, serija
 04:25 Imam problem
 04:50 Otvoreno
 05:35 Tema dana
 05:47 Mjesto koje zovem dom, serija (R)

06:03 Riječ i život
 06:35 Dvorac igračaka, serija
 07:00 Juhuhu
 08:30 Kronike Matta Hattera
 08:56 Prvi koraci, dokumentarna serija
 09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 09:30 Školski sat: Radionica/igraonica
 10:00 Sedam vrhova: Comolungma, Majka božice Zemlje
 10:30 Sadie J., serija za mlade
 11:05 Indeks
 11:30 Don Matteo, serija
 12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
 13:40 Kanjon osame, američki film
 15:05 Kako urediti dom za prodaju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Edvardijanska farma, dokumentarna serija
 17:45 Dobre namjere, serija
 18:25 Sve će biti dobro, serija
 19:10 Ljubav u zaleđu, serija
 20:00 Stadion
 21:00 TV Bingo
 21:45 Nijanse plave, serija
 22:35 Mučke, serija
 23:25 Završni udarac, serij
 00:10 Kanjon osame, američki film
 01:30 Noćni glazbeni program

06:50 RTL Danas, (R)
 07:35 Sve u šest, magazin (R)
 08:10 Legenda o Tarzanu
 08:35 TV prodaja
 08:50 Lovci na nekretnine, (R)
 10:00 Pet na pet - (R)
 11:15 Wipeout, game show
 12:05 Šef na tajnom zadatku, reality show
 13:00 Lovci na nekretnine
 14:00 Kućice iz snova
 14:25 Raspad sistema, igrani

film, komedija (R)
 16:30 RTL Vijesti,
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:20 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20:10 Da pukneš!, zabavna emisij
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23:25 Samo nebo zna, dokumentarna sapunica
 00:20 Kronike zločina, serija
 00:50 Kronike zločina, serija
 01:20 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
 02:40 Astro show, emisija uživo
 03:40 RTL Danas, (R)
 04:30 Kraj programa

UTORAK 7.3.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:32 Čarolija, serija
 10:17 Neobični vlakovi: Sjeverna Indija, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Mjesto koje zovem dom
 13:12 Informativka
 13:21 Prozor u svijet: Edinburgh, dokumentarna serija
 13:53 Bonton
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:45 Društvena mreža
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Hrvatski velikani: Marin Držić, dokumentarna serija
 21:00 Global
 22:00 Otvoreno
 22:45 Vijesti iz kulture
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Neobični vlakovi: Sjeverna Indija, dokumentarna serija
 00:20 Pod svaku cijenu, serija
 01:15 Domovina, serija
 02:10 Boja strasti, telenovela
 02:55 Boja strasti, telenovela
 03:40 Čarolija, serija
 04:30 Imam problem
 04:55 Otvoreno
 05:40 Tema dana

05:52 Mjesto koje zovem dom

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Dvorac igračaka, serija
 07:00 Juhuhu
 09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 09:30 Školski sat: Međimurje
 10:00 Ciak junior: Pismo
 10:15 Notica: Kontrabas
 10:30 Sadie J., serija za mlade
 11:05 (Re)kreativac
 11:35 Don Matteo, serija
 12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serij
 13:40 Ožiljci na srcu, američki film
 15:05 Kako urediti dom za prodaju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Stadion
 17:40 Dobre namjere, serija
 18:25 Sve će biti dobro, serija
 19:10 Ljubav u zaleđu, serija
 20:00 Supruge astronauta, serija
 20:45 Buick Riviera, hrvatski film
 22:15 Preljub, serija
 23:15 Mučke, serija
 00:05 Završni udarac, serija
 00:50 Ožiljci na srcu, američki film
 02:10 Noćni glazbeni program

06:15 RTL Danas, (R)
 07:05 Sve u šest, magazin (R)
 07:40 Lego Ninjago, (R)
 08:05 TV prodaja
 08:25 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija (R)
 09:20 TV prodaja
 09:35 Pet na pet - nove epizode, kviz (R)
 10:30 TV prodaja
 10:45 Šef na tajnom zadatku, reality show
 11:40 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
 12:40 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
 13:35 Kućice iz snova, lifestyle emisija
 14:00 Da pukneš!, zabavna emisija (R)
 15:00 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:20 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20:10 Da pukneš!, zabavna emisija
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:15 RTL Direkt

22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23:20 Samo nebo zna
 00:15 Kronike zločina, serija
 00:45 Kronike zločina, serija
 01:10 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
 02:35 Astro show, emisija uživo
 03:35 RTL Danas, (R)
 04:25 Kraj programa

SRIJEDA 8.3.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:32 Čarolija, serija
 10:17 Neobični vlakovi: Tajland, dokumentarna serija
 11:17 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Mjesto koje zovem dom
 13:12 Informativka
 13:21 Prozor u svijet: Prag, dokumentarna serija
 13:53 Bonton
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Potrošački kod
 20:40 Pola ure kulture
 21:15 Iza zavjese, politički talk show
 22:00 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Neobični vlakovi: Tajland, dokumentarna serija
 00:20 Pod svaku cijenu, serija
 01:15 Domovina, serija (R)
 02:10 Boja strasti, telenovela
 02:55 Boja strasti, telenovela
 03:40 Čarolija, serija
 04:35 Skica za portret
 04:40 Imam problem
 05:05 Otvoreno
 05:50 Mjesto koje zovem dom

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Dvorac igračaka, serija
 07:00 Juhuhu
 08:56 Prvi koraci, dokumentarna serija
 09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija

09:30 Školski sat: Oko i uho
 10:00 Ton i ton: Kabaretska glazba i maketna ilustracija
 10:15 Priče iz Prirodoslovnog muzeja: Kukci
 10:20 Notica: Kontrabas
 10:30 Sadie J., serija za mlade
 11:05 Luka i prijatelji
 11:30 Don Matteo, serija
 12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:30 Primalja - između života i smrti, njemačko-austrijski film
 15:05 Kako urediti dom za prodaju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Veličanstvena priroda: Zemlja krajnosti: Etiopija, dokumentarna serija
 17:35 Dobre namjere, serija
 18:15 Sve će biti dobro, serija
 19:00 Ljubav u zaleđu, serija
 19:45 Glazbeni spotovi
 20:00 Nogomet, LP - emisija
 20:35 Nogomet, LP - prijenos utakmice
 22:35 Nogomet, LP - emisija + sažeci
 23:20 Mučke, serija
 00:10 Završni udarac, serija
 00:55 Primalja - između života i smrti, njemačko-austrijski film
 02:25 Noćni glazbeni program

RTL

06.15 RTL Danas, (R)
 07.05 Sve u šest, magazin (R)
 07.35 Lego Ninjago, (R)
 08.25 Lovci na nekretnine, (R)
 09.20 TV prodaja

09.35 Pet na pet - (R)
 10.45 Šef na tajnom zadatku
 11.40 Lovci na nekretnine
 12.40 Lovci na nekretnine, 13.35 Kućice iz snova
 14.00 Da pukneš!, zabavna emisija (R)
 15.00 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Najbolji ninja ratnici
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas,
 19.20 Pet na pet - kviz
 20.10 Da pukneš!
 21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22.15 RTL Direkt
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23.20 Samo nebo zna, dokumentarna sapunica
 00.15 Kronike zločina, serija
 00.45 Kronike zločina, serija
 01.10 Tri, dva, jedan - kuhaj! -R
 02.35 Astro show, emisija uživo
 03.35 RTL Danas, (R)
 04.20 Kraj programa

ČETVRTAK 9.3.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Čarolija, serija
 10:12 Neobični vlakovi: Bolivija, dok. serija
 11:12 Koreograf Branko

Šegović, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Mjesto koje zovem dom
 13:15 Prozor u svijet: Odesa, dokumentarna serija
 13:51 Kod doktora, talk-show
 14:35 Jezik za svakoga
 14:45 Društvena mreža
 15:35 Prometej
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Šifra, kviz
 20:55 Antiputopis, dokumentarna serija
 21:40 Kratki dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show

00:10 Pod svaku cijenu, serija
 01:05 Domovina, serija (R)
 02:00 Boja strasti, telenovela
 02:45 Boja strasti, telenovela
 03:30 Čarolija, serija
 04:25 Imam problem
 04:45 Otvoreno
 05:30 Tema dana
 05:42 Mjesto koje zovem dom

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Dvorac igračaka, serija
 07:00 Juhuhu
 08:56 Prvi koraci, dokumentarna serija

09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija za djecu
 09:30 Školski sat: Boje
 10:00 Čarobna ploča - Sedam kontinenata: Azija
 10:15 EBU dokumentarni film: Hanina oklada, njemački film
 10:30 Sadie J., serija za mlade
 11:05 Pozitivno
 11:35 Don Matteo, serija
 12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
 13:35 Što sam sve učinio zbog ljubavi, američki film
 15:05 Kako urediti dom za prodaju, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Veličanstvena priroda: Blaga koraljnih grebena: Raja Ampat u Indoneziji, dokumentarna serija
 17:30 Dobre namjere, serija
 18:10 Sve će biti dobro, serija
 18:55 Rukomet, LP (M): PPD Zagreb - Pivovarna Laško, prijenos
 20:45 Glazbeni spotovi
 21:00 Nogomet, EL - prijenos utakmice
 23:00 Nogomet, EL - sažeci
 23:25 Mučke, humoristična serija
 00:15 Završni udarac, serija
 01:00 Što sam sve učinio zbog ljubavi, američki film
 02:25 Noćni glazbeni program

06.20 RTL Danas, informativna emisija (R)
 07.05 Sve u šest, magazin (R)
 07.40 Lego Ninjago, animirana serija (R)
 08.10 TV prodaja
 08.20 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija (R)
 09.20 TV prodaja
 09.35 Pet na pet - nove epizode, kviz (R)
 10.30 TV prodaja
 10.45 Šef na tajnom zadatku, reality show
 11.40 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
 12.40 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
 13.35 Kućice iz snova, lifestyle emisija
 14.00 Da pukneš!, zabavna emisija (R)
 15.00 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show (R)
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Najbolji ninja ratnici
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.20 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20.00 Mala sirena, animirana serija
 21.30 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show
 22.15 RTL Direkt
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23.50 Kronike zločina, serija
 00.20 Kronike zločina, serija
 00.45 Tri, dva, jedan - kuhaj!R
 02.10 Astro show, emisija uživo
 03.10 RTL Danas, informativna emisija (R)
 03.55 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glasi Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKE EMISIJE NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro-info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 20.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. *Zlatna škatulja* emisija posvećena tradicijskoj kulturi bačkih Hrvata, emitira se nedjeljom u 10, a reprizira se utorkom u 9.30 sati.

Televizijska emisija *Glasi domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijske usluge HRTI u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

U NEKOLIKO SLIKA

Iz Ivković šora

OPRAVA

piše: Branko Ivković

Jedva sam čeljadi moja dočeko ovo malkoc sunca. Al mi dosadila već ona magluština i ladnoća da ga Bog sačuva. Kako otkaleg a ono zima ne mož joj dat odvida. Lipo je meni moj bačo divanio da navučem ogriv bliže salašu, jel ću i ja omatorit pa neću bit vridan otić u guvno rad njeg. Al di bliže kad će se ondak nakotit pacovi i mišovi i izbušit mi salaš kugod sir, pa je to tek nevolja; ta i vako mi izodiran ko lončić od leda i plave kiše. Nema mi druge već se čim malko većma razgali vrime neg zasukat nogavice pa navuč žute zemlje i digod nabavit plive i lipo zakuvat blato pa salaš čestito umazat. Pa kad ga ondak priđem krečom jedno triput ima da se bili kugod da je juče nabijen. Neg kontam da moždar ne bi bilo zgoreg kad bi kupio i onu plastičnu mrežu što ovi meću na onu bilu izolaciju. Onda ga ne bi mogo led načet. Šta vi mislite? Ta baš ću probat. Nema šta, mora se radit i obnavljat starina, tušta je salaša ugašeno i ode kod nas u Ivković šoru. Doduše, ima nika nova oprava al to je meni fajn svileni. Nema zida brez meter nabijanice, pa nek divani ko šta oće. Ja ću se paštrit da moj bude uredan, bar dok ga ovi ne dođu plinit, jel kako je krenilo i okrenilo se odastrag prema naprid mož bit svašta. Nikad se ne zna šta će glavešine izgatat u njevim odmorenim mozgovima. A da njim uvik triba novaca, to nažalost vrlo dobro znademo. Veli mi baš Periša da je niki dan išo u varoš pa tio prič priko pruge i ni na jednim mistu nije mogo već moro ić čak naokolo, susto je kugod ker. Kako se nisu nikad sitili ovi što tako lipo divane a gadno se staraje da izdvoje koji dinarčić pa oprave jedan mostić priko šina za nas što idemo furtom pišce neg se opravljja samo nike putove za limuzine, svicki i ne svicki, a vamo nas što idemo pišce a najviše surkujemo u varošku kasu zaboravie uvik.. Mislim ja da je Periša u pravu. Ta valjdar ne bi toliko pogodilo taj izvikani budžet kad bi se kupilo dvajst dvocološki civi i koja tabla debljeg pleva pa na mistu onog starog drvenog istrunitog opravilo nov od gvožđa. Ne mora on bit bog zna kaki, dosta je da se mož čovik primetnit priko pruge i priturat biciglu. Av, valjdar mi se i tilo od ove zimske oprave već uzjogunilo, sve me svrbi oko vrata od ovi cveterčina pa se češem kugod moj zeljo kad se nakupi liti čička. Jedva čekam proliće da se primandurim. Za maj ću i dugačke gaće skinit s mene, barem jedne, toliko mi dosadilo. Veli mi moja gospoja da me od zimoće i hrknjača tako bolila one nedilje, a mož bit svašta, osapuno sam se cipajuć drva pa naladnio. Bio sam kugod drvo na drvenicama, priležo cio dan, a baš sam tribo otić u nedilju na golupčiju pecu kupit pivca, ovaj moj matori mi crko pa nema ko gazit kokoške a proliće će i triba nasađivat kvočke. Eto to su nevolje čeljadi kod nas na salaši, a ovo... ko će di će i za koga vokšovat, ić agitirat, to nek se varoščani staraje. Zbogom.

Bač Ivin štodir

SVE SE NA NJEGA NAVRZLO

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva sam sebe nikako ne može rastolmačit kaka ga to alala spopala u posljednje vrime. Digod se okreneš, ne valja. Eto, juče bijo u varoši ko malo veći doktora, sve mu prisilo. Oma ujutru, ka došo na štaciju, ništa mu ni merisalo kako triba. Kiša po malo sipila, bilo i ldnoga vitra. Čudno mu bilo što svi stoju napolju i ni što imu ambrelo i ni što nemu. A štacija lipa, selo je okrečalo jesenas. Izminjali i vrata i pendžere, da svit može čekat ajziban u lipomu. A selcki dade velu, vada ni naše selo baš najgorje, ka su mogli komšije, možemo i mi. I bome, dobro se isprsil, al konda samo na ričima. Naj što štaciju krečo, pripovida da mu to još ni platito. A ko zna i ka će bit. Štrekari nisu tili krečat, pa neće ništa ni platit, mada je ta štacija njeva, a ne selcka. A i ne možu, velu nemu novaca, mada nedugo pri toga bile pune novine njevoga lopovšaga. Tijo unit, ni ni štodiro zašto svi čeku ajziban napolju. Još jim se po malo i čudi. Već se uvatijo za bravu, ka vidi na vrati čilit. Nuž njega natrukovano da blagajna više ne radi, a cidulje se kupuju u ajzibanu. Veli, ide ko noga u crvene šepe vidit štaj to, ka ni tamo nema nikoga i na njegovi vrati čilit. Uto došo i ajziban. Sustavijo se i brez toga u crvene šepe, a ka su svi unišli, krenijo se dalje. Brzo ope sto, vidi bač Iva da se sustavijo i propušćo niku ženu da projde na bicigle putim što ide priko štreke, pa se istom onda krenijo dalje. Kroz pendžer vidijo da nema ni noga što spuščaje rampu ka prolazi ajziban, a bome, nema ni rampe. Otesterita. O njegovoga sela do varoši imade pet rampi i ko svake stali, pa zoto ajziban više ni ne dojde za po sata, neg za tri frtalja. Došo i naj u plave šepe. Oma pito bač Ivu jal mu triba cidulja, veli ako ne triba, nek mu plati samo polak. Vidi da skoro svi tako radu, pa ni on ni tijo drugače. Misli se, dinar vamo, dinar tamo, pa se pomalo i prišpara. Tu se malo prezniyo, moglo bi jim se to na godinu obit o glavu. Ka ni gore prisapu koliko su cidulja prodali, mogli bi reć i da jim se taj ajziban ne isplati, pa ga i ukinit, ko što jim zimus poukidali nikoliko nji za gore i nikoliko za dole. U tomu došli i u varoš. Oma sa štacije ošo ko njegove doktorice. Ka tamo i na njezni vrati natrukovano da danas ne radi, a vi što zakazani, moru ope otit ko njevi selcki doktora i iznova zakazat. Duboko izdanijo i tijo opcovat, al više ni zoto ni imo snage. Samo popijo jednu medecinu za smirit se i malo sijo, pa će, ka se odmori, natrag na štaciju.

MISLI

Dumas: Dijete je maleno, ali nosi u sebi čovjeka.

Tolstoj: Savjest je naš najvjerniji i najbolji vodič.

Hugo: Snovi stvaraju budućnost.

KVIZ

Ranko Marinković

Koje godine i gdje se rodio hrvatski književnik Ranko Marinković?
Gdje je stekao akademsku naobrazbu?
U kojoj ustanovi je bio uposlen odmah nakon II. svjetskog rata?
Koliko godina je bio direktor drame zagrebačkog HNK-a?
Gdje je obnašao profesuru sve do umirovljenja?
Koja su njegova najpoznatija djela?
Koje godine je dobio NIN-ovu nagradu?
Kada i gdje je umro Ranko Marinković?

Rodio se 22. veljače 1913. godine na Visu.
Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
U Nakladnom zavodu Hrvatske.
Od 1946. do 1950. godine.
Na Akademiji za kazališnu umjetnost.
Kiklop, Glorija, Ruke.
Godine 1965. za roman *Kiklop*.
Umro je 28. siječnja 2001. godine u Zagrebu.

VICEVI

Došla dva prijatelja u kavanu.

- Meni dajte jedno Lav pivo, jer ja sam lavčina.
- A mom prijatelju dajte jedan konjak...

- Perice, daj mi da vidim tvoju školsku knjižicu! - zapovijedi bijesno otac.
- Ne mogu tata!
- Zašto?
- Dao sam je Ivici da uplaši roditelje.

FOTO KUTAK *nema gladi*

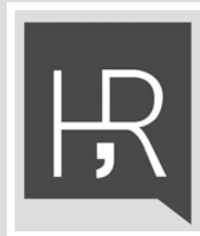

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupao, klimatiziran, TV, Wi-Fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kune. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.	Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepjene. Potrebna ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.
Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.	Uzdam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosa, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488	Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nuspustorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetninom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.	PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.	Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.	Prodajem crjepanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat <i>singericu</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodajem lijepu komfornu kuću s etažnim grijanjem na čvrsto gorivo na placu od 2 motike i 5 motika bagremove šume u produžetku placa. Treba pogledati. Može i zamjena za dvosoban stan uz dogovor. Tel.: 064 1759512.	Tražim kupca za vikendicu u Vrboskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m ² , suvlasništvo parcele 500 m ² prilaznog puta 105 m ² . Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridian12@gmail.com.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Hitno trebam majstore za regips kod renoviranja moje dvije kuće na Jadranskom moru u Hrvatskoj – Zadar, s hrvatskom ili mađarskom putovnicom. Tel.: 063 7668808 Nikola – nikola.vujic933@yahoo.com	Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.
Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.	Žena sa iskustvom prima čišćenje kuća-stanova može i kuhanje i čuvanje starih osoba. Tel.: 062 1941729.	Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Na Radanovcu prodajem peterosobnu kuću na placu od 2 motike, etažno grijanje, gradski vodovod, telefon, autobusno stajalište udaljeno 500 m. Plus 5 motika bagremove šume. Može zamjena za poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj ili okolici Subotice. Tel.: 064 1759512.	Prodajem razna bunjevačka ruva od paje, sukna, sefiri, rojtoš, peržijan, plišane i druge marame, muške čizme, čakšire i šubaru, kaput s peržijanom i slično. Naprodaj pregače ponjave, astal i stolice, tepisi i slično. Kalajsane kačice za mast i mesnate svinje. Tel.: 024 528682.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.	
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.		
Prodajem dvije zimske kožne muške jakne broj 56 crne i braon boje. Muški bicikl plave boje, (kao nov). Tel.: 063 551871.		
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.		

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 10.3.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

POGLED S TRIBINA

Penal

Teatralni pad *Dinamovog* napadača **Soudanija** u kaznenom prostoru *Cibalie*, u 90. minutu susreta pri rezultatu 1:1, i dosuđeni penal suca **Batinića** potpuno su uzburkali hrvatsku nogometnu javnost. A tek je drugo kolo proljetnog dijela prvenstva u 1. HNL.

Hodžić je realizirao poklonjeni jedanaesterac, *Dinamo* pobjeđio i ostao u utrci za naslov prvaka. Jer, da nije, osam bodova prednosti koju bi Rijeka imala možda bi se činili nedostižnim. Novoizabrani povjerenik za suđenje 1. HNL bio je decidiran u svezi ove problematične odluke glavnog suca susreta *Cibalia* – *Dinamo*.

Sudac je pogriješio, penala nije bilo. Glasovito oko sokolovo HRT-a, doajen hrvatskog nogometnog suđenja **Mateo Beusan** složio se s ovom konstatacijom, dodajući:

»Vidimo da je sudac 10 metara udaljen od situacije, a što je on točno vidio, ne znam. Tu prekršaja nema i to je velika greška suca. Nikad se ne svira ono što se ne vidi«.

No, najbolji komentar dali su BBB-ovci, najvatreniji navijači *Dinama*, vraćajući dresove svojim ljubimcima koji su ih bacali u publiku nakon ove, po mnogima, nezaslužene pobjede u Vinkovcima.

Lijepa gesta navijačkog fair playa. Za svaku pohvalu.

Po svemu sudeći očekuje nas jedna od najzanimljivijih završnica prvog razreda hrvatskog klupskog nogometa. Pred višestrukim uzastopnim prvakom je čini se nemoguća misija stizanja goleme prednosti momčadi koja još uvijek nije izgubila niti jedan prvenstveni susret (35 bez poraza). Momčadi koja objektivno igra najljepši nogomet na hrvatskim prostorima.

Bit će još, sigurno, spornih momenata i polemičkih rasprava, jer to je, također, sastavni dio nogometne igre i svega što se događa oko nje.

No, ipak bi trebalo biti mnogo više polemike o njegovoj ljepoti, a ne grozoti koju donose pogrešne sudačke odluke, grubo startovi, divljanje navijača i sl.

Eh, kada bi se nad svemu negativnom što prati nogomet mogao svirati jedan veliki kazneni udarac.

Veliki penal!!!

Za dobrobit najvažnije sporedne stvari na svijetu...

D. P.

NOGOMET

Rijeka drži vrh

Gostujućom pobjedom protiv *Intera* (2:1), nogometaši *Rijeke* zadržali su šest bodova prednosti nad *Dinamom* koji se provukao na gostovanju u Vinkovcima (2:1).

Ostali rezultati 22. kola: Hajduk – Istra 1961 4:0, Lokomotiva – Osijek 2:0, Slaven – Split 0:1

Tablica 1. HNL: Rijeka 58, Dinamo 52, Hajduk 41, Osijek 38, Slaven 27, Lokomotiva 23, Istra 1961 22, Inter 21, Split 12, Cibalia 9

KOŠARKA

Pobjeda Cedevite

Minimalnu, ali vrijednu pobjedu zabilježila je *Cedevita* protiv *Karpoš Sokolija* (81:77) u 24. kolu Regionalne košarkaške lige i drži drugu poziciju na prvenstvenoj tablici (18-6). *Cibona* se nalazi na petom mjestu (11-12), dok je *Zadar* posljednji, četrnaesti (7-16), uz susret manje.

ATLETIKA

Europsko dvoransko prvenstvo

Ovoga vikenda Beograd će biti domaćin Europskog dvoranskog prvenstva (3. – 5. ožujka) koje će se održati u *Kombank Areni*.

RUKOMET

PPD Zagreb – Kristianstad 26:23

Bodovi osvojeni protiv švedske momčadi *Kristianstad* (26:23) u 12. kolu skupine B Lige prvaka ostavljaju *PPD Zagreb* u igri za

plasman na šesto mjesto koje vodi u nastavak natjecanja. Zagrepčani su trenutačno šesti, a po svemu sudeći konačan rasplet donijet će duel protiv *Celja* u posljednjem kolu koje se igra u Zagrebu.

NOGOMET

Bez vratara nije moglo bolje

MONOŠTOR – U prvoj pripremnoj utakmici za nastavak prvenstva u Međuopćinskoj ligi Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred, odigranoj u nedjelju, nogometaši *Dunava* su na Doli dočekali ekipu *BSK* iz Bačkog Brestovca. Prvo poluvrijeme proteklo je u pomalo rastrzanoj igri bez zgoditaka. U nastavku je uslijedio pravi potop za domaćine, u čijoj mreži se zaustavilo šest lopti, a gledatelji su vidjeli i počasni zgoditak *Dunava*. Moramo napomenuti da na ovoj utakmici trener Monoštoraca nije imao na raspolaganju niti jednoga vratara, pa je mjesto među vratnicama zauzeo jedan od igrača.

Apatinska pivovara odjenula Dinamovce

SONTA – U utorak, 21. veljače, nogometašima sončanskog *Dinama* uručene su dvije donacije. Prvo je komercijalist *Apatinske pivare Mihajlo Mileusnić* u sklopu akcije u kojoj su Sončani prikupili 10.000 čepova od *jelen* piva, trenera i igrača obradovao novom garniturom dresova i šorceva. Nešto kasnije trening *Dinama* posjetili su predstavnici lokalne uprave Apatin i predstavnicima kluba uručili 18 sportskih torbi i 5 kvalitetnih lopti. Navedena oprema je donacija Sportskog saveza općine Apatin.

I. A.

RUKOMET

Riješeno pitanje vratarki

APATIN – Pomlađena ekipa ŽRK-a *Sonta* u proljetni dio natjecanja u TRLS skupina Južni Banat ulazi s četiri značajna pojačanja. Vratarke drugoligaša ORK-a *Apatin Manojlović* i **Korać**, te branitičice **Blanuša**, nastupat će uz dvojnju registraciju za tajfunke, a rukometašice ŽRK-a *Sonta Tančik*, **Šegrt** i **S. Kalanj** na isti način će pojačati konkurenciju u postavi Apatinki. Odigran je i međusobni prijateljski meč ovih ekipa, prvi nakon bazičnih

priprema. Apatinke su svladale ekipu ŽRK-a *Sonta* rezultatom 33:19. Mlade Sončanke su i pored teškog poraza, dostojno parirale evidentno kvalitetnijoj ekipi Apatina, a treneru **Mihaljevu** ostaje još dosta vremena za brušenje forme i uigravanje pojačanja prije nastavka prvenstva.

I. A.

ŠAH

Memorijal u Nazoru

SOMBOR – U HKUD-u *Vladimir Nazor* u Somboru u tijeku je šahovski turnir 26. Memorijal *Profesor Franja Matarić*. Sudjeluje 30 šahista, starosti od 87 do sedam godina.

»Ovo je do sada najmasovniji turnir, zadovoljni smo i brojem i kvalitetom igrača. Na polovici smo turnira i sve je još uvijek neizvjesno, ali trenutačno su u prednosti branitelj titule **Josip Ivkić** i **Simana Matković**. Turnir će trajati do konca ožujka«, kaže pročelnik *Nazorove* sportske sekcije **Pavle Matarić**.

Z. V.

NAJBOLJI TRENERI

Slavodobitnik Sreten Damjanović

Tradicionalni izbor najboljih trenera Radio televizija *Yu eco* svečano je organizirala u ponedjeljak, 27. veljače, u hotelu *Gloria*. Bio je ovo devetnaesti izbor najboljih trenera kako na lokalnoj tako i na državnoj razini. Najbolji trener Srbije je **Sreten Damjanović**, trener **Davora Štefaneka** koji je prošle godine osvojio olimpijsku zlatnu medalju. Za najboljeg trenera Subotice proglašen je **Stipan Vert** iz Kluba dizača tegova *Spartak*. Trener s najboljim rezultatima je **Dušan Alimpijević** iz KK *Spartak*. Za najperspektivnog trenera proglašen je **Nemanja Andrić** iz VK *Spartak Prozivka*, koji je mladu seniorsku ekipu uveo u Prvu B ligu. Posebno priznanje za svoje uspjehe dobila su dva nogometna trenera: **Andrej Čerņišov** (*Spartak ŽV*) i **Tomislav Sivić** (za uspjeh kao izbornik mlade reprezentacije Srbije), dok je posebno priznanje pripalo **Dejanu Saviću**, izborniku vaterpolo reprezentacije Srbije koja je osvojila sva najvrijednija odličja u ovom sportu.

U.O Marinero

je obiteljska tvrtka koja se nalazi u gradu Hvaru te ima tri ugostiteljska objekta – *Marinero*, *Sushi bar Rizeba*, *Agroturizam Hore*.

Zbog povećanog obujma posla tražimo radnike za sezonski posao. Nudimo Vam rad na prekrasnom Hvaru te osiguran smještaj i atraktivna primanja. Svi zaposlenici primaju također zdravstveno i mirovinsko osiguranje.

Molimo sve zainteresirane kandidate koji imaju putovnice zemalja EU (Hrvatska, Slovačka, Mađarska, Rumunjska, Bugarska) da nam dostave životopis i osobnu fotografiju putem e-maila: gabricmartina@yahoo.com.

Za dodatne informacije možete nazvati: +381611709570

Traže se sljedeća radna mjesta:
kuhar, pomoćni kuhar, samostalni konobar,
prezentator/prodavač i čistačica

Nenad i Nemanja Paštrović, šahisti iz Sombora

ŠAH - MAT

U Hrvatsko kulturno-umjetničkom društvu *Vladimir Nazor* iz Sombora u tijeku je 26. Memorijal *Profesor Franja Matarić*. Ove godine turnir je okupio čak 30 sudionika, a najmlađi su braća **Nenad i Nemanja Paštrović**. Nenadu je 10, a Nemanji sedam godina, ali to nije prepreka da budu ravnopravni protivnici starijim i iskusnijim šahistima. To i ne čudi, jer su obojica članovi Somborskog šahovskog kluba i pobjednici šahovskih turnira i natjecanja.

OD ROĐENDANSKOG POKLONA DO ŠAHOVSKIH NATJECANJA

Nenadova i Nemanjina šahovska priča počela je prije nekoliko godina kada je Nenad za šesti rođendan dobio jedan običan kartonski šah. Toliko ga je taj poklon mamio da je danima oca Nikolu molio da mu pokaže kako se slažu šahovske figure i da mu pokaže kako se te figure kreću po šahovskom polju.

»Šah igram samo amaterski i moja procjena bila je da je još mali da bi se udubljavao u šah, ali sam popustio pred njegovom upornošću i pokazao mu. Na moje iznenađenje on je vrlo brzo sve shvatio«, priča Nikola.

Onda je stvar u svoje ruke preuzeo djed **Ivan**, i sam šahist, koji je iskoristio svoje poznanstvo s trenerom Somborskog šahovskog kluba **Josipom Dekićem** i Nenada odveo u šahovski klub. I tu je početak ove šahovske priče koja obećava, jer se Nenad pokazao kao šahist pred kojim stoji uspješna karijera. Posljednje tri godine redoviti je sudionik Prvenstva Vojvodine i Prvenstva Srbije. Najveći uspjeh na tim natjecanjima je peto mjesto na Prvenstvu Vojvodine. Sudjeluje Nenad i na šahovskom turniru u Subotici koji organizira časopis *Jó Pajtás* i u kategoriji sudionika od prvog

do osmog razreda Nenad je osvojio drugo mjesto, a aktualni je i šampion turnira u Aleksi Šantiću.

U vrijeme kada ovaj tekst bude pred čitateljima iza Nenada, ali i njegovog brata Nemanje bit će i općinsko natjecanje u šahu, na koje su se Paštrovići plasirali kao pobjednici šahovskog natjecanja u svojoj osnovnoj školi, svatko u svojoj uzrasnoj kategoriji. Nenad se na ovom školskom šahovskom natjecanju, koje se odvja pod motom »Šah u škole« prošle godine poslije općinskog i zonskog natjecanja izborio i za republičko. U konkurenciji sedamdesetak mladih šahista njegovog uzrasta i godinu dana starijih osvojio je šesto mjesto. Stopama starijeg Nenada ubrzo je krenuo i mlađi Nemanja.

»Isto kao i kod Nenada smatrao sam da je još rano za šah, ali trener Dekić primijetio je i kod njega talent za šah i tako je i Nemanja krenuo u šahovski klub«, kaže otac Nikola i dodaje da Nenad sada već igra nivo šaha koji on kao šahist amater više ne može pratiti.

DJEDOVIM STOPAMA

Na šahovski turnir u *Nazoru* Nenad i Nemanja došli su po pozivu. Poziv ne samo da su prihvatili već su i ravnopravni sudionici ovog turnira. Svake srijede sjedaju preko puta šahista koji iza sebe imaju nebrojeno odigranih partija i turnira. Treme i straha nema i ozbiljno se razmišlja o sljedećem potezu.

»Igram šah četiri godine i za te četiri godine sudjelovao sam i na jačim i na slabijim turnirima. Tri puta sam na školskom bio prvi, dva puta na općinskom«, kaže Nenad koji na naše pitanje zašto voli šah odgovara kratko – »volim mozgati«.

I nije Nenad samo dobar šahist već i matematičar i još ponešto. Osim na općinskom najtežacu u šahu, sudjelovao je i na općinskom natjecanju iz matematike i recitiranja.

»Šah igram dvije godine, treniram u šahovskom klubu utorkom, srijedom i subotom. Nije mi teško, jer ja šah volim. Prvo su me učili djed i tata, a sada trener. Jeste šah malo težak. Ponekad doma igram i s bratom i obično on mene pobijedi. Sudjelovao sam do sada na školskom natjecanju. Bio sam prvi, nije bilo teško, jer sam pobijedio sve svoje protivnike«, kaže Nemanja.

I za kraj zanimljivo je reći da je Nenadov i Nemanjin djed Ivan Paštrović također bio sudionik šahovskih turnira u *Nazoru* i čak tri puta pobjednik. A djed ima i važnu ulogu u šahovskom putu svojih unuka. Nikada im ne popušta u partiji, čak ni kada im je rođendan. I kada su tužni, popuštanja nema.

Z. Vasiljević

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI
dshu.rs

za HRVATSKI JEZIK!

1993., 2002. i 2009.

U SLUŽBENOJ uporabi na teritoriju Grada Subotice,
u Skupštini AP Vojvodine te njezinim institucijama
i ustanovama

p u s č p s n
1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

1 Čista priroda - Popelnicica, Altan
2 Janja Pt., Lucija, Iskra, Čedomir
3 Maria, Karijanda, Karmila, Zvezdana
4 Kuzmić, Eugen, Nika, Miro
5 1. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika) 3
6 2. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
7 3. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
8 4. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
9 5. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
10 6. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
11 7. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
12 8. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
13 9. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
14 10. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
15 11. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
16 12. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
17 13. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
18 14. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
19 15. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
20 16. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
21 17. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
22 18. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
23 19. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
24 20. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
25 21. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
26 22. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
27 23. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
28 24. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
29 25. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
30 26. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)
31 27. KONGRES, (Crti), (Zvezdana), (Iskra), (Nika)

19. Blagdan sv. Josipa,
zaštitnika hrvatskog naroda, praznik
Hrvata u Srbiji

ožujak / mart
2017.